Vilhelm Bergsøe

Fra sollyse strande

Bibliotek 1800

Vilhelm Bergsøe

Fra sollyse strande

Naturnoveller og fortællinger

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Vilhelm Bergsøe: *Fra sollyse strande* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Vilhelm Bergsøe: *Fra sollyse strand* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

På Middelhavet

Middelhavet er – og jeg tror ikke, at nogen vil modsige mig – et højst mærkeligt hav. Jeg støtter dette, ikke på geognostiske undersøgelser af dets bund, ikke på kemiske analyser af dets vande, – nej, jeg støtter det alene derpå, at Middelhavet har kunnet bære alle de tillægsord, som oldtidens og nutidens digtere har overlæsset det med, uden at tabe et øjeblik ved beskuelsen, uden at miste et gran af sin friskhed og farve, uden at der skjuler sig så meget som en skygge af en mistanke, der hvisker: Det er smukt! – Men du havde dog ventet det skønnere.

Thi dette er det farlige ved enhver skildring, over hvilken der hviler et stænk af poesi, eller som blot er skrevet af en poetisk natur. Poesiens magiske lygte farver genstandenes overflade; deres konturer får disse bløde, ubestemte omrids, som bjergene antager i morgenens dæmring og i skumringens skiftende skær. Man opfatter gennem begejstringens syvfarvede prisme, man læser ved længslens og savnets magiske lampe – men kommer man så engang til det forjættede land, med fantasiens røde rejsebog i lommen, da gribes man tit af en smertelig vemod: Prismet er brudt, lanternens lys slukket, og man udbryder skuffet: "Ak, ikke andet."

Men mod denne fare holder Middelhavet stand; thi det ejer en hemmelighed, som endnu ingen naturforsker har opdaget: Det er selv én stor, men flydende ædelsten. Det er kronjuvelen i det bælte, som jorden bærer om sin midje; det er en korund, som lyser snart med ametystens, snart med safirens himmelblå

skær; det er en glimrende facetteret ædelsten af det reneste vand, uagtet den lader sig fure af meget andet end diamanter.

Det var ved udsejlingen af Marseilles havn og på imperialdampskibet *Posilippo*s dæk, at jeg gjorde disse, eller nogle lignende bemærkninger til en lang, trist engelskmand, som blot snerrede: "*Yes, sir!*" og derpå langsomt drejede hovedet for at spørge en forbifarende opvarter, om der var roastbeef til middag. Nå, hver har nu sine ædelstene! og da hans lange, magre skikkelse, ikke ulig en knækket medestang med en spand på toppen, forsvandt under første kahyts skylight, tog jeg mig i, at jeg havde kastet mine perler for en englænder, og fulgte hans eksempel.

En første klasses middag om bord på en messageriedamper af første rang er en meget alvorlig sag. Kaptajnen kommer i fuld uniform, ser meget alvorlig ud, og sætter sig for bordenden i den glimrende oplyste salon. Næstkommanderende kommer, ligeledes i fuld uniform, hilser alvorligt på chefen, kaster et eneste langt, alvorligt blik ned ad passagerrækken og tager så alvorligt fat på sherryen. Mr. Butler, således hedder medestangen, knækker sig forneden og på midten, ser alvorligt ned for at opdage, hvad det er, der forhindrer anbringelsen af hans knæ, og sætter derpå sine støvlehæle ganske ugenert op ad mine skinneben. Derpå kaster han et langt, ransagende blik ud over bordet, lader det stryge tilbage over ni unge piger i stålgråt, der i formater fra imperialfolio til duodez indtager pladserne lige over for ham, og mumler derpå til sin tallerken noget, som godt kunne være en bordbøn. Den opfyldes straks. To snehvide køgemestre træder gravitetiske frem af en skydedør, medførende juliennesuppe i to sølvterriner, hvis låg

de langsomt aftager, for derpå med sørgmodigt alvor at svinge terrinerne først til venstre og så til højre, for at gæsterne kan overbevise sig om, at der ingen kakerlakker er i suppen.

Ak, hvor sørgeligt, og til visse tider farligt er det at savne magten over sine ansigtsmuskler! De var vel villige til et lille smil, da mr. Butler talte med sin tallerken; men de var ikke velvillige nok, da støvlehælene kom, og nu følger hævnen. Den gravitetiske køgemester svinger terrinen hen imod mig, kaster et tvivlende blik på mit toilette, og lader den derpå glide tilbage foran mr. Butler, som straks rejser sig op, skræver ud som kolossen på Rhodos og giver sig til at gøre honneurs. Mit blik følger ængsteligt hans bevægelser – tænkte jeg det ikke nok – han lader gå til højre! Kaptajnen lader som en følge deraf også gå til højre – slaget er tabt, jeg har fået tantaluspladsen. Ned til mig kommer tre asietter, der viser spor af peperone og oliven, samt to små blikdåser, som jeg mistænker for at have indeholdt sardiner. De efterfølges af grumset i en sherrykaraffel, en selleri i noget vådt, parret med rygraden af en laksørred – den har kun sine finner tilbage. Det udkogte oksekød tilstilles mig derimod i rigeligt mål, og mr. Butler skubber en brødbakke over til mig, idet han hvisler: "*Please, sir!*" To kalkuner bæres ind, og jeg får lejlighed til at overbevise mig om den zoologiske kendsgerning, at senerne på disse fugle meget hurtigt forbener, samt at ryg-, bækken- og lændehvirvler afgiver det faste støttepunkt i fuglenes skelet. Fortvivlet lægger jeg kniv og gaffel fra mig. Jeg stirrer hvast på mr. Butler, som tager den sidste af de brunede kartofler og det bryststykke, som han lumskelig havde skjult bag skroget. Mr. Butler ser venligt på mig, tømmer sit tredje glas champagne og hvisler velvilligt: "*Please, sir!*" – atter med en

håndbevægelse til brødbakken. Det er ikke til at holde ud! Dog, jeg har håb om roastbeefen og en smule budding, og giver mig til at mønstre selskabet. Ved siden af mr. Butler en svær skikkelse i sort, med gråt hår, langt, snehvidt skæg og en særegen noblesse i sin holdning – rimeligvis en italiensk lærd; thi han taler den reneste toscanske dialekt med en falmet dame, som sidder ved hans side. Så to munke i kapucinerdragt; den ældre bleg, mager, med et udtryk af kummer i sit ansigt; den anden som tænkt af Hertz og tegnet af Marstrand, livsnydelsens sekstenfold står skrevet med rundskrift på hans bugnende kinder. Den første abbed, den anden famulus, begge delegerede fra et kloster i Bayern, og for første gang gæster på det rullende hav. Er det havet eller fredagen, der bevirker, at de lader så mange retter gå urørte forbi; den tykke med et sukkende smask, der minder om en suder? Jeg ved det ikke; men de har min sympati – også de vil gå sultne fra bordet. Så kommer nogle handelsansigter fra Marseille, en sentimental gothaer, en opblæst berliner, så kaptajnen, næstkommanderende, og derpå de ni i stålgråt, ordnede efter størrelsen som ni blykugler på en pønitensesvøbe. De er perlerne i selskabet og ved det selv. Mellem hver ret farer handelsansigternes lorgnetter hen over dem. Selv den tykke munk skæver derover og tager øjnene til sig, når den blege abbed, der tit hensynker i ubevidste drømmerier, hæver sit milde, rolige blik.

Hvem er de ni i stålgråt? Søstre – derpå tyder dragterne og ansigterne. De kunne godt ligge inden i hinanden som ni kinesiske æsker; men hvem har herren pålagt det kors at rejse med ni søstre, som oven i købet er smukke? Og smukke er de,

det kan man ikke fragå. Ægte engelske ansigter med tågelandets sarte teint, med rødligt guldhår, udslået som germanernes i oldtiden, med tænder, der fortæller om Rowlands *Odonto*, og øjne som en skovsø, hvor rørene hvisker om nymfernes hemmeligheder. Nydelige er de ni i stålgråt og dog stive, som røret, når ikke vårvinden sætter det i bevægelse. Dragten er nydelig, men for regelret; bevægelserne er graciøse, men for beregnede; smilene nydelige, men uden karakter; hver gang de viser disse rækker af mathvide perler, aner man længden af tandlægens regning. Teinten er også lidt for bleg, men måske kommer det af skibets bevægelse, skønt guderne skal vidne, at de har en engelsk appetit. Thi skibet bevæger sig virkelig! Det er ikke længere disse blide, langt henrullende dønninger, der vugger til hvile og blød hendøsen på de grønne fløjls-kanapéer. Nej, det er pludselige, trodsige ryk, der virker, som blev man kildet med en dolkespids, og som får glassene til at klirre mod hinanden lig klaprende tænder. Den tykke munk ser op. Gabende følger han lampekuplernes svingninger med en halvt overrasket, halvt forfærdet mine. Skyggerne viger hen under loftet og farer op i skylightet, som blev de levende. Der lyder trampen, knagen, blandet med kommandoråb på dækket, og næstkommanderende går umotiveret bort med et sørgeblik til sherryen.

Nu kommer roastbeefen! Fyren, der bringer den ind, skræver noget mere ud end før og svinger ikke det store porcelænsfad slet så graciøst som forhen. Mr. Butler rejser sig op, griber gaflen, og styrter frem over bordet, mens hans stol tillader sig at gå agterud. Skibet hiver pludselig voldsomt over i læ, kaster sig derpå til luvart, og giver mr. Butler meget mere sauce i

skødet end rimeligt og fornødent er. Mr. Butler hæver sig op, jager atter med gaflen efter et stykke, men fejler; thi skibet krænger i læ, og nu høres lyden af den første sø på dækket. Den tykke munk rejser sig og sætter sig derpå aldeles umotiveret ned igen med en flaske rødvin i skødet. De ni i stålgråt taber deres blide smil, ser uvisse på hinanden, og én udbryder: "*Dear papa, I am getting sick!*"

Mr. Butler rejser sig og sit champagneglas, stirrer åndsfraværende op i loftet og udbryder: "*Well, darling, let us go on deck!*" hvorpå han og de ni i stålgråt forsvinder op ad kahytstrappen. Lidt efter følger den blide abbed og den tykke famulus eksemplet, den sidste med bevægelser og nogle uartikulerede udråb, som havde han drukket for megen rødvin. Handelsansigterne taber deres merkantile udtryk og lorgnetterne, den gamle herre med det hvide skæg byder den falmede dame armen; hun er mere end på vej til at gå ud. Opmuntret ved de tomme pladser, der gaber mig i møde, griber jeg roastbeefen, – da kommer mr. Butler tilbage. Som en fuld mand dingler han hen til bordet. Hatten sidder ham bag i nakken, hans ene side fremviser tydelige spor af en styrtsø – men roastbeefen må han have, ellers var han ingen engelskmand, og med en distræt mine svingler han ned på sin plads med hånden for panden. Jeg lader gå til højre, én gang, endnu en gang – da klukker det pludseligt lige over for mig – det er mr. Butler, som gør forsøg på at rejse sig.

"*Roastbeef, sir! If you please,*" siger jeg og rækker ham et fedt, duftende stykke.

"*Thank you, sir, I have got enough!*" svarer han mat, og griber fat i kahytstrappens rækværk.

Han famler opad, højere og højere, indtil det sidste af de grønternede ben slingrer på dækket. Jeg tror ikke, at han oftere lader gå til højre! Hævnen er sød, og roastbeefen var fortræffelig.

Men skibet er ikke bange for at lade gå til højre og til venstre med, det får jeg snart at mærke. Fade, tallerkener, champagneglas, karafler, bordopsatser og platmenager – alt får et underligt trolddomsagtigt liv, dirrer, klirrer, svajer og sejler, for pludseligt, når hældningsvinklen bliver for stor, at rutsje ned ad kahytsgulvet. De to køgemestre kommer farende ind fra hver sin side, medførende tværtræer og snore til stormdækning. Men det er for sent; ulykken er allerede sket, og idet de tilkaster hinanden et håbløst blik, forsvinder de atter uden at sige et ord.

Hermed må dineren anses for hævet eller rettere faldet, og da kahytterne altid er uhyggelige opholdssteder under en storm, iler jeg op på dækket for at ryge en cigaret og slå en passiar af efter middagsbordet.

Men dækket er så bart som et dansegulv, intet levende er at se, undtagen næstkommanderende på kommandobroen, to tavse skikkelser ved rattet, og endelig bølgerne, de store, toppede, skumkransede bølger, som snart hævende sig, snart synkende, i endeløse linjer ruller hen over Middelhavets stormbevægede flade. Nogle vugger sig med yndefuld lethed, som en ung pige, der første gang hvirvler sig i dansens tummel, andre kan ikke følge med og brydes på halvvejen, men nogle er bakkantiske dansere, som i deres fart river alt med sig, for derpå i brede, skumhvide strømme at flyde hen over "*Posilippo*"s dæk, brusende og kogende af raseri over at være blevet fanget.

Hvor omskifteligt er ikke alt: "Menneskets sind, begivenhedernes gang, årstidernes svulmen og hendøen. Men mest omskiftelig er du, o rullende hav! Derfor elsker jeg dig, som jeg elsker den unge pige med følelsernes skiftende stemninger, som jeg elsker forårsanemonen, der lyser i dag, og i morgen er vegen for andre, endnu skønnere blomsterbølger."

Men der hører olietøj og en ikke ringe søstyrke til at betragte Middelhavet under dets stormbevægede gang, og der hører en vis kraft til at modstå en scirocco, når den blæser som i dag. Det er ikke længere bølger, der driver ind mod vort stakkels "*Posilippo*", det er vandbjerge, hvortil vore små farvande ikke kender magen. Det synger og piber i takkelagen, som hang der en bådsmand i hver ende reb; det sukker og sitrer, klager og klynker i skrog og fra kahyt, hver gang en af disse mægtige bølger rammer skibets bov. Maskinerne arbejder tungt og langsomt; ja ofte forekommer det mig, at bølgerne har mere magt end de.

Jeg går atter ned i kahytten, og træder, dyngvåd til skindet, ind i mit lille lukaf. Hvor forandret forekommer det mig ikke fra i morges, da himlen var så klar og blå, og morgensolen med en gylden stribe listede sig ind under det runde skylights røde silkegardiner. Da var det et venligt lille rum, fuldt af lys og skygge; nu synes det mig noget nær som et af oldtidens gravkamre, skummelt, indeklemt, og den smalle køje oppe under loftet minder mig ikke så lidt om en ligkiste.

Men der er intet valg. Snart ligger jeg i den, den svingler og svajer, dingler og vugger sig, og lampen, hvis skær genstråles fra det rigt indfattede spejl, svingler og vugger sig med. I det fjerne hører jeg sagte jamren og klynken af de ni, som

rimeligvis nu ikke er i stålgråt, og hertil føjer sig fyldige brøl af den tykke munk, der hviner i vilden sky, hver gang skibet tager sig en overhaling. For hver sø, der bryder sig mod dets faste, jernklædte bov, stiger han en tone højere, og det er ikke så underligt. Han har jo aldrig været på vandet, og når brådsøerne kommer, klinger det i hele skroget, som var det Poseidon selv, der jog sin trefork i det.

Mit blik følger lampens ustadige skær, følger skyggerne, som svæver snart hist, snart her, følger loftet, som forvandler sig til væg, og jeg undres over, at jeg pludselig ser en dør nede i gulvet. Jeg kastes til den anden side. Skylightet farer bort dybt under mig, bølgerne brydes højt over mig, nu vælter vi helt rundt, og krampagtigt holder jeg mig fast i hængekøjens sider. Min tanke begynder at svingle og svaje. Iskolde, klamme hænder lægger sig på min pande. Jeg er hjemme i Danmark, på Tivoli, på rutsjebanen – men jeg vil ikke rutsje, ikke for alt i verden. Da griber en mægtig hånd mig i nakken, slynger mig ud i dybet, og nedad går det, opad og så atter nedad. Stormen hviner gennem mit bryst, jorden svinder under mine fødder, det bliver mørkt – var det lampen, der gik ud? – Jeg ved det ikke, alt svinder hen i skygger og forvirrede lyde – skrig og stønnen, knagen og bragen, trampen og hiven på dækket.

Skal jeg gå under, skal jeg dø? Jeg ved det ikke, jeg bryder mig heller ikke det allerringeste om det. Alt er mørkt omkring mig, alt er tomt, hult og dødt. Jeg har intet blod i mine årer, og har jeg det, er der intet hjerte, som kan sætte det i bevægelse. Jeg har kun en fornemmelse af tomhed og nat, af en stille synken nedad, dybere, bestandig dybere, indtil jeg når den faste havbund, hvor tangen vokser, hvor korallerne gror, og hvor der

er hvile, evig hvile, hvor selv de stærkeste bølgeslag aldrig kan trænge ned. Jeg føler de uhyre vandmasser lægge sig knugende over mig – alt antager et underligt søgrønt skær, sælsomme fisk glider mig forbi og stirrer på mig med deres matglinsende, udtryksløse øjne. Fantastiske søuhyrer med sugende arme og næb som papegøjer, bøjer sig over mig. Forunderlige krabber, snart med menneskelige ansigter, snart med glimrende polypper på deres tornede ryg, vandrer langsomt forbi, skæver til mig med de stilkede øjne, klipper i tangen med deres lodne sakse og hvisker til hinanden: "Æd ham, æd ham! Han er død!" Men jeg bryder mig ikke det mindste om det. Alt er ro, hvile og fred. Jeg føler mig som ulegemliggjort; selv de glødende pyrosomer, de funklende meduser, der som stjerneskud forsvinder over mit hoved, formår ikke at vække mig – jeg er jo død. Da lyder et brag, som får hele skibet til at sitre. En raslende torden ruller ud igennem skibets sider, sluttende med et dumpt drøn. Min kahytsdør rives op, og stewardens stemme brøler som en domsbasun: "Civita Vecchia!"

Jeg farer i klæderne. Noget ør af mit ophold på bunden af havet kommer jeg op på dækket – hvilken overraskelse! Foran mig gamle, middelalderlige mure, besatte med blanke malmkanoner, der lige sender deres tordnende velkomsthilsen til en fransk fregat, som for halv damp, stolt som en svane, kommer til syne foran molen. Over mig en mørkeblå, skyfri himmel med en glimrende morgensol, og rundt omkring et myldrende liv, skrig og tilråb fra barker og både, tummel af matroser, spørgsmål af passagerer, vrøvl af toldere og pas-officianter – i sandhed, en sådan opvågnen er nok tredive timers lidelser værd, og idet man føler det faste dæk under sig,

ser man med et overlegent smil på, at "*Posilippo*" mangler en del af sin skanseklædning, og at kabyssen forude er splintret i stumper og stykker.

Passagererne samler sig agter – der har vi den første pavelige embedsmand. Måske er jeg endnu lidt ør i hovedet, men for mig præsenterer han sig nærmest som en vældig trekantet hat med en uhyre kokarde, hvorpå de pavelige nøgler funkler i solskinnet. Vi bliver stillet i rækker, som var vi meget mistænkelige personer, og mr. Butler rangerer fornemt de ni i stålgråt med guvernanten som fløjmand ovre på den anden side af skibet, og overrækker den trekantede hat sit pas førend nogen af os andre. Ni gule huse af form som små Noæh arker stables op på dækket og fires ned i lige så mange joller, der langsomt forsvinder hen imod doganaen. Pludselig ryster den trekantede hat på hovedet og peger på et sted i mr. Butlers pas, hvor der øjensynlig mangler noget. Mr. Butler ryster på sit britanniske hoved og kalder på kaptajnen, som han tiltaler på engelsk. Kaptajnen ser i passet, ryster på hovedet, svarer på fransk – og mr. Butler er lige nær. Guvernanten kaldes frem; det er jo hendes skyldighed at skulle kunne alle verdens tungemål, og nu viser det sig, at passet ikke er viseret af den pavelige nuntius i Marseille, men kun af den engelske konsul. Mr. Butler kan ikke komme i land; han må gå til Neapel – de ni i stålgråt skal endnu et døgn lade sig vugge på Middelhavets bølger – guvernanten forklarer ham alt dette, og mr. Butlers raseri antager et omfang, som i det mindste må kaldes storbritannisk. Han fordrer skadeserstatning og fri rejse til Neapel, hvis man ikke vil have Civita Vecchia skudt sønder og sammen af armstrongske kanoner. Men den trekantede hat ryster sit

indeværende hoved, piber i en lille fløjte, og til mr. Butlers usigelige forbavselse kommer de ni gule arker svømmende, hales op på "*Posilippo*"s dæk og stuves ned i lasten, som om der aldeles ikke var noget storbritannisk ved dem. Den trekantede hat er fuldstændig døv for mr. Butlers yderligere rasen. Den gennemser vore papirer, de findes i orden, og snart efter ror vi op mod landingstrappen, fulgte af mr. Butlers rasende og de ni's fortvivlede blikke.

Er porten til Himmerige snæver, gælder dette i endnu højere grad om den port, der fører ind til det jordiske himmerige, som står under St. Peters specielle tilsyn. Et simpelt lille træhus dypper sine beskedne vægge i vandet, og tværs igennem det går en gang, hvor man opdager et firkantet hul, ikke uligt et billetkontors, og inden for det firkantede ser man den trekantede bevæge sig med værdighed.

"Signor Moncoro!" lyder det ud gennem hullet; men der synes ikke at være nogen, som svarer til dette malabariske navn – alle står tavse.

"Signor Moncoro!" lyder det med indignation. Ingen svarer.

"Corpo di Christo! Signor Moncoro!!" – lyder det for tredje gang med stentorstemme, og den trekantede kommer på tværs i det firkantede, hvilket betydeligt forøger hans utilfredshed med verden.

Da hullet atter bliver klart, ser jeg mit pas med udenrigsministeriets store segl flyve ud ad åbningen – det er mig, der er Moncoroen, og glad over mit held i uheldet, folder jeg det kostbare dokument sammen, gratulerende mig selv til at have det viseret fra Marseille.

Næppe er jeg trådt ud af pasbureauet, før der forestår mig nye lidelser. Signor Moncoro har bagage – nogle mener endog for megen – og øjeblikkelig er han et offer for en sværm af halvnøgne, helskidne, med sig selv og andre i kiv liggende skabninger, som uden at spørge om forlov styrter sig over ham, haler løs i plaid, i stok, i paraply, i rejsetaske, i kikkert, og hvad nu den ufornuftige Moncoro ellers fører med sig. Forgæves værger han sig, forgæves søger han at løfte sin svage, danskitalienske røst mod denne sværm af vrælende banditter. – En triller af med hans kuffert, en anden bortfører hans vadsæk, en snapper rejsehuen, en anden overfrakken, og selv er han nødt til at galopere med, men han gør det med glæde, thi lokomotivet, som kl. 7 skal fare til Rom, sender sin hvide dampsøjle i vejret, og dets skingrende piben forkynder, at der kun er et kvarter tilbage. Altså i hast i wagonen, og så uden tøven mod det forjættede land, som lokkende har vinket, vågen og i drømme. Jeg styrter lige løs på toget, uden at agte på min avantgarde, som drejer af til venstre. – Da lyder der en hæs stemme – en ny trekant, men denne gang på tværs af hovedet, viser sig for mine forvildede blikke, og råber med bydende røst:

"La dogana, Signor, a sinistra!" – Målløs stirrer jeg på den pavelige gendarm, som med den største ro af verden og særdeles høflig fører mig ind i en stor lade, hvor jeg genfinder alle skibets passagerer med undtagelse af mr. Butler og de ni i stålgråt. Alle står de opstillede foran en lang disk med utålmodighed i ansigtet og nøgler i hånden. Udenfor holder toget, det let henfarende, dampende, snøftende træn, og der er kun et kvarter tilbage – man må altså skynde sig!

Ind kommer en ældre, pavelig toldofficiant med et rødmosset, velvilligt ansigt. Han ser sig omkring, mønstrer passagererne med et nysgerrigt blik, trækker sin snusdåse op, tager sig langsomt og med velbehag en pris og byder derpå dåsen til et yngre toldindivid, der ærbødig griber i den for kort efter at forsvinde som en nysen. Lidt efter kommer en skriver. Han har en stor protokol i pergament under armen, og ikke en ræv, men en pennefjer bag øret. Han hilser ærbødig på den ældre tolder, som velvillig hilser igen, hvorpå han lukker sig selv inde i et stort jernbur for enden af salen.

"Il bagaglio!" brøler gendarmen fra den anden ende af salen, og ind ruller et tårnhøjt læs af kufferter, trukket af to dragere, medens en tredje skyder bagpå – nu kan man altså begynde!

Kufferterne stilles op på disken, men da de to fachiner roligt kører bort med vognen, er der kun én tilbage, som stiller kufferterne op. Det går langsomt – men det kan dog nås – klokken mangler endnu ti minutter.

Atter kaster det ældre toldvæsen et ransagende blik ud over passagererne, og da han opdager de intelligente handelsansigter fra Marseille, begynder han med dem først. De har naturligvis intet – aldeles intet – uden en smule prøver, og dem vil de fortolde. Tre kufferter åbnes, endevendes og gennemrodes; men handelsansigterne har været for fiffige – der er ikke så meget som en lumpen cigar at konfiskere.

Det ældre væsens velvillige miner taber noget i menneskekærlighed; han lader dem pakke i, så godt de selv kan, og turen kommer nu til den blege abbed, som er blevet endnu blegere efter turen på søen. Han har modtaget et særligt tillidshverv i Rom og mener derfor at kunne tage de bøger med,

som han behøver. Hans tykke famulus åbner smaskende en lille kasse, som indeholder en række afslidte bind. Det ældre væsen griber på må og få en bog og sætter sig ganske rolig til at læse snart hist, snart her; den yngre ser opmærksom til – da piber toget anden gang; men der er ikke en passager, som tør forlade sin kuffert, undtagen et par lasede bønder, som er så heldige ikke at vide hvad en kuffert er.

Pludselig smækker den ældre tolder bogen i og ser på den yngre. Den yngre farer sammen og ser spørgende på den ældre – der veksles et par ord, og manden i jernburet sendes af sted for at hente overcensoren, som med sin overlegne viden skal afgøre, om den blege abbeds bøger er forbudte eller ej.

Vi venter to minutter – fire – fem – da suser en hvid dampsøjle i vejret uden for perronen, signalpiben hviner til afgang, dampen slippes løs, og af sted rasler toget, indhyllende sig i hvide skyer og hvinende piben, som ville det spotte os til afsked. Lidt efter træder en høj, mager mand med næb som en grib og øjne som en glente ind i salen. Med et eneste øjekast mønstrer han bøgerne, med et andet overfarer han den blege abbed og siger derpå kort: "Alla propaganda!"

Der hjælper ingen indsigelser, ingen snak. Bøgerne skal til propagandaen. Den blege abbed folder hænderne, og jeg ser, at hans kinder får et svagt skær af undertrykt harme. Medens den tykke munk pakker bøgerne ned, kommer turen til min ven romeren; men her må der være noget særdeles på færde. Næppe har glenteøjnene overfaret det første lag i kufferten, førend de med et grådigt udtryk farer ned i et hjørne, efterfulgt af et par magre hænder, som trækker nogle papirer op af et hemmeligt sidegemme. Romeren blegner, gør nogle vage indsigelser, men

den høje censor vinker ad gendarmen, og trods den falmedes tårer og bønner føres han udenfor og kommer ikke mere tilbage, hvorimod hans kuffert forsvinder i jernburet.

Endelig kommer turen til mig. Jeg har den reneste samvittighed og kun rent tøj i min kuffert, men alligevel generes jeg af dette gennemborende blik.

"Har De tobak, våben eller bøger?"

"Nej – kun bagage."

"Hvad kalder De da denne?" spørger han og holder triumferende en bog i vejret.

"Det er næppe en bog, hvoraf kirken kan tage anstød. Den er desuden skrevet på dansk."

"Er det en bønnebog? Hvad handler den om?"

"Om at lave mad, signor. Jeg har den med til en familie i Rom."

"Alla propaganda!" råber han med stentorstemme, og – *Madam Mangors Kogebog* går i jernburet.

Dog – jeg vil slutte min skildring af et toldvæsen, der hverken er fornuftigt eller humant, men blot paveligt og politisk. Jeg lader klokken blive tre, jeg lader med lynets fart middagstoget komme fra Rom, afsætte sine passagerer og stiger selv, fuld af glæde og forventning ind i kupeen.

Nu piber det! Nu går det mod Rom! Jeg kunne gerne råbe hurra, hvis det ikke muligt kunne skaffe også mig plads i *la propaganda*.

Campagnens brune bakker bølger for mit øje, toget bruser forbi de store hjorder af okser, som roligt tygger drøv snart i gravmindernes skygge, snart under et enligt træ – langt ude i det fjerne skimter jeg som hvide skyer Volscernes snedækkede

tinder. Vi farer forbi Santa Marinella, forbi Palo, forbi Palidore og Mogliano – ser, hvor Albanerbjergene og de hvide villaer i Frascati tegner sig mod det grønne. Det hvæser, rasler og buldrer – det er lokomotivet, der passerer jernbroen over Tiberen – farten sagtner, og langsomt nærmer vi os Roms mure på dens sydøstlige side. Dér har vi Cestiuspyramiden og den protestantiske kirkegårds mørke cypresser!

Det er blevet aften, solen er i færd med at gå ned, og i dens rødgyldne glans lyser Lateranet og det høje tårn på klosteret Santa Croce in Gerusalemme. Endnu en lille strækning, og vi suser ind mellem Acqua Felices tufbuer, bryder gennem Roms mure, flyver forbi Minerva Medicas tempel, vi hilser på Maria Maggiores kupler og tårn. Trænet stopper – endnu en lille skærsild af pasvrøvl, og vi træder gennem en simpel træbygning ud på en stor, åben plads, hvor lygterne blinker og vognene ruller. Træskuret er Roms banegård – men over for det hæver sig de vedbendsmykkede levninger af kejsertidens pragt – Diocletians ældgamle bade. Ingen by i verden har så beskeden en indgang og så vældige minder lige for den undrende beskuers allerførste blik.

Gamle Holbech!

Hvor en vinteraften i Rom dog kan være dræbende lang, når man ikke kender byen og dens skikke. Om det er usikkerheden eller nattetågerne fra Campagnen, romerne frygter, ved jeg ikke; men et par timer efter Ave Maria er gaderne uddøde. Romerne er ikke, som neapolitanerne, et sildigt aftenfolk. Cafeerne lukkes én efter én, og nu er der ikke et sted at ty hen, – også teatrene holder ferie på grund af fasten. Jeg går hjem, giver mig af kedsomhed til at skrive et brev, opgiver det igen – stoffets overvældende masse står ikke i noget forhold til trætheden. Den matflimrende, romerske lampe, hvis bomuldsvæge og hele antikke konstruktion synes mere anlagt på at ose end lyse, bringer desuden en til fortvivlelse. Jeg forlanger stearinlys. Min gamle værtinde ser på mig med en forskrækket mine, ryster på hovedet og kommer tilbage med et par alterlys, der er så overklistrede med helgenbilleder, at jeg ikke kan tænde dem uden at stikke ild på huset. Noget usikker forklarer hun, at de er bestemte for "Il Bambino", som om kort tid holder sin udstilling af æsel, krybbe og tilbehør i Aracoeli, og da jeg ikke vil begå kirkeran, lader jeg bambinoen beholde sine vokslys og forlanger en petroleumslampe. Denne er yderst vanskelig at skaffe til veje. Den må lånes nedenunder. Måske har skomageren en – hun skal se ad. Lidt efter kommer hun tilbage, smilende over hele ansigtet. Hun har virkelig opnået at finde en petroleumslampe; men hvilket sodet monstrum af snavs, stank og fedteri! Det manglede blot, at hun skulle have bragt skomagerkuglen med. I en håndevending har den fyldt

hele stuen med os. Vægen vil kun gå op, men ikke ned; glasset springer, og fuld af fortvivlelse tager jeg min hat og styrter ud i det fri.

Jeg går i foreningen. Også dér synes lamperne at lide af en forunderlig romersk søvnighed, og aviserne på det grønne bord er alle fem dage gamle. Jeg får en idé. Jeg erindrer, at der er soiré hos fyrstinde P., og at jeg for nogle dage siden fik en indbydelse, som jeg rigtignok ikke har besvaret. Jeg går atter hjem, klæder mig om, og havner en halv time efter i nogle oplyste sale, hvor en del sørgeklædte diplomater og dekolleterede damer ikke synes at have noget andet mål end gensidigt at træde slæbene af hinanden. Der bliver allernådigst henvendt et par ord til mig af den nådige principessa, som står i den formening, at sådan et par ord vil virke elektriserende for hele aftenen. Ak, hvor hun har forregnet sig! Jeg stiller mig op ligesom alle de andre, gaber som de andre, sprænger mine handsker ved frugtesløse forsøg på at knappe dem, drikker sur limonade og hører falsk deklamation af en såkaldet improvisator. Trængslen bliver større, heden stærkere, gabningen epidemisk. Nej, det er ikke til at holde ud! Er det københavnske salonliv kedsommeligt, så er det romerske myrdende. Ud, ud, ligegyldigt hvor! Ti gange hellere i selskab med banditter og bønder – de kan dog kun slå legemet ihjel!

Jeg lister mig ud af de oplyste sale, bestikker tjeneren for at få min kappe i en fart, og et øjeblik efter står jeg på gaden, hjemløs og forladt. Men nattevindens friske ånde bølger omkring mig, månen sejler gyldenblank på den sorteblå nattehimmel, fontanerne risler og rinder – alt er så afdæmpet, så stille, at man fristes til at gå ned til Tiberen, for at se månen

spejle sig i dens vande. Men alene? Tiberen er farlig ved nattetid – hvem der dog vidste, hvor kunstnerne var henne!

Da hører jeg pludselig på bredt dansk: "God aften! Hvor Fanden kommer De fra?"

Jeg vender mig om og ser en skikkelse, som nu hviler i graven, men som mange danske vil erindre. En bredskygget, spidspuldet hat dækker hans hoved, en romersk kappe hænger i frie foldekast om hans brede skuldre, og et stort, gråt, bølgende skæg omslutter en mund, der på én gang er godmodig og dog ikke fri for en vis sarkasme. Det er billedhuggeren Holbech, gamle Holbech, som han i almindelighed kaldtes, den mest romerske af alle danske romere. Ingen kunne komme mere belejligt; thi ingen kender som han, hvor de romerske vine vokser. Jeg fortæller om soireen, og han sætter et ansigt op, som havde han hele munden fuld af falsk improvisation og sur limonade.

"Fy for pokker!" siger han. "Jeg syntes nok, at De lugtede så forbandet adelig. Med det snavs i håret og den bøtte på hovedet kan jeg ikke være bekendt at føre Dem ind i et anstændigt osteri. Gå hjem og pil alt det krammeri af Dem, og mød mig så i cafeen ved Pantheon, den gamle, De ved nok, lidt forbi obelisken."

"Vil De i Palumbella?" spørger jeg.

"Palumbella!" svarer Holbech foragtelig. "Tror De, jeg drikker pomadevin med damer? Andet er det muskatpøjt jo ikke."

Og af sted vandrer Holbech. Kendte jeg ham ikke, måtte jeg antage, at han var dødelig fornærmet.

Jeg iler hjem, klæder mig om, og gør mig ved hjælp af skomagerens lampe så demokratisk som mulig. Forvandlingen

og dens hurtighed synes at tiltale Holbech; thi da jeg træder ind i cafeen, måler han mig med kendermine og udbryder fornøjet: "Hilledød! Nu ser De snart ud som et menneske, og ikke som en friseret abekat. Lad mig nu se, at De opfører Dem anstændigt, så går vi sammen i *La Barchetta* – dér skal De få noget andet end sur limonade."

Jeg vil søge oplysning om, hvor dette osteri ligger; men Holbech ryster på hovedet, kaster kappefligen endnu højere op over skulderen, retter lidt på sine altid soignerede manchetter og erklærer, at det får jeg tidsnok at vide. Så skyder vi ind i smågaderne omkring Pantheon, fortabende os i gyder og stræder, der synes at løbe mere og mere sammen, jo længere vi går. Vi overskærer den brede Via de' Falegnami, snedkernes travle gade, og nærmer os Marcellus-teatret i nærheden af Piazza Montanara. Her standser Holbech foran en svagt oplyst bod, hvor et par campagnuoler ligger sovende i trappehjørnet, hyllede i deres tykke kapper, og med de bredskyggede hatte trukket ned over øjnene. Holbech sparker temmelig ublidt til den ene, der ligger ham i vejen; men manden sover som et dyr, mumler nogle uforståelige ord, og hyller sig gysende endnu tættere ind i sine maleriske pjalter. Vi træder ind i den svagt oplyste bod, hvor en sand Herkules i hvide, opsmøgede ærmer troner foran disken med en vældig forskærerkniv i hånden. Holbech måler omgivelserne med et kenderblik, peger på en skinke, der hænger under loftet, og et øjeblik efter ligger to glat afskårne skiver på et friskplukket vindrueblad. Et stykke ost og et æg fuldender hans tarvelige måltid. Jeg køber nøjagtig det samme, skønt jeg forudser, at jeg næppe vil blive mæt den aften. Ude på pladsen forsyner Holbech sig med et hoved salat og et

brød, og da han lader nogle ytringer falde om, at vi nok træffer en kastanjesælger på vor vej, må jeg endog anse måltidet for lukullisk.

Vi vandrer videre tæt forbi Ghetto, tæt forbi den fontane, hvis stråler springer korsvis for at håne jøderne, som romerne siger, og går over Ponte Quattro Capi, hvor Tiberen lyser i måneglansen, omsluttende den gamle Tiberø, der i oldtiden var stensat og formet som en gigantisk galej, fra hvis stavn Æskulap-templet hævede sine søjler. Vi passerer Tiberøen, der nu kun ejer klosterhaver og vigner, fulde af antikke fragmenter, og når over Ponte Cestio til Tiberens modsatte bred, hvor det egentlige Trastevere, håndværkernes, fiskernes og præsternes hjem begynder. Holbech drejer af til højre, går over den lille Piazza Molara, og nu står vi foran en sodet, sværtet, faldefærdig bygning, halvt stukket ned i floden på kæmpemæssige, antikke tuf-substruktioner, halvt hævende sig terrasseformigt op med have og loggia, der taber sig i et ubestemt halvmørke. Over indgangen rasler den tørre laurbærgren i aftenvinden, en antik kapitæl støtter døren til stalden, hvorfra vi hører gederne bræge, og højt oppe over indgangsdøren stirrer den hellige jomfru tungsindig ned i Tiberens plumrede vande. Gaden eller vejen har en mistænkelig snæverhed. Den løber, uden videre komplimenter, over en brink ned til floden, hvor Belisars gamle vandmøller, hvilende på flydebroer, vugger deres store hjul, som med en uhyggelig knirken afbryder stilheden. Således ser *La Barchetta* ud, og den svarer i det mindste til sit navn; thi det skulle ikke undre mig, om denne gamle båd en skøn dag sejlede ud i Tiberen og forsvandt med det samme.

Inde fra osteriet lyder latter og sang, af og til blandet med eder og slag i bordet, der får dørens glasruder til at klirre. En rystende kælling, gammel som Metusalem og grim som heksene i Macbeth, sidder ved indgangsdøren, varmer sine valne hænder over kastanjetromlen, og farer op som af søvne, da vi tiltaler hende. Hun ejer hverken blade eller papir til at svøbe kastanjerne i. Vi må putte dem i baglommerne med fare for at brænde vore fingre, og da det er besørget, tager Holbech et fast tag i den klirrende dør. Den går op og vi træder ind.

Hvilken overgang fra fyrstindens glimrende oplyste salon, fra dens forgyldning, silkemøbler og pudrede tjenere til denne skumle hule, hvor øjet næppe formår at gennemtrænge rummet, hvor luften er fyldt med en blanding af vindamp, tobaksrøg og branket olieos, der uforstyrret bar slået sig på loft og vægge gennem århundreder. Rummet er fuldstændig usymmetrisk. En forhakket, riflet marmorsøjle af mægtige dimensioner synes snarere at være dumpet gennem loftet end bestemt til at støtte det, og bærer i stedet for kapitæl vældige knipper af løg og tørrede tomater, formede som små, sorte pølser. Loftet taber sig i en blålig tåge, en blanding af røg og spindelvæv; men det synes på sine steder at være plant, på andre hvælvet, og de store, uregelmæssige blokke af forvitret travertin, der hist og her springer frem af halvmørket som fantastiske skikkelser fra en svunden old, fortæller klart nok, at disse mure måske engang har hørt til et nymfæum eller villa, senere til en af baronernes borge for at ende som klosterhvælvinger, der nu er afdelte, opmurede og lappede sammen efter alle andre hensyn end de arkitektoniske. Lidt til venstre for søjlen, hvor en søvnig cigararo, klædt i en pjaltet

kappe, nikker over sine uundgåelige "Cavour" og "Forti", flammer et lystigt bål med en brasende kedel. Så kommer en brønd lige så umotiveret dukkende op af gulvet, som søjlen dumper ned gennem loftet, og til højre for brønden, dybest i baggrunden, ser man to mægtige, jernbeslåede tremmedøre, som fører ind til et rum, der synes at tabe sig i jordens indre. Hvorledes osteriet bliver oplyst om dagen, er mig en fuldstændig gåde, thi der findes hverken vinduer eller døre, ja knap nok en skorsten. Af og til, når døren går, trækker røgen i lange, sære figurer hen imod den, viger så atter tilbage under loftet, samler sig i store skyer oppe om søjlen, hvor den gør forsøg på at slippe ud gennem et firkantet, jerngitret hul, den eneste lys- og luftåbning, jeg er i stand til at opdage.

Er loftet væsentlig røg, sod og spindelvæv, så er gulvet jord, endog temmelig fugtig jord, og bohavet svarende til begge dele. Kastanjeplanker af mindst seks tommers tykkelse danner vægtige bordplader, hvori der snart findes et indskåret navn, snart en lille sø af vin eller et salatbed, rester af den forrige gæsts måltid. Stole er luksus. I deres sted findes nogle forfærdelige bænke, bestående af en smal, men tyk bjælke, som har en tilsvarende under bordet, hvorpå man kan sætte sine fødder. Det hele gør just ikke noget opmuntrende indtryk, og vækker navnlig ikke store forventninger om gastronomiske nydelser; men på Holbech synes det hele at øve en vis oplivende indflydelse; thi medens han hænger sin kappe op på et gedehorn, der tjener som knage, glatter han sit store, stålgrå skæg og siger fornøjet: "Så! Her er mennesker!"

Med disse ord tager han plads længst inde i krogen og overlader mig bordenden, hvorfra jeg på skrå kan overse hele

osteriet lige ind til det mystiske rum, som lidt efter lidt viser sig at være vinlager, for så vidt man tør dømme efter de kæmpestore tønder, der af og til udsender deres indhold i form af blinkende, overnaturlige druer, hørende til slægten mezzo og foglietta. Henne ved døren sidder et broget selskab af bønder, vingårdsmænd og hyrder. Alle har de nogle tykbladede, fedtede kort i hænderne og spiller med en lidenskab, der forklarer de eder, som modtog os ved ankomsten. En forunderlig tør, vantreven trævl af en bonde er især genstand for deres tilråb. Han følger med åben mund og stirrende blik hvert kort, der kastes på bordet, som om han slet ikke forstod, hvorfor det stadig er ham, som må op med de fedtede bajoccher. Nærmere ved pillen, næsten lige foran mig, har et muntert selskab fra Trastevere samlet sig. Det synes at være håndværkere og småborgere, som vil drikke et glas til afsked med deres venner fra Ariccia, og længere inde – mere sondret, mere fint – thi der er virkelig en dug på bordet, sidder et selskab af tyske kunstnere, som ryger, drikker og sender øjekast til de unge piger, som på deres side svarer i det samme stumme sprog, der forstås hele verden over.

Holbech har imidlertid hengivet sig til en luksus, der ellers ikke er ham ejendommelig, og vistnok må være beregnet på mig som hædersgæst. Fra den brasende gryde har værten bragt os to skåle, fyldte med noget, der nærmest ligner hundestejler. Det ser ikke synderlig appetitligt ud; men Holbech forklarer mig, at det er *pesciatelli*, fanget i Tiberen lige her udenfor på en af Belisars gamle flydebroer, og på denne historiske konto lader jeg dem glide ned, glad over at de ikke er større. For Holbech, som gammel stamgæst, har værten ladet dække endog elegant.

Vi har, mærkværdigt nok, fået knive og gafler; ja, en meget lille og meget smudsig serviet er endog anbragt som dug. Midt på denne står en kop med peber og salt, og da vi ikke har servietter, tager Holbech "*Giornale di Roma*" op af lommen, river den midt over og byder mig halvdelen, medens han selv omhyggeligt pudser sin kniv og gaffel i den anden. Så kalder han på Giovanni, hvisker ham et trylleord i øret, og af sted sjokker den tykke vært på sine slæber, skubbende den hvide nathue endnu længere ned i nakken med et lunt smil, som om han ville sige: "Jo, jo, signor Federigo ved nok, hvordan pølsen skal skæres."

Lad nu de romerske osterier være, hvad de vil. Kald dem mørke, snavsede, uappetitlige og elendige – ét er der dog, som forsoner med alle disse mangler, ét, som dækker alle disse skrøbeligheder, og det er den ædle, uforfalskede drue, som de af og til gemmer i deres allerhelligste. Jeg siger med vilje af og til; thi man behøver ikke at være nogen romer for at vide, at der gives mange osterier, hvor vinen mest består af hyldebær, og hvor man kan finde en irret bajoccho på bunden af hver barile. Men til denne kategori hører *La Barchetta* ikke, og hvis man ville fortælle den tykke, der har kræfter som en stud, at hans vin var forfalsket, ville han rimeligvis vippe en over brøndkarmen, for at man kunne se, om han havde spædt til med vandet. Den selvtillidsfulde mine, hvormed han sætter foglietterne på bordet, og det blik, han kaster på Holbech, idet denne skyller sit glas med en sjat vin, viser noksom, hvor tryg Giovanni føler sig – ikke Bacchus selv kunne have bragt vinen på en mere fyldig måde.

Ja, fyldig er den, purpurrød som en rubin, og med en duft, som sprang der ferskenblomster ud under osteriets sodede luft midt om vinteren. En fogliette, og man føler sig forunderlig vel til mode. Endnu en fogliette, og loftet højner sig, spindelvævene bliver til lysgrønne drueblade, soden til mørkeblå himmel og røgen til drivende skyer. Man har forår ude og inde, solen blinker gennem loggiaens ranker, luften bliver så varm, så lind, ude i det fjerne fortoner de blå bjerge sig i luftige skygger, og orangerne dufter, dufter så sødt som ingen anden blomst i verden. Men hvorfor kan bønderne dérhenne på torvet ikke holde fred? – Hvorfor skændes de således og holder de knyttede næver lige i ansigtet på hinanden? De har jo også vingudens gaver og burde være glade som fauner, medens de nu er vilde som satyrer, rasende som mænader. Hvad var det? Dér faldt en af æslet – nej, af stolen var det nok. Hvorfor går Holbech hen og snakker så blidt med den vrede Giovanni, medens fyren langsomt rejser sig op, samler sin bylt, og med en halvt idiotisk, halvt forfærdet mine vedbliver at rode i sin lomme, som om han ikke kan begribe dens tomhed. Å, nu ser jeg det! – Det er vor ven idioten, som har spillet sine kort så godt, at han ikke har en bajoccho mere tilbage. Han skylder oven i købet vin for hele selskabet, og dette har fundet det hensigtsmæssigst at tage udgangsbilletten, medens han lå under bordet. Stakkels fyr! – Ved Holbechs mellemkomst sluttes freden; men betingelserne er hårde: Bylten, som gemmer hele dagens indkøb til glæde for hans kone og pjaltede rollinger, skal sættes i pant, indtil vinen er betalt. Fyren kan ikke forstå det; men han nødes til at gå ind på betingelserne, og forlader grædende osteriet med den

psykologiske bemærkning, "at menneskene er så onde, o, så onde som djævle!"

Atter kommer Holbech tilbage, atter får vi en ny fogliette, og atter begynder han på sin rhapsodiske måde at fortælle disse tusinde småtræk af livet i Rom, som han kender så nøje. Jeg lytter med andagt. Således kunne jeg sidde den hele nat; thi han ser med en kunstners øje og fortæller med en improvisators geni. Da formørkes pludselig hans ansigt – der er noget i vejen – jeg ved ikke hvad; men han mumler noget om narrestreger, dumme drenge og langer ud efter sin kappe. Jeg spørger ham, hvad der er på færde; men han svarer mut: "Lad os gå! – Her bliver klammeri."

Forundret ser jeg mig om; thi med idioten og hans selskab er osteriet næsten blevet tomt. Da opdager jeg på den anden side pillen en gruppe, som forklarer mig Holbechs betænkeligheder. De unge kunstnere er også blevet glade af vinen; men Bacchus har her Venus i følge. De er rykket nærmere til det muntre selskab fra Trastevere, de har trakteret med vin, med cigaretter, og stemningen har hidtil været yderst venskabelig. Men nu er den på vej til fra det venskabelige at slå over til det erotiske, og på dette punkt tåler romeren ingen spøg. Hans kvinder er ikke blot hans stolthed, men også hans ære, og hvo, som kommer dem for nær, kan nemt få mere jern i blodet, end han skøtter om. Den yngste af de tyske kunstnere, en münchnermaler i silkefløjls jakke, halvt kunstner, halvt dandy, har forstået at fængsle en af de unge piger fra Ariccia i den grad, at hun spørger, om han ikke kommer derud snart – til sommer. Han lover det, skænker i hendes glas og beder hende drikke på et lykkeligt gensyn i *la bella Ariccia*. Hun ser på ham, betaget,

forelsket. Der er i hendes blik noget af Zerlinas: "Jeg vil! – Nej, jeg vil ikke!"; men hun lader ham dog skænke, skønt hendes hånd ryster – sådan en signor, det er noget andet end Beppo nede fra vignen. Han ser på hende, fanger det sanseligt glødende i hendes blik, bedåres af det trolddomsagtige i disse store, fugtige øjne under de fløjlssorte øjenvipper, og han sænker sit blik så dybt i hendes, at han ikke ser to mørke pile, der fra et gustent, fortrukkent ansigt lyner frem, som ville de gennembore hans hjerne og spejde hver af dens lønligste tanker. Det er Beppo nede fra vignen. Han er en stolt karl, der fører en god kniv, og under kappen famler han efter den.

Den unge kunstner, den sorgløse, livsglade, uerfarne kunstner ser det ikke; han hviler i hendes blik tryg, som sommerfuglen i en rose. Men Holbech, den gamle, lidt tungsindige, livserfarne kunstner, han ser det, ser både kærligheden og døden; men som en ægte romer blander han sig ikke ligefrem i sagen.

Idet han betaler Giovanni, vælter han ganske tilfældigt foglietten, og medens Giovanni giver igen, trækker han som i tanker nogle streger på kryds og tværs hen over bordpladen.

"*Guarda! (Vogt dig)*" – står der med vinens røde blod, og Giovanni, som ikke kan læse, men skriver kridtstreger på væggen i stedet for tal, beundrer højlig dette bevis på signor Federigos mangesidige kundskaber. Idet Holbech vender sig, giver han münchneren et let slag på skulderen, ser alvorligt på ham og peger på bordpladen. Den unge kunstner farer op, stirrer på de røde skrifttræk og Holbechs alvorlige ansigt; men forelsket, overmodig, uerfaren som han er, udstøder han et hånligt: "Ei was, Läpperei!" og han vender sig atter om, ser

udfordrende på manden i kappen og skænker på ny et glas for den skønne.

"Lad ham så få det!" hvisker Holbech til mig, idet han kaster kappen over skulderen. "Den storsnudede tysker fortjener en lektion; men se nu til, at De kan skruppe Dem! De er for god til at springe til pølse mellem de karle."

Med disse ord puffer han mig ud ad døren, og vi går atter over den månelyse Piazza Molara hen imod Ponte Cestio. Da, lige som vi er på det højeste af broen, hører jeg en lyd, som om et fag vinduer ramlede ned, og i samme øjeblik lyder et skrig i dødsangst: "*Ajuto! – Assassini!*"

"Se, der bliver en overfaldet nede på pladsen! Lad os løbe derned!"

"Derned?" siger Holbech og farer med hånden over øjnene. "Hvor De dog er et barn! Kan De hjælpe en mand, der har fået seks tommer jern i livet? De er en rigtig københavner! De tror naturligvis, at De bare behøver at fløjte, for at få fat i karlen; men vi har ingen vægtere her. Enhver sørger for sig, og Vorherre for os alle."

"Hør! – Det plasker i Tiberen! Hørte De?"

"Lad plaske, hvad der vil," svarer Holbech med uforstyrret ro. "Det kan være en båd eller et vandhjul. Hvad vi ikke ved, det kommer ikke os ved. *Avanti!*"

Og med disse ord tager han mig under armen på en så eftertrykkelig måde, at jeg uvilkårligt tvinges til at følge med, og frem går det over Tiber-øen, over Ponte Fabricio, forbi Ghetto, frem gennem de øde, trange, folketomme gyder. Først da vi når op i Tritone, standser Holbech sin ilsomme gang og siger: "Nu har De fået lærepenge med hensyn til fruentimmer

hernede. Læg Dem det på hjerte, og gå altid lige hjem fra osterierne uden at gøre dumheder! Men fremfor alt, bland Dem aldrig i andres tvist, og forsøg aldrig at agere det, som romerne hader mest af alt – politi!"

Med disse ord trækker han en kæmpenøgle frem, åbner sin gadedør og forsvinder med et: "*Felicissima notte!*" Et øjeblik efter står jeg på min altan og ser ud over den månebelyste plads, der ligger så øde, så folketom, som var jeg i en fortryllet by, hvor kun fontanerne og statuerne havde liv. Tritonen blæser i sin muslingeskal. Tonen står klar og synlig som en månebelyst sølvstråle op imod den mørkeblå nattehimmel, og fra sidehuset klinger jublende toner, mandolinens og citharens klang smelter sammen med tritonens rislende rytmer. Tonerne følger mig; jeg vugges i søvn af fontanens rislen og mandolinens sølvrene klingren. Endnu i drømme hører jeg denne sitrende, bævende elskovsklang, smigrende og blød som intet andet instrument formår at tolke den. Men bag ved al denne jubel og betagende livslyst klinger et nødråb, et klageskrig. Vildt, fortvivlet lyder det fra Tiberbrinken: "*Ajuto! Assassini!*" – Og jeg hører et plask, som jager mig op af søvne.

Var det ham? – Nej, det var kun springvandsstrålen, som nattevinden kastede uden for det mosbegroede porfyrbækken.

Arkæologens juleaften

Så kom juleaften! Ikke som hjemme, med slud, tåge og sølede gader. Nej, det var en rigtig romersk juleaften, med solskin, varme og sommerklædte fremmede på Monte Pincio.

Det havde været lummervarmt om formiddagen. Så var der kommet en forfriskende tordenbyge, og arkæologen havde hele eftermiddagen vandret om mellem ruinerne på Forum, i Colosseet og mellem kejserborgens rester, hvor han havde plukket violer, roser og viburner, så frodige og friske, som var de taget i et drivhus. Fuld af store syner var han vandret tilbage, havde klædt sig om, og nu sad han som hædersgæst – for han var en meget anset arkæolog – ved siden af konsulen og tænkte på at udbringe en skål for Rom, det mægtige, antikke Rom, som han kendte bedre end nogen anden. Der var en feststemning i hans sjæl, således som han aldrig havde kendt den før. Rundt om ham var væggene behængt med guirlander af laurbær og myrter; gæsterne havde vedbendranker, dyppede i vin, om de bankende tindinger; vinen perlede og funklede, snart topasgul, snart rubinrød, som var det gammel falerner. Det hele forekom ham som et antikt symposion. Han syntes, at både Bacchus og Horatius Flaccus måtte være et eller andet sted i salen – han kunne blot ikke se dem – og han foreslog, at man skulle lægge barilerne på bordet, kranse dem med vinløv og synge en dithyrambe til gudens ære. Forslaget blev modtaget med jubel. Barilerne, der indeholdt gudeblod fra Marino og Frascati, blev, kransede med vedbend, lagt på bordene, og snart blev stemningen bakkantisk. Ingen vidste, hvorfor eller hvor meget

han drak. Da rejste han sig og udbragte skålen for Rom, for mindernes stad, for verdens evige herskerinde, der skulle rejse sig af sin dybe søvn, afryste kirkevældens åg, og føre hele Italien til sejr og lykke. Han vidste ikke selv, hvorledes det var fat med ham. Han syntes, han var som besjælet af en fremmed, mægtig ånd, der talte gennem ham, snart sarkastisk skærende, snart i klingende rytmer, der formede sig til underskønne vers, således som han aldrig havde tænkt, det var ham muligt.

Talen var endt, håndklap og bravoråb lød, en laurbærgren fra træet blev vundet om hans hoved; men lige som han fik den på, øjnede han henne ved vinduet en togaklædt skikkelse, barhovedet og med omhyggeligt ordnede lokker, der også holdtes sammen af en laurbærkrans, men af guld. Denne skikkelse stirrede på ham, så sælsomt, så forunderligt forskende, at han følte sig betaget af det, skønt han troede, at det hele var løjer – det måtte jo være en af kunstnerne, der havde draperet sig med et antikt kostume fra det sidste karneval. Men skikkelsen vedblev at stirre. Forskende, alvorligt hvilede disse sorte, kloge øjne på ham med en magt, der virkede som magnetens. Han måtte hen til ham, tale med ham, vide, hvem han var, og hvorfor han stod dér. Han rejste sig og gik hen imod den fremmede. Men i samme øjeblik forsvandt denne bag de lange, nedhængende gardiner, som dækkede vinduerne.

Han blev forbavset over denne ubegribelige forsvinden, gjorde et rask skridt frem, slog gardinerne til side, men – der var ingen; kun den milde, svale aftenbrise bølgede, svanger af blomsterduft, ind gennem de åbne vinduer. Han støttede sin pande mod vinduesposten, blodet bankede i hans tindinger;

han kunne jo umuligt have set fejl, og skikkelsen kunne jo umuligt være gået tværs igennem vinduet.

Han stirrede ud i natten og ville ikke tro sine egne øjne. Derude, på den anden side af gaden, stod atter skikkelsen og så på ham, tavs, alvorlig, spørgende. Men gaden var ikke Via de' Pontefici – den var langt bredere, højnede sig terrasseformet, og lige over for ham lå et tempel af marmor, og i dets forhal, lænet til en af de blankt polerede søjler, stod skikkelsen i hvid, purpurbræmmet toga, klart belyst af et skær ovenfra. Han kunne tydeligt se, hvorledes lysstrålerne glimtede på laurbærkransens guldblade. En underlig klang drog frem gennem luften. Det lød som sørgetoner, som veråb og klager, blandet med tubaernes lyd og klirren af våben. Skikkelsen vinkede heftigt, næsten truende. Han gjorde et skridt fremad, tørnede mod vindueskarmen, og til hans forfærdelse veg den ud, ikke med larm, som noget legemligt; nej, den veg, som var den gjort af et blødt, elastisk stof, der lod sig gennemtrænge så let som spindelvæv. Han vidste ikke, hvorledes det hele gik til. Han faldt ikke, han svævede uden at flyve, og droges frem gennem luften som af en usynlig magt, indtil han stod ved siden af den togaklædte skikkelse.

"Følg mig!" sagde denne og greb hans hånd.

I samme øjeblik var det, som alt svandt for ham: hans erindring, hans tanker, hans legeme. Alt blev dernede i det dæmpede, disige halvmørke, og som forklaret syntes han at svæve ved siden af den lysende skikkelse med de alvorlige blikke.

"Hvem er du?" hviskede han.

"Følte du ikke, at jeg talte gennem dig? Hørte du ikke mine vers klinge på dine læber? Kender du ikke din ungdoms sanger, som så tit har begejstret dig?"

Han sænkede skamfuld sit blik, og de svævede langsomt videre, indtil de standsede for at hvile på sølvklare, matbelyste skyer. Rom lå dybt under dem, klar som i måneglans.

"Se ned!" sagde skikkelsen, "snart er det forbi."

Han adlød og stirrede nedad. Hvilken sælsom forandring! Rom var ikke længere den hellige stad med kors, kirker og kupler. Alt var som fortryllet; han kendte det, og han kendte det ikke. Husene var små, søjlehaller dækkede for deres indgang, hist og her hævede sig større templer, smykkede med forgyldte statuer, som lyste i måneglansen. For enden af en stor plads, som han vidste, måtte være Campus Martius, øjnede han en mægtig, marmorklædt bygning, der overstrålede alle de andre ved sin storhed og pragt. Forneden var den firkantet, dens skinnende bronzefløjdøre vendte mod øst, og foran disse ragede to mægtige obelisker i vejret, slanke som cypresser. Men højt over dem hævede sig igen en skinnende marmorrotunde, fra hvis talrige nicher græske statuer syntes at træde ud i måneglansen, hvis stråler fremhævede hvert af deres træk, hvert foldekast, hver bevægelse. Men over denne rotunde rejste sig igen en mægtig gravhøj, beplantet med cedre og cypresser, som kastede deres mørke slagskygger hen over det fløjlsbløde græs og de siksakstigende, grusbelagte gange, der førte op til toppen. Her, svævende højt over det evige Rom, skuende ned på templer, paladser og huse, stod en gylden statue med imperatorstaven i sin hånd. Månestrålerne spillede klart på skællene i dens brynje og legede med den lille genius, der sad på

hjelmen ved dens fod. Rundt omkring den uhyre bygning, der syntes at hæve sig så højt, at statuen næsten var i lige linje med de skyer, hvorpå de stod, strakte sig herlige haver, fulde af alle østerlandets træer, og midt gennem det hele anlæg gik en bred vej, dækket med marmorfliser og prydet med statuer, så langt øjet rakte. Og ad denne vej så han et forunderligt tog drage frem. Først herolder, som med hej røst udråbte Augustus' navn, så tuba- og lurblæsere, der fyldte luften med dumpe sørgetoner, så grædekvinder med udslagne hår, og endelig den juliske slægts aner, masker, båret af Roms ypperste skuespillere, som var de døde stået op af graven for at følge deres store ætling til den sidste hvile. Omhvirvlet af fakkelrøg og viraksos, omgivet af riddere, senatorer og alt, hvad Rom ejede af mægtigt, så han kejserliget langsomt drage fremad, båret i en purpurfarvet tronstol, iført purpurtogaen og den gyldne sejrskrans, tegnene på den værdighed, han nys havde forladt. Og efter bærestolen så han den juliske slægt, Roms fornemste nobili, og legionerne i deres tunge, blinkende rustninger, hver med sænkede, flortilhyllede ørne. Og bag efter dem kom hele det store, umådelige Rom, trængende sig hoved ved hoved, fod ved fod, og under tusindstemmede, forvirrede råb lød det: "Ve os, ve! Fædrelandets fader er død! Den store Augustus er steget op til de evige guder – aldrig vi skuer ham mere!" Og faklerne lyste, smiger i tale og vers steg til vejrs med den osende virak, ligbålet tændtes, røgelse og guld kastedes derpå. Men fra ligbålet, fra røgelsespanderne, fra augurernes alterflammer væltede en fed, kvalm, kvælende røg op imod dem, hyllede sig som tordenskyer over hele Rom, udslukkende alt, slørende alt, endogså sørgetonerne, der langsomt svandt i dybet under dem.

"Således ender alle herskere!" sagde skikkelsen. "Lad os stige! Smigerens og virakkens dampe er nær ved at nå os. Dem er det, som vil ødelægge Rom."

Og han følte, at de steg, svævede opad i det lyse, uendelige rum. Hvor højt, og hvor længe, vidste han ikke. Han følte kun, at der var noget sikkert, noget frydefuldt ved denne stigen, og at enhver dalen ville volde ham smerte. Dybt under ham tårnede skyerne sig tættere og tættere sammen! Som uhyre bjerge lå de, dækkende enhver udsigt, og deres sorte rygge tegnede sig klart, belyste af månestrålerne, som et forunderligt landskab, der snart lignede et af bølger oprørt hav, snart den mørke røgpinje, som vulkanen udsender, før lavaen kommer. Det var, som om disse vældige skymasser i tunge lag glødede, boblede og kogte under dem, som om alt dernede var begyndende uvejr, medens de selv svævede i et hav af køligt lys med de evige stjerner over deres hoveder. Pludselig sås lyn og flammer fare ud af skyens sider. Jammer og angstskrig fyldte luften, og han følte, at en stor stad i nød lå dybt under hans fødder.

"Hvad betyder disse skrig?" spurgte han skælvende.

"Vil du se det?" spurgte skikkelsen alvorligt, og uden at vente på svar skød den nedad. Det var som et knusende fald mod jorden. Nattevinden susede omkring ham, kulden stivnede hans lemmer, og han skreg højt i rædsel: "Ikke dybere! Jeg dør!"

"Ingen dør, før hans tid er omme," svarede skikkelsen, "hverken mænd eller riger."

Da følte han, at farten sagtnede, just som de næsten rørte ved de sorte, blytunge skyer. Et forfærdeligt lyn knitrede op imod dem, og i samme øjeblik revnede skymassen, skiltes til alle

sider og drev bort i sære, dæmoniske skikkelser, der tabte sig i rummet.

"Se ned!" bød skikkelsen, og skønt han følte en uendelig trang til at hæve sig op mod det strålende lys over ham, måtte han dog adlyde røsten. Den beherskede ham ganske.

Under ham lå Rom, det store, uhyre Kejserrom, langt større, langt prægtigere, end da han sidst havde set det. Marmorpaladser kronede Palatin, templer og triumfbuer bølgede fra Kapitolinerbjerget ned over Forum med en skov at søjler, og Via Appia trak sig, som en i måneglansen skinnende sølvstribe med monument ved monument, lige ud til Albanerbjergene, hvis marmorvillaer funklede som sneglimt omkring Jupitertemplet på Monte Cavos top. Ak, det var gravmæle ved gravmæle! På Via Appia lå Roms storhed gemt i sarkofager og columbarier. Hvad der nu boede inden for dens mure, var kun mænd, der jamrede som kvinder, og kvinder, der græd som børn. Skønt byen lå så stor og tilsyneladende så rig, syntes han dog at kunne se, at tvedragt rugede over den, skabende undergang, beredende fald. De gamle templer stod lukkede. På de fleste så han, at tagenes forgyldte bronzedække var sløjfet, så at månestrålerne lyste lige ned om altrene, hvor gudebillederne manglede eller lå sønderslagne ved deres fod, andre steder var templerne omdannet til kristne basilikaer, hvorfra hymner og bønner tonede, medens blege biskopper messede i højkoret til munkenes sang. Over alt øjnede han uro og forvirring. Folket bølgede i store skarer frem og tilbage gennem gaderne. Mange ilede bevæbnede til murene; men de fleste skjulte sig i husene, nedgrov deres skatte eller ventede foran husdøren i stum fortvivlelse på, hvad der skulle komme.

Lige under sig øjnede han endnu Augustus' mægtige mausoleum. Cypresserne, cedrene og pinjerne var nu ældgamle træer, der omsluttede det som en skov, mod hvis mørkegrønne løv de hvide marmorstatuer tegnede sig dobbelt klare. Kejserstatuen funklede endnu fra toppen i sin gyldenblanke rustning; men mausoleet syntes ham ikke længere så mægtigt, thi på den modsatte side af Tiberen hævede sig et cirkelrundt bjerg af marmor, porfyr og bronze. Hadrian havde overstrålet Augustus.

Men langt ude i byens yderste udkant mod øst opdagede han pludselig en skinnende strøm, der væltede sig med urolige bølger, snart stigende, snart synkende, frem mod byens forskansede porte. Rustning funklede ved rustning, skjold ved skjold, pilene suste og sværdene sang, stormbukkene rasede under skjoldtagene mod byens stenmure. Der stod på én gang et kampråb og rædselsskrig over hele Rom.

"Alarich kommer!" klang det, og i vild flugt dreves alt, mænd, kvinder og børn frem over Forum, op over Kapitolium, ned over Campus Martius, over alt fulgt af vestgoternes sejrende skarer. Hej! hvor de myldrede frem, plyndrende, hærgende, dræbende hver, som satte sig til modværge, trængende ind med mord og brand som lavaen, der tænder de værgeløse hytter på sin vej.

Da bøjede de hundredårige cypresser og pinjer i Augustus' gamle lund deres kroner og sank til jorden. Vildt så han barbarerne sprænge indgangen til de mørke gravkamre. De alabasters gravurner slæbtes ud, og når man i stedet for det ventede guld kun traf cæsarernes aske, søndersloges de mod piedestalerne, og asken føg for alle vinde. Med stænger og reb halede man statuen ned fra gravmælets top, og da den med et

dumpt drøn styrtede ned mellem de to obelisker, endnu i døden spærrende indgangen til sit eget gravkammer, veg barbarerne forfærdede til side. Men ude mod øst, hvor lavastrømmen var trængt ind gennem det gabende hul i murene, betegnede luerne dens vej. Vildere og vildere slog de ud ad paladsernes vinduer og templernes tage. Fra højderne på Esquilin slikkede vældige flammer ned mod Forum, snoede sig så atter som slanger op gennem de trange gyder mellem Kapitoliums templer, luede ud gennem portalerne og frontispicerne, farvende det hvide marmor med et brandrødt skær, der foroven kronedes af tunge, begsorte røgskyer, som i tætte hvirvler drev af sted for nattevinden.

"Hæv mig, jeg kvæles!" bad han.

Atter følte han, at skikkelsen løftede ham opad, atter bølgede det sølvrene lys omkring ham, og atter så han, hvorledes røgen fra det brændende Rom som en tung, skysort nat drog sig hen over byen og skjulte den for hans blikke.

Skikkelsen pegede nedad og sagde: "Det er ikke røg af virak, men følgerne af den. Lad os hvile, til disse tåger har lagt sig."

Og skikkelsen hævede ham op i en æterren luft, hvor alt hvilede i evig ro, i evig stilhed.

Hvor længe de således svævede, vidste han ikke. Han syntes, at han havde tabt al evne til at måle tid og rum, og dog var der i denne svæven i lysglansen en uendelig salighed. Det var, som smeltede han sammen med stilheden og lyset i en enhedsfølelse, der ikke lod sig beskrive. Skyerne under ham lå belyste af lysglansen fra oven. De var ikke så tunge og truende som før; men på én gang lød en dump, urolig larm igennem dem.

"Lad mig ikke synke, jeg vil ikke se mere!" bad han.

Skikkelsen bøjede sit hoved og svarede: "Jordens børn må se for at lære, selv om kundskaben volder dem smerte."

Han følte, at han sank, og alt som de nærmede sig skylaget, fortyndedes det mere og mere, indtil det kun dækkede byen som en aftendis, hvorigennem han tydeligt kunne se alt.

Hvor forandret var nu ikke Rom! – Han ville næppe tro sine øjne. Var det den samme stad, han havde set sidst? Over alt snævre, urene, krogede gyder, stinkende som Ghettos; over alt kirker og klostre, kors og klokkeklang, flokke af præster og skarer af munke, alt marmoret forsvundet, templerne borte, Forum et vildnis af brudte søjler, sammenstyrtede gavle og grønnende smålunde, hvor hyrderne græssede deres geder eller sad sladrende i de stråhytter, de havde klinet sig mellem søjlerne og templernes celler. Esquilin og Kapitol øde, Palatinerbjerget forladt, Aventin kun vingårde og kålmarker! Rundt omkring hævede baronernes borge deres murtinder i vejret. Colosseet var en fæstning, Titusbuen dens forværk, og således strakte der sig gennem denne by, som sukkede under korset, murtinde ved murtinde, røverborg ved røverborg; men over alt tonede klokkeklang og hellige salmer. Der var atter forvirring i byen, pesten rasede mere end Alarichs goter, og for dødsenglens sværd sank de slagne, sortplettede og dækkede med bylder, i gaderne og foran klostrenes porte, hvor brødrene med bortvendte hoveder rakte dem en læskedrik på lange stænger, som de stak ud af jerngitrede vinduer. Og dog var der ikke fred i denne by, hvor døden rasede. Med vilde råb og i tætte skarer stimlede folket atter ned mod Campus Martius, atter ned mod den faldne kejsers gravmæle.

Hvo skulle have kendt det igen, således som det nu så ud?

Træerne fældede, obeliskerne forsvundne, den store marmorportikus med dens forgyldte bronzedøre forvandlet til en spidsbuet portal med raslende faldgitter, alentykke porte og rækker af palisader, som kransede en grav fuld af stillestående, stinkende vand. Kejserstøtten og de græske statuer var forsvundet, en truende ringmur med skydeskår og kurhuller var kommet i deres sted, og fra det høje porttårn, hvor harniskklædte lanseknægte holdt udkig, vajede Colonnaernes banner tungt over borgen, der trykkede Rom og romerne som en mare.

Det pestslagne folk kunne ikke udholde det længere. Gennem alle gader og gyder så han det strømme frem, et folk i fortvivlelse, væbnet med hvad det kunne finde. Og han så de mægtige Colonnaer flygte for disse seje arme, som førte smedens hammer, tømrerens økse og slagterens kniv. Skridt for skridt blev de harniskklædte ryttere kastede tilbage mod borgen.

"Ned med forræderne! Ned med tusculanernes venner!" lød det fra masserne, og vindebroen raslede tungt i vejret bag den sidste af de flygtende ryttere.

Men et folk i vrede er også en lavastrøm, der ikke hviler, før den har kølet sin glød i hævnens bølger. På både og broer så han dem styrte over mod Colonnaernes borg, stormbukkene løb deres pander mod det pariske marmor. Svovlkranse og begfakler slyngedes ind over murene, og snart stod borgen i flammer, murene sank, tårnene styrtede, brandrøgen trak sig tungt og truende op mod himlen.

Men rundt om i byen lyste andre bål, mindre, men dog mere skrækkelige end de, der fortærede de sidste rester af kejsergraven. På pladsen foran det gamle Minervatempel, i Ghetto og ovre mod Sankt Peter flammede dominikanernes marterbål. Jøder og kættere, hekse og frafaldne brændtes til kirkens forherligelse, til ære for kærlighedens Gud. Røgen slog kvalm, branket, osende, under jammerhyl og salmetoner op under den mørke nattehimmel, og blandede sig med brandrøgen fra Colonnaernes borg. Luften var som gennemtrukket af kirkerøgelse, pestluft og stank af brændte lig.

"Forfærdeligt!" stønnede han. "Hæv mig! Lad mig komme bort fra et folk i vanvid!"

"Det er virak til Guds ære, Rom er blevet en hellig by," svarede skikkelsen. "Men denne virak vil blive dens fald."

Atter løftedes han. Atter førtes han fra jordtågernes tunge, kvælende dunster op i det rene himmellys, der opfyldte æteren som en flydende strøm.

Han følte ny livskraft gennemstrømme alle sine nerver. Luften var kølig og frisk som morgendug, og han hviskede til sin ledsager: "Hæv mig højere! Jeg væmmes ved denne jord under mine fødder."

Men skikkelsen smilede sørgmodigt, pegede ned mod den store, mørke syndeplet, der som en svømmende medusa snart trak sin skyhvælving sammen, snart atter videde den ud.

"Du er bundet til tågelivet dernede," sagde den, "og ikke vant til at indånde æterens renhed. Hæver jeg dig højere, vil du som Ikarus styrte mod jorden."

De steg ikke mere; men langsomt svævede de frem gennem himmelrummet, bestandig kredsende i store ringe om den

mørke plet i dybet, ligesom glenten, før den slår ned. Da syntes han, at tågerne blev klarere, mere gennemsigtige, og han følte, at flugten atter begyndte at gå nedad.

"Skån mig!" råbte han. "Lad mig ikke se mere af denne jammer! Hæv mig op til lysets og livets evige boliger!"

"Dem vil du nå, når din tid kommer," svarede skikkelsen, "men først skal du skue din egen tid. Se nedad!"

Han forsøgte at stride imod, han ville ikke se mere. Men atter var det, som om skikkelsens vilje ganske havde hans i sin magt, så at han nødtes til at stirre ned på den by, der lå udbredt under hans fødder.

Alt var igen forandret, men synet var ham så bekendt.

Han så Rom ligge i aftenglansen ganske således, som han for et par dage siden havde set den oppe fra laternen i Sankt Peter. Håndværkerne og de handlende lukkede deres boder og skyndte sig hjem fra dagens arbejde. Skarer af unge abbater vandrede parvis hånd i hånd fra kollegierne for at gå deres aftentur. Over Ponte S. Angelo kørte pavens gallavogn, og en suite af kardinaler fulgte efter i deres middelalderlige, rigt forgyldte karosser med den røde silkeparaply liggende på ruffet, og klynger af skrammererede lakajer hængende bagpå. Ekvipagerne rullede fra Pincio. Solen sank, og tusinder af klokker rystede luften med deres malmtoner.

Natten begyndte at drage hen over den hellige stad. I Corso var der stærk trængsel. Romerne stod i rækker for at se Roms adelige skønne damer stige af deres vogne; men de fleste af dem rullede videre, bøjede om til venstre og holdt ved en stor, grå bygning, foran hvilken der brændte osende talgfakler, som

kastede et rødt, flakkende skær på de lige overfor liggende huse.

"Hvad er det? Hvorfor stimler så mange mennesker ned mod Tiberen?" spurgte han sin ledsager.

"Se nøjere til!" svarede denne og sænkede sig så dybt med ham, at de næsten berørte husenes tage.

Da kendte han stedet igen. Det var kejsergraven, Augustus' stolte mausoleum, Colonnaernes borg – men hvo havde skændet den således?

Nye bygninger med flade tage og uregelmæssige vinduer klistrede sig op til dens nøgne tufmure – gravmælet så ud som en uhyre brønd, der var omdannet til et slags arena. Nede i bunden var der strøet puzzuolanjord, og fra barrieren, hvor unge dagdrivere lå med lorgnetten i øjet, hævede trinnene sig i vejret lige til den øverste murkant. Her, trængt hoved ved hoved, sad en tankeløs, gabende flok, sladrende, leende, spisende – alt efter enhvers behag.

"Fejrer de en fest til den store kejsers minde?" spurgte han skikkelsen, som med et halvt spottende, halvt medlidende smil stirrede nedad, ligesom han.

"Der fejres en fest," svarede denne, "og festen er din tid værdig. Se selv!"

I det samme hørte han en larmende musik af trommer og klirrende bækkener. Døren til gravkamrene reves op, og fire klovner, med tøndebånd i hænderne, voltigerede, smidige som katte, hen ad barrierens rand, idet de tilråbte hinanden uartikulerede lyde, som fik gravmælet til at ryste af skoggerlatter.

En fanfare klang, en ny dør til cæsarernes gravhvælvinger sprang op, og en beriderske, klædt som bakkantinde, fo'r i ét spring ind på arenaen på ryggen af en kulsort hest, som under tilråb og piskesmæld begyndte at omkredse cirkus. Panterskindet flagrede om hendes skuldre, blottede de yppige former og den bølgende barm. Thyrsusstaven svang hun i hånden, og medens løbet blev mere vildt, mere rasende, tabte hun i det første spring kransen, så at de ravnesorte lokker flød som en hestemanke om hendes skuldre. For hvert nyt spring, hun gjorde, knaldede piskene, klovnerne kvækkede, publikum klappede rasende, ubændigt, som var det en gladiatorkamp. Bifaldsdrønet rungede som en torden ind i gravkamrenes døde dyb; men skikkelsen knugede heftigt hans hånd, pegede nedad og råbte spottende: "Se dér din tid! Dér hører du hjemme!"

Og skikkelsen slap ham. Det var, som om alt gled ud under ham, som styrtede han fra en forfærdelig svimlende højde ned mod jorden i knusende fald. Han gav et højt skrig, tog sig til hovedet og – lå i vinduesfordybningen bag de tiltrukne gardiner. Salen var tom – ingen havde savnet ham.

Således kan man komme af sted, når det er juleaften i Rom, og når man foreslår at lægge ankrene på bordet.

Pavens kokkedrenge

"*Evviva Garibaldi! Evviva il liberatore!*" hvisker det mellem Monte Pincios sten-ege, dobbelt sorte nu, oktobernatten falder på.

"*Abbasso Pio Nono! Abbasso il papa-re!*" svares der dæmpet, og mørke skikkelser sniger sig langs de tæt klippede laurbærhække, som søger de dækning mod en usynlig fjende.

Da knækker det med ét så underligt bag træerne.

"*Evviva Pio Nono! Evviva Santa Maria!*" tordner det inde fra den tætte myrteplantning, hvor Rafaels billedstøtte står. En ildflue farer ud bag statuens hoved. Den følges af ti, tyve blinkende kammerater – man hører dem svirre på deres blyvinger gennem buske, hække og hegn – en hvidlig damp, lugt af krudt, nogle jamrende skrig, ilsomme trin, der tager flugten i alle retninger, og man hører atter chassepotgeværernes knækken – der lades på ny.

Det er unødvendigt. Monte Pincio ligger så tom som en ørken, og de spredte patruljer finder kun to revolutionære – en ung nonne og en enbenet tigger, begge svømmende i deres blod.

"Blinde skud bringer også bud," siger et gammelt ord; men her var budene bragt under feltråbet: "*Evviva Pio Nono!*", modtaget af en krøbling og en af Santa Marias tjenerinder – derfor er blikkene så mørke, ansigterne så blege, hvor de bæres forbi; derfor knyttes så mange hænder inden for de pjaltede kapper. – "*Accidente!*"

Den næste morgen bragte løsning på aftenens gåde. Da romerne vågnede, fandt de byens porte lukkede, patruljer ved

hvert gadehjørne, og Monte Pincio i belejringstilstand. Sandsække, palisader og faskiner kørtes derop af ingeniørerne. Artilleriet kom jagende med deres blanke malmpjecer, svingende flot op ad bjergets siksak-veje. Antibes-legionen stillede som en lang, grå stribe ved bjergets fod, og på Piazza del Popolo tumlede de pavelige dragoner deres prægtige heste. Det er mærkeligt – men når paven fører krig, giver han slip på sine mirakler, og slås ligesom alle andre dødelige.

Et flygtigt blik på Monte Pincio overbeviste enhver om det. Sandsækkene og faskinerne havde ordnet sig til brystværn, og i skydeskårene pegede de slanke bjergkanoner ud mod Villa Borgheses lunde og Monte Marios højder. Sapørerne havde travlt med at grave ammunitionskældre. Kugler, granater og menneskekærlige kardæsker langedes fra hånd til hånd – man skulle ikke tro, at det var kristenhedens yppersteprest, som lavede sig til at slå mennesker ihjel, hvis man ikke blandt officersgrupperne havde set ærværdige prælater, både i violette og højrøde silkestrømper – og de så meget bestemte ud, lige så resolutte som de vovehalse af rødbluser, der glimtvis kom og forsvandt bag stammerne i Villa Borgheses haver.

Nå! – Man kunne jo ikke længere skjule det. Ærkedjævelen, Antikristen – kort sagt – Garibaldi voldte hele ulykken. Denne lysestøber var på ny blevet besat af Djævelen og alle hans engle. Han kunne ikke længere sove roligt på Caprera. Så havde han samlet en bande af Italiens bundfald, og nu lå denne mexicanske fribytter uden for Peterstadens porte, som i går aftes skulle have været åbnet ved forræderi, hvis ikke en deling pavelige zouaver havde forhindret det ved deres resolutte optræden og mageløse mod. Oprørerne havde haft ti sårede, de

pavelige zouaver ingen – et tegn på, at den hellige jomfru holdt sin beskyttende hånd over dette korps af den katolske kristenheds ædleste ynglinge.

Således lød den officielle beretning i "*l'Osservatore Romano*", pavens hoforgan, og den spredte sine funker ud over Rom, hastigere end påskenattens raketgirandol. Og over alt tændte disse funker det længe opsparede tønder. Had, håb, hævn lynede fra de mørke øjne friere end nogen sinde før, og i Vatikanet holdt man råd om, hvad der nu var at gøre. Den romantiske Pius den Niende, med troen på sin underkraft, og forvisningen om sit særlige forhold til "*la Vergine immacolata*" foreslog at åbne Roms porte og drage ærkedjævelen i møde med hele sin middelalderlige kirkepragt, fulgt af samtlige Roms gejstlige – for et sådant syn måtte Antikristen vige. Den realistiske Antonelli med mistro til alle, undtagen sig selv, og sikker på sit særlige forhold til "madame" ved det franske kejserhof, lod derimod portene lukke og kanonerne lade. Af dem havde Antikristen ingen, og med riffelkugler skyder man ikke Roms mure ned. Ved middagstid rensede kanonerne fra Monte Pincio Villa Borgheses parkanlæg, hvor enkelte vovehalse havde sat sig fast, og Antonelli viste romerne, at nu førte han krig – krig på kniven.

Ja, krig på kniven – det våben, som romeren ved at bruge med så stor færdighed. En zouav forsvandt hist, en gendarm her, og hver gang det skete, frygtede man for, at snigmordet stod i forbindelse med en overrumpling netop dér, hvor posten var forsvundet. Fra kniven gik man over til projektiler. En orsinisk bombe knaldede hist, en anden her, altid kastet af usynlige hænder; men hvor bomben var sået, voksede der

zouaver op af jorden, og riflerne hang meget løse på disse folk. Hvor man nu hørte en bombe knalde, knaldede riflerne umiddelbart efter, uden hensyn til hvem, der var i nærheden. De blinde skud bragte flere og flere bud – folket tav, knyttede hænderne og – brugte kniven på ny.

Da gik det en aften gennem hele Rom: "Amerikanerne kommer!"

Det lød vanvittigt. – Hvad skulle det mest fremskredne og tilmed overvejende protestantiske folk have med obskurantismen at gøre? Og dog var der noget sandt i rygtet – amerikanerne kom virkelig, i det mindste nogle.

Ved solopgang dampede en smudsig, fladbundet kvægfærge op ad Tiberen. Den så næsten ud som en sumpskildpadde og bevægede sig ikke synderligt hurtigere. Fra garibaldisternes yderste forposter blev der givet ild; men da intet levende viste sig på dækket, og fjenden ingen kanoner havde, var det en meget uskyldig fornøjelse, som sumpskildpadden ikke brød sig det mindste om. Den arbejdede sig langsomt op mod strømmen, og lagde endelig til lige over for Roms antikke havn, og nu først kunne folk fra den modsatte bred se, hvad der gik for sig. Ved landgangsstedet var enhver adgang spærret af zouaver, hvis rifler glimtede i morgensolen.

Sumpskildpadden syntes at have stor lighed med hesten fra Troja. Den åbnede sine luger, og i snesevis myldrede unge mænd op fra last og kulrum, hvor de havde søgt dækning. Mærkelige skikkelser! De allerfleste ganske unge, skægløse knøse, med runde kinder, lyse øjne, og hele syttenårsalderens sorgløshed i de friske, drengeagtige ansigter. Og så uniformen! En rund, skyggeløs bæverskinds hue, med fåreskinds rand.

Skinnende hvide fåreskinds pelse med låden udad; hvide benklæder og ugarvede sko med tykke såler. De havde ikke sat foden i land, før folkevittigheden havde døbt dem "Pavens kokkedrenge". Man lo ad disse børn og ad den gamle "overkok", som førte dem; men *han* lo ikke. Han strøg blot sit lange grå-skæg, da han marcherede op til Vatikanet, hvor "kokkedrengene" skulle velsignes, og sendte mængden et blik, som syntes at sige: "Brænd jer ikke på suppen, børn! *Mine* drenge forstår at holde den varm!"

Og det fik romerne at mærke. Der var efter fjorten dages forløb ingen så forhadte som "pavens kokkedrenge", og de fortjente at være det. Hårdføre, uforfærdede, årvågne, ypperlige riffelskytter, zeloter i tro og sportsmænd i gerning, satte de deres modstandere fuldstændig til vægs. Skulle en vigtig post besættes, valgte man en "kokkedreng"; skulle en overrumpling lykkes, vanskelige arrestationer foretages – atter var "pavens kokkedrenge" på spil. Romerne begyndte at få øjnene op for, at disse amerikanere tilhørte en dem overlegen race, og de hadede dem i samme grad, som denne erkendelse voksede; hadede dem, fordi de var tapre, intelligente, troende og rige – fire egenskaber, som aldrig forenes hos en romer.

Det var Canada – vel at mærke det ultrakatolske, franske Canada – som havde sendt en håndfuld af sine bedste sønner til pavens hjælp. Der var vel knap hundrede, men disse tilhørte Canadas ældste og rigeste familier – det samme Canada, som ved Pius den Niendes jubilæum skænkede ham modellen til en fregat i guld, ladet med ædelstene. Man sparede ikke på gaver til den hellige fader, og "kokkedrengene" sparede heller ikke – hverken på guld eller bly.

Det vakte derfor ingen forundring, at tre "kokkedrenge" kom slentrende ud fra Spillmanns restauration, et sted, hvor man spiser til mindst tyve francs kuverten. De unge mennesker syntes at have spist til halvtreds, så overgivent leende flanerede de ned ad Via Condotti, hvor romerne sky veg til side; thi de korte, blanke riffelløb slingrede i takt med deres ejere – en "kokkedreng" og hans riffel var uadskillelige, selv ved en diner hos Spillmann.

"Du, Lesslie! Lad os gå op i "Café Nuovo" og få et parti!" råbte grev de la Rivière, den yngste og mest overgivne af dem.

"Jeg kan ikke," svarede den adspurgte. "Jeg skal hjem og skrive."

"Skrive? Hvad pokker vil du skrive i en by, som er cerneret til alle sider?" spurgte Montreal, en svær, bredskuldret "kokkedreng".

"Hvor du er naiv, Montreal! – Kærlighedsbreve naturligvis! Ømme sonetter til den skønne Giuditta Ajani, hvis øjne – –"

"Grev de la Rivière!" afbrød Lesslie. "De kan spøge med alt andet, kun ikke med dette. Signora Ajani –"

"Er Charles Lesslie fuldstændig ligegyldig!" afbrød Montreal. "Ikke sandt? Det drikker vi en flaske champagne på – de la Rivière betaler –."

"Som sædvanligt," supplerede denne leende. "Kom så!"

"Nej, jeg går ikke med," forsikrede Charles; "dine evige drillerier – –"

"Vrøvl! Du *skal!*" sagde Montreal og tog Lesslie i kraven. "Er det en måde at bryde laget på? Kom nu!"

Og de tre "kokkedrenge" slentrede ind i Palazzo Ruspoli, hvis stueetage dengang var en søgt café.

"Hvad skal vi spille?" spurgte Montreal, og skænkede champagnen op.

"A la guerre, naturligvis!" sagde de la Rivière. "Vi er jo på krigsfod."

"Det er et kedeligt spil!" mente Lesslie, som øjensynligt havde mest lyst til at gå. "Hvorfor skal vi spille? – Ved I intet nyt?"

"Ikke andet," sagde Montreal, som lagde ud, "end at en vagt er blevet myrdet igen i nat."

"En af vore?" spurgte de la Rivière og tog affære.

"Nej, en schweizer – et stort fæ, vistnok – –"

"Av! Der forløb jeg!" afbrød de la Rivière, "og det i første stød! – En schweizer?"

"Ja! Han stod vagt ved Vesta-templet – det lille, runde, I nok ved. I morges –."

"Lesslie lægger ud!" råbte de la Rivière. "Kom nu!"

"Vent lidt!" sagde Charles og kridtede spidsen af sin kø. "Nå! – I morges?"

"Lå han død som en sild på fortovet foran osteriet," fortsatte Montreal. "Han må ha' været en rædsom klodrian!"

"Hvorfor?" spurgte Lesslie og lagde ud.

"Hvorfor? Nå, det er sandt – jeg glemte pointet," svarede Montreal og lagde sig i stød. "Ser I – det er da også fandens, som du har lagt den bal pres, Charles! – ser I, han var – prrr! Forløbet! – Det billard står skævt! Både de la Rivière og mig – det må betyde noget."

"Men så kom dog med historien!" råbte de la Rivière. "Hvorfor var han så rædsom en klodrian?"

"Hvorfor?" spurgte Montreal og undersøgte læderet på sin kø. "Jo, ser I, når man står vagt på en åben plads og bliver fundet

død næste morgen med et stiletstik gennem øjet, så har man vist ikke set sig rigtigt for!"

"Næppe!" bemærkede de la Rivière og trillede ballen med hånden langsomt op mod banden.

"Disse romere er dog noget rak!" udbrød Lesslie heftigt. "Snigmord og atter snigmord! Hvem har den post i aften?"

"Jeg," svarede grev de la Rivière; "men jeg kendte ikke dens behageligheder. Stød så, Charles! – Tak for historien, Montreal!"

"For pokker!" svarede denne. "Jeg anede ikke, at du havde den post. Vil du bytte? Jeg tager den!"

"Bytte?" spurgte de la Rivière med et stolt nakkekast. "Vil du fornærme mig? Desuden, posten er sikker nok. Man dræber ikke to vagter lige efter hinanden. Fyren har naturligvis haft en kærlighedshistorie."

"Meget muligt," bemærkede Montreal, "man keder sig forbistret i dette hul; men jeg holder dog ikke af, at du tager den post."

"Hvorfor ikke?"

"Nej, stedet er øde. Det gamle tempel lige ved Tiberbredden er et ypperligt smuthul. Og hvad der er det værste – posten har betydning for oprørerne. Fra Ponte Rotto – –"

"Hvor der står en vagt," afbrød de la Rivière.

"Hvor der *stod* en vagt," rettede Montreal, "kan rødbluserne trænge ned og tage Kapitol i ryggen. På Forum – –"

"Hvorfor er vagten trukket bort fra broen?" spurgte Lesslie.

"Fordi ingen vil stå dér. Fejler et skud, er manden over rækværket. General Kanzler har trukket den ind. Posten ved Vesta-templet er nu nærmest Tiberen."

"Bah!" sagde de la Rivière ligegyldig. "Kanzler burde være borgmester. Fejler ét skud, så fejler næppe seks – se der!" –

Med disse ord lagde han en ypperlig forarbejdet Indian-revolver foran sig på billardet.

Lesslie, som lige havde lagt sig i stød, så det ikke. Ballen susede frem, gjorde modpartens i hjørnehullet, og karambolerede så af al magt mod revolveren. Et skud knaldede mod loftet – de la Rivière vaklede og tog sig til brystet.

"Ramt!" råbte Lesslie og styrtede dødbleg hen imod ham.

"Jeg ved det ikke!" svarede de la Rivière. "Du støder ellers lovlig hårdt, Charles! Dér kan I se; det er slået an mod spændet – jeg har altid lykken med mig! – Hvad? – Allerede retræten?"

"Umuligt," sagde Montreal og så på uret. "Klokken er kun halv syv."

"Der blæses alarm!" råbte Lesslie, som havde revet et vindue op. "Af sted!"

Og vennerne styrtede ud ad cafeen.

"Santa Maria! Hvilket rak, de "kokkedrenge" er!" mumlede markøren, idet han børstede billardet af. "Nu begynder de at spille "*à la guerre*" med pistolkugler." Og med et fiffigt smil strøg han den indsats, som rakket havde ladet ligge.

De tre kokkedrenge ilede i løb ned mod Borgo, uden at agte på de mørke blikke, som de forbigående sendte dem. På alarmpladsen stillede zouaverne. Patruljer sendtes ud; de tre venner spredtes med disse i forskellige retninger.

Ingen vidste, hvad der foregik, endnu mindre, hvad der forestod.

Sent ud på natten vendte Lesslie tilbage med sin deling, som han lod træde af i kasernen Serristori. Ved porten holdt en oliekærre; et par lastdragere var i færd med at trille fadene ned i kælderen. Lesslie brød sig ikke om det; thi oliekærrerne kommer fra landet ofte før daggry, og kælderen var lejet ud til en oliehandler, der var bekendt som en ivrig klerikal. Han spurgte blot folkene, om nogen patrulje for nylig var kommet, og da han fik et benægtende svar, vandrede han hjemad, grundende over, om de la Rivière virkelig havde fået den farlige post.

Da han nåede sin bolig i Borgo Nuovo, hvor en rig prokurator havde ham i indkvartering, syntes han at skimte en svag lysning bag balkondøren til hans soveværelse, der vendte ud til gaden. Dette var ham i højeste grad påfaldende; thi klokken var henad tre, og familien gik, som alle romere, tidligt til ro. Lyset syntes at fjerne sig fra balkonen – nu forsvandt det, men kom pludseligt igen ved et af de vinduer, der hørte til trappen. Lesslie havde været for længe i Rom til ikke at kende trappemordenes mysterier. Lydløst gled han ind under muren, lukkede lige så lydløst porten op, og her i det store, hvælvede portrum lyttede han anspændt, med tilbageholdt åndedræt. Ingen lyd! – Kun fontanens plasken i det store gårdsrum. Nu – jo, nu lød der trin, lette, snigende. En dør blev lukket sagte op, trukket sagte til – det var ved hans værelser – tyve altså! – Nu blev alt dødstille.

Lesslie var ikke af de naturer, der ræddes. Med riflen i den venstre hånd, og den højre hvilende på revolveren, sneg han sig lydløst op ad trappen – tyven skulle han nok tage på fersk gerning! Der faldt en lysstribe gennem nøglehullet og dannede

en lille, skarpt begrænset lysplet på revolveren, som han nu havde taget i hånden. Døren var ikke lukket – nu hørte han listende trin, og med et tordnende: "Hvem dér?" rev han døren op, styrtede frem og så – Giuditta Ajani!

Den unge pige gav et skrig. Dødbleg lænede hun sig med lampen i hånden til den antikke Ceresfigur, som dekorerede vestibulen. Aldrig havde Lesslie set hende så skøn. Det blåsorte hår faldt frit tilbage over hendes hvide, med kniplinger kantede peignoir, og under denne bølgede et ungdommeligt bryst, som hun forgæves søgte at dække ved en hurtig bevægelse af den hånd, hun havde fri. Angst, undseelse, barnlig ynde kæmpede i dette ansigt, som lampens røde lys faldt over.

"Tilgiv, signora!" sagde Lesslie, og stak skamfuld revolveren i bæltet. "Jeg så lys fra gaden, og –"

"Å, Madonna være lovet, at De kom!" hviskede den unge pige. "Jeg var så angst! Jeg kunne ikke sove – jeg stod op – jeg gik –."

Tårerne kvalte hendes stemme.

"Vær ikke bange, signora!" sagde Lesslie. "Her i Borgo, hvor De er omringet af kaserner og vagter, behøver De ikke at frygte for noget."

"Det er ikke for os – det er ikke for mig eller fader," hviskede hun. "Ingen gør os noget – nej – men –"

Hun standsede og så bønligt på ham.

Der fo'r en skælven gennem Lesslie. – Ham? – Umuligt! – Han spurgte blødt: "Hvem er De bange for, signora?"

"For alt! – For alle! – Folk er så onde i denne tid," hviskede hun, næppe hørligt. "Her går rygter – forfærdelige ting! Fortet Sanct Angelo er forrådt – i Bramantes gård har man fundet

bomber, og kasernen Serristori – nej, jeg tør ikke – ak, lov mig, sværg mig, ikke at komme dér! Vil De?"

"Umuligt! Jeg har mine kammerater dér. Jeg skal snart tage vagten."

"Vagten?" stønnede den unge pige, næsten med et skrig. "Vagten? – Madonna mia!"

Hun vaklede, gled, og ville være faldet, hvis ikke Lesslie havde grebet hende om livet. Ved denne bevægelse tabte hun lampen – den slukkedes i faldet. Instinktmæssigt bukkede Lesslie sig for at tage den op. Hun gjorde det samme, deres hænder mødtes, et håndtryk, og Lesslie følte to varme, bløde læber lægge sig frygtsomt mod hans, to arme slyngede sig om hans hals, og en stemme, Giudittas søde stemme, hviskede i hans øre: "Gør det ikke! For Madonnas og min skyld – gør det ikke!"

Han ville svare; men i samme nu rev hun sig fra ham, og inden Lesslie kunne besinde sig, hørte han en dør låses for enden af korridoren. Han famlede efter lampen, hans hånd fik fat på et papir, der lå tæt ved den – hvor hans hjerte bankede! Måske et brev – kærlighedens første, berusende ord. Jublende over sin lykke, styrtede han ind i sit værelse, tændte lampen og foldede papiret ud for lyset. Med store, kluntede bogstaver stod de lakoniske ord:

"Lad den ryge i morgen klokken fire!

M."

Lesslie tog uret frem – tre minutter i fire! Han følte, hvorledes den kolde sved brast frem på hans pande. – For silde! – Intet at gøre! –

Han sad stille, med lukkede øjne, i pinefuld venten. Da han atter åbnede dem, viste uret ti minutter over fire – fra kasernen hørte han reveillen. Det var, som om disse friske malmtoner vakte hele hans energi. Han hastede ned ad trapperne; men hvor stærkt han løb, hørte han dog de søde, hviskende ord: "Gør det ikke! For Madonnas og min skyld – gør det ikke!"

På hjørnet af Borgo Nuovo og Piazza Rusticucci ligger en tarvelig café, vis à vis S. Peters mægtige facade, og derfor søgt af mange rejsende. Nu havde den et ganske andet publikum – "zouavbørsen" kaldte romerne den – thi her mødtes i hine oktoberdage alt, hvad Rom havde af militære kapaciteter, lige fra general Kanzler til – kardinal Antonelli.

Den gamle overkok, oberst Cleveland, var altid en af dens tidligste gæster. Her samledes han med sine kære "kokkedrenge", som nu, til hans sorg, havde fået pavelig zouavuniform. Her drøftedes dagens begivenheder, her lagdes planer til nye bedrifter. Canadierne elskede ham som deres fader; hver romer kendte dette djærve, kobberhudede ansigt med det lange, tvekløftede, grå skæg, og de holdt næsten af "den gamle overkok", som de skæmtende kaldte ham.

"Hvad pokker! Så tidligt på færde?" råbte obersten, da han så Lesslie i løb komme ned ad gaden. "Har du haft syner, min dreng?"

"Se dér, hr. oberst!" sagde Lesslie åndeløs og rakte ham sedlen.

Oberst Cleveland holdt papiret en alen fra sig, vendte og drejede det i morgensolen, og sagde mut: "Læs mig de kragetæer!"

Lesslie læste, og lige i det samme gled morgensmilet bort fra den gamles ansigt.

"Hvor har du den seddel fra?" spurgte han.

Lesslie tøvede – den gamle betragtede ham skarpt, rejste sig op, tog ham ved armen og førte ham ind i cafeens inderste værelse, som han omhyggeligt aflåsede. "Tal nu!" sagde han; "men sagte."

Lesslie fortalte; den gamle lyttede opmærksomt til. Endelig sagde han: "Giuditta Ajani er en stolt pige! Jeg kender hende! – Men hvorfra har *hun* sedlen?"

"Det ved jeg ikke," svarede Lesslie. "Hun var i høj grad forskræmt, og syntes at have fået noget at vide. Der blev trillet tønder ned i nat – der går en kloak under kasernen."

Oberst Cleveland fo'r op og slog sig for panden.

"Rigtigt!" udbrød han. "En antik kloak! Store Gud! Skulle det være muligt? – Her er ingen tid at spilde! – Jeg må til Kanzler! – Folkene skal straks rykke ud! – Løb!"

Og den ivrige oberst ruskede af al magt i døren, uden at huske, at han selv havde låset den.

"Der er opløb!" udbrød Lesslie og fo'r til vinduet. "Man bringer sårede! – Der skulle da ikke allerede være sket noget!"

Obersten sparkede i sin hidsighed døren op og styrtede ud på gaden, fulgt af Lesslie. På en simpel båre, dækket med en soldaterkappe, lå en såret eller falden. Fire zouaver bar den langsomt fremad. En læge gik ved siden af, og i den blandede skare, som fulgte efter, så Lesslie med forfærdelse Montreal. Han var bleg, riflen hang slapt i hans hånd.

"Montreal! Hvad er der i vejen?" råbte obersten, som kendte hver af sine "kokkedrenge" ved navn.

Montreal standsede, så op og gjorde honnør for sin gamle oberst, tårerne styrtede ud af hans øjne, men kun et øjeblik. I det næste stod han ved båren, og idet han med en håndbevægelse slyngede kappen til side, råbte han med en af harme dirrende stemme: "Se, oberst Cleveland! Således behandler romerne dine drenge – de myrdes som hunde!"

Obersten udstødte et råb, et skrig af smerte. På båren lå, stiv og kold, den unge, livsglade grev de la Rivière; ham, der endnu i går havde sagt, at han altid havde lykken med sig. Kun på kinden et blodstænk, kun et smerteligt træk ved munden, bleg, – men ellers så uforandret, så forunderlig uforandret.

"Umuligt! Han er ikke død! Der er jo intet sår!" råbte obersten og knælede ved båren.

"Desværre, han er død," sagde lægen, "se der!"

Han rørte ved det højre øjelåg, hvorunder blodet nu trådte frem.

Oberst Cleveland lukkede det op, varligt som på et barn. Øjet var gennemboret; en stilet var trængt gennem hjernen – døden havde været øjeblikkelig.

"Forfærdeligt! Ubegribeligt!" råbte obersten og så på lægen. "Således blev jo også den sidste post myrdet, ham schweizeren!"

"Nøjagtig på samme måde," svarede lægen. "Det er, som gjort på maskine. Jeg forstår det ikke!"

"Jeg heller ikke," skreg Montreal. "Men ét forstår jeg, og ét fordrer jeg. Hævn over disse uslinger, disse lejede banditter, for hvem selv spækkenålen er et våben! Hr. oberst! De afslår ikke Deres drenge noget – jeg tager posten i nat, og jeg vil se den, der kan snigmyrde Montreal!"

Obersten nikkede med en mørk mine. Montreal førte hånden til huen; men pludselig, som grebet af en indskydelse, tog han Lesslies hånd, knugede den mod ligets bryst og sagde med lav stemme: "Lesslie! Sværger du som god kammerat at hævne ham og – mig, hvis jeg falder?"

"Jeg sværger!" sagde Lesslie.

"Godt, så er han hævnet!" råbte Montreal og løftede den knyttede hånd truende i vejret. "Gud nåde den, vi rammer!"

Mordet på grev de la Rivière fo'r som løbeild gennem Rom, vækkende hemmelig glæde hos "de røde", smerte og forbitrelse hos "de sorte". Men det vakte tillige noget andet – mistanken. Det var klart, at der måtte være en særlig grund til netop at fjerne denne post, og et stærkt detachement zouaver blev sendt af sted med ordre til på det omhyggeligste at undersøge alt – kirken, templet, de omliggende haver, ja selv Cloaca maxima. Med særlig omhu for sine yndlinge havde obersten betroet anførslen til Lesslie og Montreal, for at de på forhånd kunne gøre sig bekendte med lokaliteterne. Selv ville han tage kasernen på sin samvittighed. Lesslie skulle give ham melding, og Montreal føre delingen tilbage til kasernen, såfremt de ikke fik kontraordre.

Lidt før fire meldte Lesslie sig hos obersten, hvis ordonnans straks viste ham indenfor. Oberst Cleveland sad ved et bord, hvorpå der lå udbredt et stort kort over Rom, mærket hist og her med røde prikker.

"Nå?" spurgte han uden at vende hovedet fra kortet.

"Jeg melder, hr. oberst, at intet mistænkeligt var at finde," svarede Lesslie med hånden til huen.

"Godt! Vi fandt heller intet under kasernen," svarede obersten, stadig med øjnene på kortet. "Sæt dig ned og tag fingrene fra den kasket. – Ser du, min dreng, dér ligger Vesta-templet – og dér, lige bagved, har vi en vigne med nedgang til Tiberen. Var I nede dér?"

"Nej, lågen var lukket."

"Hvorfor sprængte I den ikke? – Sig Montreal, at denne låge – –"

I samme nu lød et dumpt, et drønende brag. Gulvet løftede sig under deres fødder. Hvin, forfærdelsesskrig i det fjerne, klirren af tusinde ruder, som knustes mod brostenene – begge altandøre kastedes tilbage, og ud over Tiberen delte en hvid dampsøjle sig palmeagtig til begge sider og drev så langsomt af for vinden.

"Kasernen!" råbte obersten og tog sig til panden.

Lesslie bøjede hovedet og tav – han havde set bjælker, stenblokke, blinkende våben styrte ned fra denne dampsky, idet den delte sig – hvor var Montreal?

"Kom! Af sted!" råbte obersten og fo'r som afsindig ned ad trapperne. Lesslie kunne næppe følge ham.

På gaden var alt i den vildeste bevægelse. Over glasskår, over knuste, nedramlede tagsten styrtede romerne af sted under råbet: "La Caserma! La Caserma!"

Obersten og Lesslie fulgte mekanisk strømmen.

I Borgo Vecchio kom den første transport af sårede. – Alle romere – Hoboister [Note 1)], hørende til Fremmedlegionen, enkelte civile. Lesslie og obersten vekslede et blik – endnu ikke en eneste "kokkedreng"! Skulle de have undsluppet katastrofen?

De bøjede om hjørnet, og løb næsten i armene på en ny transport. To zouaver bar en canadier imellem sig.

"Montreal!" råbte obersten og standsede.

"Hr. oberst!" svarede Montreal og gjorde forsøg på at gøre militær honnør. "Jeg melder, at vi alle er i behold."

"Men du?"

"En bagatel, hr. oberst! En sten – min skulder –" Montreal bøjede hovedet med et undertrykt smertenssuk – han var besvimet.

"Bær ham på lazarettet – varligt!" kommanderede obersten.

"Også han? – Nu er jeg alene," sagde Lesslie.

"Det er du, min gut!" svarede den gamle og trykkede hans hånd; "men trøst dig – du har to at hævne!"

Fire timer efter Ave Maria klang et lystigt hornsignal hen over Ponte S. Angelo. Det var en deling af pavens "kokkedrenge", som rykkede ud for at besætte posterne langs Tiberen. Forrest en dreng af en hornblæser, så obersten, svingende ud med sin krumsabel, så den lille deling, to mand høj – det gik som i stormmarch op ad Via Giulia. Men da man nåede de små, krumme gyder ved Tiberen, fik piben en anden lyd. Hornet slængtes over skulderen, riflerne toges i hånden, hanerne spændtes – det var som en snigpatrulje på menneskejagt.

Posterne sattes. – Ved Vesta-templet var der kun fire mand tilbage, og da Lesslie trådte af her, skuldredes der for ham; han var jo alles yndling – nattens helt.

Lesslie kastede geværet i hvil og så sig spejdende om – aldeles intet! Stilhed og mørke; kun et lys hist ovre i osteriet, et latterudbrud, sang af nogle glade nattegæster – ellers alt som

om formiddagen: lågen lukket, pladsen ryddelig. Kun et par højhjulede kærrer, og op mod disse nogle majsfade til møllerne ved floden – det var det hele.

Pludselig hørte han trin bag sig; han vendte sig rask – en skikkelse med hætte over hovedet styrede lige imod ham.

"Stå!" råbte han og smed riflen til kinden.

"Nåda!" svarede obersten og slog kappens hætte tilbage. "Er det en måde at stå vagt på, min gut? Dæk din ryg mod en af pillerne! Forlad ikke for nogen pris denne stilling, og skyd, hvis lågen åbner sig – de sidste poster står kun tre hundrede skridt fra dig. – Er der ellers noget, du ønsker, min dreng?"

Oberstens stemme blev underlig blød ved de sidste ord. Lesslie følte det og svarede: "Hr. oberst! Giuditta Ajani er i dag blevet min. – Hun aner intet. – Skulle der ske noget, så hils hende og sig, at på min sidste post var hun min sidste tanke!"

Obersten trykkede tavs hans hånd, et ærligt, trofast håndtryk. Så slog han atter hætten op, vinkede et farvel og forsvandt i mørket. Lesslie var atter ene – nattevagten begyndte.

Hvor susede det dog sælsomt i de sorte cypresser derovre i vignen! – Hvor underlig trægt rislede vandet ned ad tritonerne, der lig to sorte kæmper holdt kummen over deres hoveder! – Lesslie vidste, at man i denne kumme havde fundet hovedet af en zouav, og han så op på den – det var, som om dens brudte stråle sukkede i sit fald. Var det stænk fra fontanen eller regn, som nu strejfede hans kind? –

Nej, det var regn – nu hørte han den falde på templets tag; det begyndte at dryppe ned fra pillen, hvortil han lænede sig. Et

par bygepust, et råb fra floden – lysene slukkedes i osteriet – og regnen tog til. Den dryppede ikke længere ned fra taget; den løb i strømme og sendte over søjlens kapitæl en hel douche ned over ham. Lesslie fik kappen af tornystret, hætten over hovedet, og nu stod han så ubevægelig, som om han og søjlen var vokset sammen.

Da klagede det med ét så underligt fra fontanen. Lesslie drejede hovedet, lagde riflen til kinden og stirrede ud i mørket – lyden ligesom sneg sig nærmere, men intet var at se. Pludselig følte han én gribe sig om benene; han gjorde et langt spring ud, og måtte i næste øjeblik le ad sig selv – det var en stor, hvid kat, der søgte dækning mod regnen og derfor havde sneget sig langs søjlerne. Den gjorde ligesom han et langt spring og forsvandt bag tønderne. Lidt efter kom den igen. Den vandrede forsigtigt langs rotundens øverste trappetrin, udstødte en klagende mjaven og strøg sig kælen op ad Lesslies ben, som søgte den beskyttelse hos ham.

Lesslie var en stor dyreven. Uden at tænke over noget, bøjede han sig ned og klappede katten; den forekom ham næsten som en kammerat. Den skød ryg, begyndte at spinde, og trykkede sig kælen op imod ham. Pludseligt gav den et langt spring, forsvandt bag tønderne, og lige i det samme syntes Lesslie at høre en knækkende lyd, som når en fjeder smækker i. Han trykkede sig tæt op til pillen, stirrede atter ud i mørket og lyttede anstrengt.

Alt var dødstille – det måtte være en regndråbe fra taget, der havde ramt et stykke blik. Han så hen efter katten. Den kom ikke tilbage; men pludselig hørte han den tumle mellem fadene, som jog den efter en rotte. Der var noget, der peb, så faldt noget

ned, og lidt efter hørte han katten kradse, hvæse og jamre sig, som var den i klemme. Der kom lidt lysning, skyerne var i færd med at skilles; men han kunne dog intet se. Han hørte kun, at katten førte en fortvivlet kamp – den måtte på sin jagt være styrtet ned i et af fadene, som rimeligvis var regnet halv fuldt af vand – den druknede måske – den rallede så underligt.

Lesslie følte medlidenhed med sin hvide kammerat. Med riflen i hånden nærmede han sig lydløst fadene. Ganske rigtigt – den skreg og kradsede inden i et af dem. Han lænede riflen mod en af tønderne og bøjede sig ned for bedre at tage fat – da svirrede et stålblankt glimt forbi hans øje, borede sig som en skjult hvepsebrod ind i hans kind, og trak sig atter lynsnart tilbage gennem spunshullet. I samme nu væltede fadet om på siden, riflen fulgte med, en usynlig hånd trak den til sig, en rå, hoverende latter klang gennem mørket, og fadet gav sig langsomt til at trille ned ad tempelskråningen.

Trods smerten og overraskelsen følte Lesslie, at det næste øjeblik kunne sende ham døden fra hans eget våben. Som en panter fløj han hen mod fadet og gav det et spark, så at det med forøget fart rullede ned mod vignen. Lågen stod på vid gab, et nyt stød, og fadet trimlede med hul rumlen ned ad den brede vignegang, der pludselig tog fald mod floden. Der lød et skrig, et råb om nåde – men Lesslie kendte sine fjender – her gaves ingen pardon.

Med anspændelse af hele sin muskelstyrke sparkede han fadet ned ad skråningen. Det rullede af sted som en bold, tørnede mod den lave murkant, hoppede over, rumlede med en hul bragen ned ad slæbestedets trin, gjorde et nyt hop og

forsvandt i Tiberens gule, mudrede vande, lige ved Cloaca maxima. I ét spring var Lesslie ved murkanten. Fadet drev tæt under ham for strømmen. Nu rejste det sig på højkant – et nødråb, et par hænder, som krampagtigt famlede i luften, og fadet begyndte at dreje rundt, grebet af strømhvirvlen.

Lesslie stod med bankende hjerte og stønnende åndedræt – hele hans had var samlet i dette mørke punkt, som drev derude. Da klang et kvalt skrig, fadet væltede forover, og bort gled det, udad, bestandig længere udad – så sank det.

"Nu er der én nidding mindre i verden!" mumlede Lesslie og tørrede blodet af sin kind.

Fire uger efter var der atter stor bevægelse på Ripa Grande, canadierne rejste – slaget ved Mentana havde gjort dem unødvendige – og på den gamle, grå sumpskildpaddes dæk så man atter disse ungdommelige, kække skikkelser i deres fåreskindspelse. Ved rattet stod en lille gruppe bekendte: Oberst Cleveland, Montreal med armen i bind og Lesslie med Giuditta Ajani. Hun havde vendt sig om og stirrede uafbrudt ud over floden, hen imod resterne af Ponte Rotto. Dér hævede sig i morgenlyset Vesta-templets runde tag; dets hvide, slanke søjler begravedes forneden i vignernes mørke løvværk.

"Var det dér?" spurgte hun og pegede på det.

"Ja," svarede han.

Hun bøjede sig imod ham, åndede, som hin aften, et kys på hans læber og hviskede: "Carlo! *Det* tilgiver jeg dig aldrig!"

Erindringer fra Ischia

Dybt under mine balkonvinduer ligger det livsglade Neapel, skrigende, skakrende, skrålende, gestikulerende og politiserende lige fra det øjeblik, solen sender sine stråler hen over den rødmende Golf, til længe efter at månen har forvandlet det vinfarvede hav til flydende sølv, der i lange, bløde dønninger vugger sig mod Villa Reales strand med en ensformig sukkende lyd, som man kun hører mellem to og tre om natten, den eneste time i døgnet, hvor Neapel slumrer.

Jeg sidder på min balkon og stirrer ud på Vesuv. Det ligger i aftenens glød rødliggråt, koket som en slumrende odalisk. Aftensolens sidste guld blinker fra observatoriets ruder; de funkler som et gyldent smykke på den skønnes barm, og nogle rosenfarvede, disige aftenskyer glider dovent ind i den blålige tåge, der omhyller bjergets top – man kunne et øjeblik tro, at det var røgskyer, der belystes af krateriIden.

Men Vesuv er roligt, irriterende roligt! Selv med kikkerten kan jeg ikke opdage så megen røg, som der går fra den cigaret, jeg holder i hånden, og dog har "Pungolo" fortalt, at den var i udbrud, øller rettere sagt, at man ventede et udbrud, at Palmieri havde følt Vulkan på pulsen, og at dens feberslag bebudede store revolutioner i jordens indre. Ak, man skal hverken tro Pungolo, Palmieri eller vort meteorologiske institut! De har vistnok alle de reelleste hensigter af verden. Deres journaler, deres vejr-, vind-, vand- og varmemålere er vist alle af de nyeste konstruktioner og i den ypperligste stand;

men deres forudsigelser! – Nej, må jeg så be' om Wisbechs Almanak.

Hen ved tredive tusinde rejsende havde Pungolos sensationsartikler lokket fra Rom til Neapel. Tredive tusinde mennesker sad som jeg hver aften på deres balkoner og stirrede med tresindstyve tusinde længselsfulde øjne over mod Vesuv, spændte på, at fyrværkeriet skulle begynde – men det kom ikke. Den kulsorte røg, der som et langt, flagrende bånd havde budt mig velkommen allerede ved Caserta og tydet som et tegn på, at Vesuv ville lade sin flammende drikkeskål flyde over, trak sig dag for dag sammen til en tynd dampstribe, og nu, ottende dagen efter min ankomst, var den så totalt forsvunden, at jeg måtte bruge kikkert for at forvisse mig om, at det var en vulkan, der lå lige over for mig. Så kom der et nyt orakelsvar fra Palmieri: Seismograferne var rolige, Vesuv var rolig, Palmieri var rolig – så kunne Neapel også være det. Folk i byen trak vejret lettere, thi neapolitanerne ved kun alt for vel, på hvilken bund de går. Kun de rejsende knurrede over den spildte tid og de spildte penge – ingen lavastrømme, ingen rystende begivenheder, ikke så meget som et lille jordskælv! – Hvad skulle man der så?

Ja, hvad skal man i Neapel, når heden er gået op til to og tredive grader i skyggen, og junisolen hver dag mere og mere ubarmhjertigt sender sine lodrette stråler ned på et hav af tage, der rikochetterer disse glødende pile, til man gisper af fortvivlelse? Det var netop denne tanke, der holdt mig vågen, da jeg i den dæmrende aftenstund stirrede ud over Golfen og med øjet fulgte de små brogede balloner, som Neapels ungdom sender til vejrs, indtil de som gnistrende stjerneskud daler ned

langt ude i de mørke vande. Ja, hvad skulle man? – mit blik gled fra observatoriet over til Monte S. Angelos kullede ryg og derfra til Sorrento, hvis hvide huse jeg troede at kunne skimte gennem aftentågen. Kort efter steg månen op, stor, fuld og rund. Havtågen lettede, svævede som hvide, flagrende måger ind imod land, og langt ude i kimingen mod vest tegnede sig skarpere og skarpere de takkede konturer af to sølvglinsende øer, Capri og Ischia, disse to henrivende perler i det bølgebånd, der omslynger Neapel lige fra Terracina og Gaëta til Pæstum og Amalfi.

Capri og Ischia! – Tibers villa eller normannernes tårne, den blå grotte eller de mørke kraterdale med deres frodige liv – hvad skulle jeg vælge? En af dem ville jeg studere, en af dem ville jeg gennemvandre på kryds og tværs, til jeg kunne sige, at jeg kendte den som en ven, men hvilken? – ja, her kneb det. Så gjorde jeg det samme, som ondskabsfulde tunger i Neapel siger, at Palmieri gør, når han bestemmer kommende jordskælv: Jeg skrev Ischia på én seddel, Capri på en anden, rullede dem sammen til kugler, kastede dem i min hat og trak. Der stod *Ischia*, og den næste morgen stod jeg på dampskibet.

Jeg har været på mange fartøjer, men mage til den lille dampsnøfter, hvormed jeg den morgen indlod mig, har jeg aldrig set hverken før eller senere. Den lignede på det nærmeste en gammeldags kaffekande, kunne knække sin lange skorsten over på de mest umotiverede steder, skyde den ud og ind lige som leddene i en kikkert, kort sagt, det var et højst mærkeligt monstrum af en Fultons-opfindelse, som pjaskede, stønnede, hvæsede, peb og fløjtede – kort sagt gjorde alt andet end at sejle, det eneste, hvorpå den ikke syntes at være indrettet.

Sagen havde imidlertid sin fortræffelige side. Med disse kvartkrafts-slag, der kun fik Golfens flade til at syde som perlende sodavand, skød den gamle kaffekande sig højst langsomt fremad, og der var således den ønskeligste lejlighed til at studere Posilippos henrivende kyst med dronning Johannas sunkne palads og alle de mange villaer og småbyer, hvorpå Golfens nordlige kyst er så rig. Vi passerede Capo di Posilippo, kneb os med nogen vanskelighed forbi Isola di Nisita, og takkede guderne, at Golfen lå så blank som et spejl; thi ellers havde vi vistnok aldrig nået Procidas marina, hvis ungdom modtog os med en jubel, som viste, at det ikke måtte være noget sjældent fænomen, at "*La Stella di Napoli*", således hed kaffekanden, først nåede denne polhøjde sammen med de andre stjerners opgang. Fra marinaen fik vi nogle højst mærkelige tørvekul om bord, og herved lykkedes det virkeligt, skønt med slingrende bevægelser, at pjaske os gennem de søer, som Middelhavet satte ind, efter at vi havde klaret Punto di Chiuppeta på Procidas nordkyst. Kort efter hævede Monte Epomeo sine skovklædte højder op mod den mørkeblå himmel, og efter seks timers sejlads kastede vi anker ud for Casamicciolas marina, hvor en sværm af både halede ud til os under eder og tilråb i et sprog, som ingen dødelig, undtagen ischiater, forstår. Nu til dags er farten hverken så besværlig eller så langvarig. Den damper, som nu løber mellem Neapel og Casamicciola, hed i 1872 "*Il Tifeo*" og var en lille, støt dampyacht med usædvanlig elegante saloner og kahytter. Jeg syntes, at jeg havde set den før, og jeg tog ikke fejl – "*Il Tifeo*", der nu sejler med ischiater og blomkål, havde engang heddet "*Falken*" og tilhørt Frederik den Syvende, hvorpå den af Prior blev solgt til et

firma i Neapel. Således skifter skæbnen, men neapolitanerne og de fremmede har vundet ved byttet – "*Il Tifeo*" gør ikke Danmark skam.

Den lille båd gynger mod land, roet af to solbrændte røvere, som under vejs fører en højrøstet samtale, der synes at dreje sig om, hvor meget man kan afpresse denne idiot af en englænder; thi ordet "lira" er det eneste, jeg forstår, og det bliver udtalt med en energi, som viser, at jeg ikke kan gøre mig håb om nogen skånsel. Taksten er fem og tyve centesimi. Jeg betaler halvtreds og forfærder mine bådførere ved at vise mig i besiddelse af et ikke ubetydeligt antal neapolitanske slagord, som får dem til at forsvinde. Men der forestår mig en ny kamp, om hvilken jeg ikke har nogen anelse, og her træffer jeg tropper, som hverken respekterer danske eder eller neapolitanske forbandelser. Det er asinajoerne, Casamicciolas stående hær. Uniformen er simpel – bukser og en hue, men alle har de et rødtoppet æsel og en mægtig figenkæp, som de svinger i luften, idet de forsikrer, at jeg aldrig har set større æsler – om det er dem selv eller dyrene, kan jeg tage, som jeg vil.

Forgæves forsikrer jeg dem om, at jeg er en hader af æsler i almindelighed og af deres i særdeleshed, forgæves forklarer jeg dem, at jeg vil gå til fods for at se vejen – de står som en mur, og først da jeg højtideligt erklærer, at jeg ikke lader mig afpresse en eneste grano, brydes tryllekredsen, og bag ved denne opdager jeg en ung, rank ischiaterinde, som ikke siger et ord, men kun lader sine kulsorte øjne hvile på min vadsæk med et udtryk, som virker ti gange stærkere end alle æseldrivernes forsikringer. En så ildfuld, men stille bøn er ikke til at modstå. Jeg rækker hende vadsækken, hun svinger den med en graties

bevægelse i vejret og sætter den oven på det brogede tørklæde, der omhyller hendes ravnsorte hår. Jeg gør hende opmærksom på, at der er skrøbelige ting i den; men hun smiler, nikker fornøjet til mig, sætter den højre arm i siden og begynder med raske fjed at stige op ad en fjeldsti til højre, slank som en Hebe og værdig som en Juno, uden at agte på de spottende tilråb, som æseldriverne sender efter os nede fra dybet.

Casamicciolas marina er en attrap, der skjuler egnens vidunderlige skønhed med et hav af sand og en række faldefærdige hytter, som beboes af fattige fiskere og teglbrændere. Vi passerer gennem en forfalden, middelalderlig portbygning, og nu begynder vi at stige op ad det højdedrag, som under navn af "*Casamicciolas Høje*" bærer en række spredte villaer og en del større og mindre hoteller, alle berømte for deres paradisiske beliggenhed og henrivende udsigt. Min ledsagerinde, som kalder sig Fiomela, nævner hvert enkelt ved navn, og gennem de svære gitterporte, hvis piller bærer kæmpemæssige aloer, ser jeg et væld af roser, nerier, granatæbler og tornede figenkaktus, som alle i blomsterfylde mere synes at tilhøre teaterdekorationer end naturen; men den berusende vellugt, der fylder den lyse akacieallé, igennem hvilken vi vandrer frem, og tusinde kvidrende fugle fortæller tydeligt nok, at det er naturen, ikke kunsten, der har skabt disse fortryllende haver, som de høje mure desværre alt for skinsygt skjuler. Jeg forsøger at indlede en samtale med Fiomela og begynder med at fortælle hende, hvor henrivende jeg finder hendes fødeø. Hun smiler, hendes øjne stråler, og de vidunderligt små fødder bevæger sig i en raskere takt; men da hun til alt, hvad jeg siger, kun svarer de mærkelige ord "*Nurzi*,

Eccellenza!" opdager jeg pludselig, at hun ikke forstår et ord af, hvad jeg siger, og jeg nøjes derfor med at pege mod det mørkeblå hav og op mod Epomeos skarptakkede spidser med det ene ord "*Bellissima!*" Hun rødmer, smiler, nejer, og jeg kan på hendes spillende øjne se, at hun tager mit "*Bellissima!*" som en kompliment til hende selv. Så opgiver jeg konversationen som umulig og giver mig til at fløjte Garibaldi-marchen, hvilket fremkalder et aldeles umotiveret latterudbrud fra hendes side. Jeg spørger, hvorfor hun ler; men hun bider sig i de friske, fyldige læber og ser mere bristefærdig ud end nogen sinde før. Hun peger på en statelig, løvdækket villa, som i terrasseformigt fald sænker sine hvide murhvælvinger ned mod en orangebevokset dal. Her standser hun, sætter vadsækken på jorden og strækker den lille, fine hånd ud imod mig med et udtryk af skælmeri, der får mig til at give hende en lira. Med et "*Grazia Eccellenza!*" lader hun pengestykket forsvinde i sit korset, kysser på fingrene ad mig og fjerner sig med en hjertelig latter i et så ilsomt løb, at jeg får en mistanke om, at hun må have anset mig for gal, en mistanke, som den høflige vært bekræfter ved at meddele mig, at man aldrig giver "sådan en fiskertøs" mere end ti soldi, og at jeg kunne have haft to æsler i stedet for hende, et bytte, hvis fordelagtighed jeg dog ikke kan indse.

Piccola Sentinella, således hedder villaen, er et af de bekendteste alberger på Ischia og ubestrideligt det, hvor man har den største komfort i forbindelse med engelsk renlighed, og med priser, der kun er engelske i april og maj, hvor de fremmede plejer at oversvømme øen. Villaen, som tidligere har været et kloster, sænker sig i flere terrasser ned mod en dal, hvis frodighed og blomsterrigdom overgår enhver beskrivelse; thi

der er om aftenen en duft af oranger og en sang af nattergale, som gør Christian Winthers ord: "Jeg kunne slet ikke sove for nattergalens slag" til en næsten alt for håndgribelig virkelighed.

La piccola Sentinella har i tidernes løb undergået forskellige forandringer, hvorpå både dets navn og bygningsmåde tyder. Langs Ischias kyst hævede sig på de mest fremspringende punkter en række massive tårne, byggede af normannerne, og bestemte til at forsvare øen mod saracenernes angreb. Et sådant vagttårn står, næsten fuldstændig bevaret, endnu på Monte di Vico i nærheden af fiskerlejet Lacco, der danner endepunktet af den dal, som omslutter Casamicciolas højder. Disse vagttårne kaldtes af beboerne "*sentinelle*", det vil sige kurer eller forposter, og af sådanne bærer Casamicciolahøjene endnu "*Gran Sentinella*", hvortil "*la piccola*" synes at have været et slags forværk. Senere blev det omdannet til kloster og gik derfra over til at blive albergo; men klostergangen, hvis søjler er omvundne med blomstrende slangekaktus og passionsblomster, peger endnu tilbage på hine fromme tider, og skønt hr. Dombré helst ser, at man kalder denne samling af celler og klostergange for *Hôtel des Etrangers*, har navnet "*Piccola Sentinella*" dog bevaret sin gamle, ærværdige klang, og kun under dette navn kendes det af de førere og æseldrivere, som modtager den fremmede på marinaen. Rundt omkring hæver sig talrige og meget anselige alberger: Villa Pisani, bygget i maurisk-italiensk stil, Villa Sauvé, de franske rejsendes tilholdssted, Villa de Rivaz, hvis tidligere ejer, J. E. Chevalley de Rivaz, har gjort sig fortjent af sine undersøgelser over øens mineralske vande. *Gran Sentinella*, der lyser oppe fra den yderste pynt som en gammel, maurisk borg, rivaliserer i beliggenhed

med Hotel Bellevue, berømt for sin mageløse udsigt og sine duftende orangehaver, hvor Garibaldi søgte hvile og helbredelse efter slaget ved Aspromonte.

Stiger man op på det flade tag, der på "*Piccola Sentinella*" og på alle øens bygninger danner en stor veranda, som om sommeren dækkes af frisk kastanjeløv, overser man først ret det paradis, hvori det gamle kloster var beliggende. Mod syd hæver S. Nicola eller Epomeo sit søndersprængte krater til en højde af tre tusinde fod, for derpå i lavere kamme og åse at sænke sig ned mod havet, hvor man endnu ser tre mindre kratere, Monte Rotaro, Monte Montagnone og Monte Tabor, inden bjergets sidste udløbere taber sig i Punta di Castiglione, ved hvis fod bølgerne endnu er så hede, at det er den sikre død at kaste sig i dem. Ved foden af Epomeos stejlt nedfaldende højder hviler lyse, vinomvundne huse og villaer, der oppe fra højderne ses spredte som hvide telte i de lysegrønne kastanjelunde, medens de længere nede ordner sig til venlige landsbyer med klostre, kirker og haver, hvortil der slutter sig stenindhegnede vigner, de såkaldte "*macerier*", hvor frugterne på grund af den glødende sol, den varme, vulkanske underbund og bjergets talrige småbække snarere må siges at vokse i drivhus end under naturlige forhold. Den hvide, krydrede Epomeo vin kappes med capridruen i fylde og velsmag, og de frugter, som de store markedsbåde hver dag bringer til Neapel, er bekendte som de største og mest aromatiske af alt, hvad Neapels rige omegn er i stand til at yde. Kirsebær så store som druer, blommer som abrikoser og ferskener som æbler, ikke at tale om druer af de vidunderligste former og farver, hører til de daglige retter på *Piccola Sentinellas*'s velforsynede bord, og alle disse rige gaver

kommer dertil på en tid, hvor vi herhjemme er glade over snart at skulle se det første grønne. Jeg husker således, at jeg den 18. maj 1867 samtidig med desserten fik breve og aviser fra fædrelandet. På bordet stod spanske kirsebær, japanske mispler, abrikoser, sommerpærer og unge mandler. I brevet stod, at dets afsender havde siddet fast med jernbanen i sneen mellem København og Roskilde i halvtredje time – så stor er forskellen mellem Sjællands og Ischias sol.

Et broget, duftende blomstertæppe fylder den brede dal, som ringformet omgiver Casamicciolahøjene, hvor de nævnte hoteller ligger. Denne fortryllende dal er ligeledes en rigdomskilde for Casamicciolas beboere, og det i dobbelt forstand. Mellem vigner, orangelunde og frugthaver sprudler hede kilder frem af den tufholdige jord, overbyggede af badeanstalter, som i sommermånederne drager Neapels velhavende befolkning til sig. Da jeg første gang besøgte øen, var disse bade i høj grad tarvelige. Nu derimod har det ene badehotel rejst sig ved siden af det andet, og "*Il Bagno*" med sine hoteller, villaer og marmorhvide badstuer, hvor de kogende vande bobler op af jordens skød, er nu blevet Neapels Klampenborg, kun med den forskel, at naturen her gløder med en formrigdom og farvepragt, hvortil vor kyst, trods al sin idylliske skønhed, dog ikke kan opvise magen.

Skarpttakkede kraterrande med dybe styrtninger, gamle kastanjeskove, så lysegrønne vigner, mørke orangelunde, blomstersmykkede haver omkring venlige, hvide villaer, hvis søjlehaller, hesteskobuer og flade tage minder om maurernes bebyggelse af Ischia – således er egnen mod syd. Mod nord drukner blikket i Middelhavets uendelige blå, der som et hav af

ultramarin blinker i solen, stadig skiftende i toner og belysning med døgnets vekslende tider, ja, med hver en sommersky, der glider hen over himlen. Langt ude i det fjerne øjner man Capo Circello, Terracina og Gaëtas kridhvide mure, der i solnedgangen lyser med rødgylden glans. Mod vest hæver Ponzaøerne deres klippetoppe op af de altid urolige bølger, og mod øst ser man forbi det lavere liggende Procida over til Capo Misene, Pozzuoli og Napoli, hvor Vesuvs og Monte Sommas bløde linjer danner en baggrund, skøn som ingen anden. Timer kan man tilbringe, henstrakt på sin loggia, lyttende til bølgernes sagte skvulpen, til børnenes muntre latter og bøndernes sange, der i langtrukne moltoner klinger fra dalen. Og når så månen stiger op over Epomeos høje kam, på hvilken den i nogen tid synes at hvile som en floromhyllet sølvbåd, forandres billedet på en sælsom, næsten eventyrlig måde. De hvide styrtninger på bjergets øverste top synes i måneglansen at forme sig til spøgelsesagtige figurer. De myrteklædte kløfter tegner sig med dybe skygger, og fra dem klinger konkyliehornets hule toner. De store figenkaktus, de spidsbladede agaver, som hæver sig mellem den gule gyvel på klippernes rand, ser ud som stridsmænd, der langsomt stiger ned ad bjergets sider. Hist og her står en hvid dampsøjle i vejret, som var lejrbål tændte mellem skovenes stammer. Så lyder en hul rullen, man farer i vejret – var det et jordskælv? Nej, det var kun et af de skred, der er så almindelige, når regnen har underhulet en af de skarpe styrtninger på Epomeos skaldede top.

Men at Ischia er en vulkan, det får man på mange måder at mærke. Der findes tusinder af kilder på øen, men dog kan man

ikke få en drik koldt vand, og på mange punkter når både strandsandet og de af det frembrydende kilder kogepunktet, så at man må være i allerhøjeste grad forsigtig med de steder, hvor man vil bade. Heldigvis har naturen selv givet disse farlige punkter særegne farver, som gør, at man bliver dem va'r på lang afstand. Om aftenen varsler de hvide dampe tilstrækkeligt, og om dagen glimrer klippens overflade med et blåliggrønt skær, som skyldes en alge, der vokser i frodig skønhed, så langt de varme vande rækker. Mest forræderisk er strandsandet; men hører vegetationen på kysten pludselig op, mangler koralbuskene på bunden af det krystalklare vand, kan man være sikker på, at der i dybet åbner sig "*una stufa*", en ovn, som øens indbyggere kalder det.

Skønt hele Ischia må siges at være undergravet af vulkanske kræfter, er det dog øens nordkyst, som føler dem stærkest. Sydkysten frembyder hverken kratere eller kilder af nogen betydenhed, thi kun på ét sted baner de vulkanske vande sig vej. Øst for den ved sin naturskønhed berømte halvø S. Angelo overraskes man pludselig af en terme, der i vandholdighed vistnok er den rigeste på øen, ligesom dens temperatur næsten når kogepunktet.

"*Acqua Bollente*" (de kogende vande) springer med en mægtig vandstråle lige ud af en lodret klippevæg og baner sig derfra som en bugtet strøm vej gennem den brede, flade havstok, som vidt og bredt opvarmes af den underjordiske ild. Her har den gavmilde natur dannet et bad, som hverken kendes af læger eller af fremmede, men som nok engang vil komme til sin ret, så vist som det fra ældgamle tider har skaffet tusinder af øens fattige indbyggere deres helbred tilbage. Som det nu findes, er

det noget af det mest primitive, man kan tænke sig, og kurmetoden lige så simpel som original.

Fra den hede kildestrøm leder man små bække ud i sandet, graver et bassin for den syge og lader fra ham strømmen gå til et andet, tredje og fjerde hul, stadig med aftagende temperatur, jo mere den nærmer sig havet. I disse huller, som vandet uafbrudt strømmer igennem, lægges nu de syge, så at de lidt efter lidt dækkes af det nedskridende sand, indtil kun hovedet med kvindernes brogede turban tørklæder og mændenes brede stråhatte rager frem. Thi det hjælper jo ikke at skjule det; ligesom badene er naturens værk, således benyttes de også med en naturlighed, der minder om tiden før syndefaldet. Mænd og kvinder ligger blandede mellem unge knøse, halvvoksne piger og skrålende børn, der forsøger at arbejde sig op af det hede sand, for ubarmhjertigt at blive puttet ned et andet sted, hvis forsøget lykkes. Men malerisk og morsomt er hele dette brogede skue. Der er en snakken, sladren og fnisen som på et marked. Børnene stikker de røde hænder op af sandet, tigger om bajoccher, når man medlidende betragter dem, og over hele dette sandhav, der forneden varmes af den underjordiske ild, sender solen sine smeltende stråler; thi disse bade benyttes, som de andre, kun fra juni til august.

Hele strandbredden er fuld af prægtige skikkelser, nogle begravede til lænderne, andre til brystet, medens andre igen kun har hovedet frit – det hele ser ud som den voksende menneskesæd, da Kadmos havde sået dragens giftige tænder; men de rejser sig ikke til kamp og krig, kun til fornyet liv og arbejde.

Hvor forunderlig naivt og elskværdigt tages det hele forhold, som her i Norden kun ville give stof til forargelige scener. Da min brave fører Francesco var så uforsigtig at kalde mig "*Dottore*", blev jeg straks antaget for en sand mirakelmand og kunne vistnok have nedsat mig med betydelig praksis, hvis jeg havde villet. Forgæves forsøgte jeg at gøre disse naturbørn opmærksom på forskellen mellem filosofi og medicin. De tog det kan for et udbrud af falsk beskedenhed, og da jeg var så ubesindig at give et par almindelige råd, fik jeg en stadig voksende skare omkring mig, af hvilke navnlig mødrene forelagde mig adskillige delikate spørgsmål vedrørende såvel dem selv, som deres i sandet begravede ægtemænd. Pludselig hørte jeg en høj matronestemme, og en ivrig moder kom halende med en ung pige, der strittede imod af alle kræfter, noget, jeg ikke kunne fortænke hende i – hun havde ikke andet på end sine ørenringe. Da jeg med et par ord forestillede moderen det upassende i denne konsultation, svarede hun forundret: "Herre Gud, hvad gør det? Hun er jo syg, den stakkel, og De er den berømte "Dottore da Napoli"." – Så fandt jeg det hensigtsmæssigt at lade Francesco sadle mit æsel for over Barano at nå op til kløften ved Cremate.

Hvilken forskel mellem denne sorte, lavafyldte kløft og det muntre, sollyse S. Angelo! Dér hundreder af brune skikkelser i det hvide sand, larm og tummel af snaksomme matroner og halvnøgne fiskere, som haler deres rige fangst af fisk, skaldyr og skildpadder i land fra det skvulpende hav. Her dødens stilhed, gravens ro! Ikke en syngende fugl, ikke et summende insekt, ikke en flagrende sommerfugl – over alt forvitrede, forsprængte fjeldmasser, og ud igennem den uhyre revne, som

taber sig i jordens inderste afgrund, en kulsort, stivnet, modbydelig slaggestrøm, én gang lysende, glødende, fortærende alt på sin vej; nu kold, jernhård, fuld af revner, blærehuller og sprækker, bolig for skorpioner og rapfodede tusindben.

Som en hvidglødende ildflod brød lavaen ud af denne kløft i 1301, hastende ned mod havet, stadig voksende i bredde, så at den nu i det lysegrønne landskab tegner sig som en kulsort flod, hvis spids taber sig i Epomeos indre. Medens de ældre lavastrømme forholdsvis hurtigt er forvitret til fjord, som lader druen, orangen og tusinder af frugter trives til overflod, har *L'Arso*, således kaldes denne lavaflod, beholdt det samme jernhårde ydre i de fem hundrede og firsindstyve år, som er rundet siden dens fødsel. Gold og sort tegner den sig i landskabet som en uhyre blækstrøm, indfattet på begge sider af mørkegrønne, bredbladede myrter og høje gyvelbuske, som drysser deres guldblomster ned på den sorte flade og fylder luften med en berusende vellugt. Lavastrømmen selv er sprængt og splintret, fuld af tusinde revner og blærehuller fra en hånds til en mands tykkelse, og hvor muldet hist og her har samlet sig, skyder en lille, forknyt gyvelplante op med få og fattige blomster. Hen over den sorte flade jager de store, smaragdgrønne firben i hvirvlende kredse, nogle uhyre æskulapsnoge ligger sammenvundne hist og her i dorske nøgler, badende sig i solen; men ellers er alt øde, brændt af en underjordisk ild, som man synes at mærke under fødderne; thi mit skikkelige æsel vil på ingen måde ud på de sorte, stivnede bølger, men foretrækker at kravle over de klippeblokke, der hist og her afbryder den bugtede fjeldsti.

En mærkelig plante huser L'Arso endnu. Over alt hvor blærehullerne går i dybden, har man med uendeligt tålmod boret ned til den oprindelige bund, og af disse dybe huller stikker pinjen sin brede krone frem, nogle små og forkrøblede, andre rankere i vækst, men alle afgivende et højst mærkeligt skue; thi det ser ud, som om en underjordisk skov pludselig var i færd med at sprænge lavadækket over sit hoved. Jo nærmere man kommer kysten, desto bredere bliver strømmen, desto mere tiltager vegetationen, navnlig af gyvel, blandet med enkelte myrter. Mellem Mandra og Bagno, som begge hører til byen Ischia, overskred strømmen landevejen, som nu er ført tværs over den, og styrtede sig ved Punta Molina ud over klipperne og ned i havet, hvor man endnu kan følge dens løb som en vældig, sort søslange, der taber sig i havets uudforskelige dybder.

Fra byen Ischia, mest bekendt ved sit uindtagelige kastel, i hvis fjeldvægge kong Bomba havde indrettet sig et komfortabelt tilflugtssted mod revolutionen, går der en henrivende vej, som i kort afstand fra kysten fører op til Casamicciolas marina. Også denne vej, der snart malerisk sænker sig ned gennem dalstrøg, snart kravler op over blomsterbegroede højder, er rig på vulkanske punkter; thi vi nærmer os atter øens nordlige del. Så snart vi er kommet over den gamle lavastrøm, når vi "*Bagno*", hvis navn allerede viser hen på den rigdom af mineralske kilder, som har bevæget de tidligere konger af Neapel til at anlægge en prægtig villa med tilhørende termer. Få skridt derfra støder vi atter på et nyt fænomen, en vulkan i sit sidste stadium. For øjet viser den sig som en næsten cirkelrund sø, der ved en smal, kunstigt gravet kanal står i forbindelse med havet, så at den nu

danner en fortrinlig bådehavn. I virkeligheden er den et sammenstyrtet krater, som nu er fyldt med vand, af hvilket en lille ø hæver sig omtrent i midten.

Fra Lago del Bagno snor vejen sig mod nord, indtil vi mellem Monte Tabor og Punta di Castiglione træffer nye underjordiske kræfter i virksomhed. Ved Punta di Castiglione stiger det hede vand op af havets skød og kan derfra forfølges gennem en række varme kilder, der benyttes som sundhedsbrønde, ind imod Monte Tabor, en duodezudgave af en vulkan, men netop mærkelig derved, at man her kan studere de vulkanske kræfter i nærheden, ja næsten gøre løjer med dem. Monte Tabor er egentlig ikke andet end en stor kegleformet høj med små fumaroler på siderne, en tragtformet indsænkning i toppen og de uundgåelige "ovne" ved foden. Den ligger på en jordbund, som med sine blomstrende roser og myrter skjuler tusinde væld af kogende vande.

Fra Monte Tabor rider man ad en henrivende fodsti, som slynger sig forbi vigner og villaer tilbage til Casamicciola, som egentlig er en samling af småbyer, der over en fjerdingvej omgiver den brede dal. Nærmest havet ligger Olivieri. Så kommer den egentlige badeby, der udfylder bunden af dalen med sine storartede etablissementer, sit hospital og sine termer. Dalen, som nu på et stykke er udlagt til dyrkning af vin, oranger og forskellige frugtsorter, krones foroven af det såkaldte "Gammel-Casamicciola", der falder i to afdelinger: Mennella mod vest og Purgatorio mod øst.

De mange hede kilder, som munder ud i Casamicciola-dalen, snart frit fra klippernes sider, snart skjulte og overbyggede af meget betydelige badeanstalter, skylder alle Epomeo deres

tilværelse og står i en hemmelighedsfuld forbindelse, såvel med kæmpen på øen, som med Vesuv, der i lige linje ligger henved fire mil borte. Under Vesuvs sidste store udbrud, som jeg var så heldig at iagttage fra Epomeos højder, sank vandet i alle Casamicciolas kilder så betydeligt, at der blandt badejerne opstod en panisk skræk, som først forsvandt, da kilderne efter tre dages forløb atter begyndte at stige. Synes der således at være en bestemt forbindelse med Vesuv, gælder dette endnu mere om Epomeo, der netop ved badene udsender en kløft, som i mange henseender er højst interessant.

Denne kløft, som af øens befolkning kaldes "Trommedalen" (*Valle di Tamburo*), er en af Casamicciolas naturmærkværdigheder, skønt den hverken findes omtalt i rejsebøger eller er synderlig kendt af førerne, der synes at have en bestemt fordom mod alle de steder, hvor de vulkanske kræfter endnu rører sig. Bag nogle hvide småhuse, som ligger tæt ved det første bad, åbner den sig med en anselig bredde, omkranset på begge sider af orangelunde og vinhaver, så at den i sit ydre ikke har noget afvigende fra de andre smådale; thi selv det, at en temmelig bred, lunken varm bæk flyder gennem dens midte, hører ikke til sjældenhederne på Ischia. Man er imidlertid næppe kommet en hundrede alen ind, før man ser, at kløften på en mærkelig måde begynder at indsnævre sig, temperaturen stiger, og bækken, som før var lunken, er nu blevet så hed, at man ser øens bekendte kæmpeskruptudse komme drivende ned ad den med bugen i vejret, stundom endog ganske opløst ved ligefrem kogning. De malakitgrønne pletter på klippespaltens vægge tiltager i hyppighed, på mange steder siver vandet ud i store spejlflader, og man eftergør med

lethed Moses' bekendte mirakel; thi borer man på slige steder blot en halv alen ind i den bløde tufmasse, springer de klare vande frem, stundom med en kraft, som viser, at de skjulte vandårer har været lejrede under et meget betydeligt tryk. På en vis måde er miraklet endog større end det, Moses præsterede; thi vandet syder, bobler, damper, og føler man på den omliggende klippe, er den så hed, at man kun et øjeblik formår at holde hånden på den. Vekslende med de malakitgrønne partier, der ofte stråler med et næsten stålblåt farvespil, ser man et tæppe af bregner og ulvefødder, som blandet med lav- og mosarter, giver kløftens stejle tufvægge udseende af at være betrukne med mørkegrønt fløjl, kantet med kniplinger af flagrende venushår og langt nedhængende lycopodier, frodige og svulmende, som man ikke træffer dem i noget som helst drivhus. Luften bliver mere og mere svanger af fugtighed, varme og en egen vulkansk duft, som udstrømmer fra de af mineralvandene overmættede og derved stærkt opløste tufmasser. Pludselig ser man til højre, lige midt i en af malakitpletterne, en hvælvet åbning, som fører ind til en grotte, af hvis inderste parti dampskyer stiger i vejret, snart langsomt og svævende, snart i hurtige ryk, som stødtes de ud af en højtryksmaskine. Et par store tufblokke, som er styrtet ned fra oven, danner en bekvem adgang til grottens åbning; men der hører et vist mod til at vove sig ind i centrum af denne kildeplet, da tuffen er stærkt forvitret, og dampene så hede, at de næsten brænder. Det indre af grotten frembyder ikke meget mærkeligt. Det er snarere en slags hule med uregelmæssig hvælvet loft og fugtige vægge, der over alt er beklædte med den malakitgrønne alge. Højden til loftet er fire alen og hulens gennemsnit vel

henimod otte; men i det ene hjørne trækker den sig sammen til et alenbredt rør, der som en bestandig smallere kanal strækker sig ind i det indre af bjerget, uvist hvor langt, thi denne del af grotten havde jeg dog ingen lyst til at gøre nærmere bekendtskab med. Jeg stod lige i begreb med at gå ud igen, da jeg hørte en forunderlig, halvt boblende, halvt kogende lyd, først som fjerne, dæmpede trommehvirvler, derpå som hug eller klirren af metal, der endte i et underligt, dybt, hvæsende suk eller prust, ikke uligt en sovende kæmpes snorken. I samme øjeblik slog en mægtig dampsky ud af grottens baggrund, omhyllede mig med sin fugtighede ånde og steg derpå som lette tåger op mod den himmelblås luft.

Atter blev alt stille, dagslyset begyndte på ny at trænge ind i grotten; men jeg nægter ikke, at jeg havde fået nok. Var det Typhoeus åndedræt, jeg havde hørt, eller var det de indelukkede maureres arbejden i fjeldet? Det lød som begge dele, og jeg har også beskrevet det således i "Kløften med de klirrende våben" [Note 2)], hvor jeg har lagt et par af Francescos sagn til grund. Set rent geologisk, synes der i bjergets indre at være store hulheder, frembragte derved, at de hede kilder lidt efter lidt har afvasket den bløde tufmasse. I en af disse bjerggrotter synes der at være en kilde, der for så vidt har lighed med Geysir, som den koger over med bestemte mellemrum. På anden måde kan jeg i det mindste ikke forklare mig fænomenet, som har skaffet kløften navn af Trommedalen, fordi man på stille aftener kan høre de regelmæssigt sig gentagende hvirvler endog i temmelig lang afstand.

De fleste rejsende vender gerne om på dette sted, og selv førerne begynder at ymte om monaceller og andet åndevæsen,

når man kommer forbi de hvide dampes hule. To mere reelle farer er der ved at trænge længere frem. Den ene består i, at jord- og tufmasser kan skride ned fra oven, den anden truer fra neden; thi den hede kildestrøm fylder her kløftens bund, og man kan nu kun trænge videre ved at voltigere over de sten- og tufblokke, som i årenes løb er styrtet ned. Jeg havde imidlertid besluttet at følge kløften så langt, som det var muligt, og trods min skikkelige Francescos råd begyndte jeg min møjsommelige vandring, medens han filosofisk satte sig på en sten og bad til S. Nicola, der er særlig patron for alt, hvad bjergvæsen angår. Snart var kløften så smal, at jeg kunne fange dens sider med begge hænder, så videde den sig atter lidt ud, så kom der en styrtning, som man måtte klatre over, så et parti, hvor man ikke kunne bruge sine hænder, fordi væggene var for hede – kort sagt, det var en besværlig og farefuld vandring. Men der var noget fristende, noget æggende ved således at trænge ind i jordens indre; jeg følte mig på en vis måde bjergtagen – ængstelig trykket, og dog med en ubetvingelig lyst til at se, hvor det endte.

Endelig kunne jeg ikke komme længere. Jeg sad bogstavelig i klemme mellem to bjergvægge, men idet jeg nu vendte mig om og pustende støttede ryggen mod klippen, havde jeg et syn, som lønnede mig for al min umage.

Højt oppe den klare, æterblå himmel, set gennem et netværk af bregner, venushår og tusinde vildtvoksende, blomstrende planter, som i de forunderligste figurer snart drog sig ned, snart atter tilbage fra kløftens brunrøde tufvægge. I disse funklede hornblendens krystaller om kap med metamorfoserede kalkmasser, der lig store pletter af snehvidt

sukker kiggede frem hist og her, ofte omgivet af glimmerholdige partier, der skinnede som guld. Efterhånden som klippens vægge veg mere og mere fra hinanden, faldt også dagslyset fuldere ind, vegetationen blev yppigere, og højt oppe mod det blå sendte agaven sin hvide kandelaber i vejret, medens de blågrå figenkaktus prangede med store, lysegule blomster. Dybest nede kunne jeg se dampene fra Trommedalens hule, og tæt ved denne spidsen af Francescos hue, som var i en andægtig, nikkende bevægelse. Hvad der interesserede mig mest af alt, var dog den overensstemmelse, som kløftens vægge frembød. Heroppe i den snævre del kunne man ret se, at hele denne, flere hundrede alen dybe kløft kun var en eneste ældgammel jordskælvsspalte, en revne, bjerget havde slået ved et af de voldsomme udbrud, hvorpå øens historie er så rig. Muligt falder dannelsen af Trommedalen sammen med udbruddet af 1301; muligt er den endnu ældre; men sikkert er det, at man trækker vejret i befrielse, når man atter ser den grønne dal, og fuldt ud forstod jeg Henrik Ibsens ord, da jeg første gang førte ham ind i dens dybder: "Nej! lad mig komme ud! Bjerget kan jo lukke sig over os!"

Og bjerget lukkede sig! – I 1883 skred Epomeos top ned og begravede kløften med de klirrende våben for evigt!

Vesuvs udbrud

1872.

Mellem Roma, kunstens og mindernes alvorlige by, og Napoli, glædens og den yppige naturs overgivne datter, føres der hvert forår en kamp af en ejendommelig art. Det gælder om, hvem der længst kan holde på de gyldne fugle, som er flagret derned om efteråret, og som nu, i form af langbenede lorder og smalnæbbede ladyer, bereder sig til trækket hjemefter. Utallige er de kneb og fif, som anvendes ved denne lejlighed af alle dem, der mere eller mindre driver industri med de fremmede. Enhver romersk hotelvært får noget efter påske den ubegribeligste interesse for ens sundhed og komfort, forsikrer, at der er den græsseligste tyfus i Napoli, at der ikke engang er plads i hotellerne til at dø – og kommer man så til Napoli, erfarer man til sin store forbavselse, at man på den vidunderligste måde af verden er undflyet de sorte kopper i Roma. Men også andre, mere snilde midler, bringes i anvendelse. Man bebuder en storartet bengalsk belysning af Forum og Colosseum, trækker den på grund af "det ugunstige vejr" ud fra dag til dag, og når den endelig er afholdt, kommer enten væddeløb på Campagnen, hvor de stolte campagnuoler må fungere som jockeyer, eller andre festligheder til, for at sejre i væddeløbet med det fristende Napoli.

Denne by har imidlertid en mægtig matador, som den altid spiller ud til sidst, og som Roma forgæves gør sig umage for at stikke. Hver aften stirrer hundrede grådige hotelværters øjne

over mod Vesuvios krater, og før de går til sengs, beder de en stille bøn til den hellige Januarius om, at Vesuvios blod må flyde, blot ganske lidt, blot så meget, at man kan skrive en telegrafdepeche med det og forkynde verden: "*Il Vesuvio sta in eruzione.*"

Den, der én eller flere gange har besøgt Rom i påsken, lader sig imidlertid ikke lokke af så lidet – han ved, at det er humbug, og bryder sig ikke om de par gnister, der fyger ud af gigantens esse. Får man imidlertid, som vi, gennem en god ven et pålideligt bud fra Palmieri – ja, så kan man trøstigt rejse. Forestillingen vil ikke blive ret meget udsat, endsige afbestilt.

Hvem er Palmieri? – Jeg er vis på, at ikke alle mine læsere kender ham, og jeg skal derfor tillade mig at forestille ham for dem. Palmieri er Napolis Olufsen. Ligesom denne i sin tid sad stille og flittig på Rundetårn, ivrigt søgende efter de kometer og formørkelser, som ifølge naturens gang skulle komme, og nøjagtigt skrivende dem op i sin almanak med mottoet: "Gud råder for, hvad året os skal bringe", således sidder Palmieri stille og flittig ved foden af Vesuvios askekegle, lyttende til de hemmelige røster i jordens indre, betragtende sine eruptionsinstrumenter, og når tidens fylde kommer, træder han ud og forkynder Napoli, ligesom Olufsen fordum: "Pas på! Nu kommer kometen!"

En dag overraskedes Napoli af følgende alvorsord oppe fra observatoriet:

> "Man vil ikke have glemt, at en lavastrøm under den sidste fuldmåne brød frem og styrtede ind i Atrio del Cavallo. En endnu stærkere gentagelse heraf har vist sig under den nuværende fuldmåne. Lavaen løber i rigelig

mængde ned ad keglens sydlige side og dækker den sti, som tjener til nedgang for dem, som besøger Vesuv. Tre kratere er allerede i en temmelig betydelig virksomhed; det fjerde viser sig derimod hidindtil mindre virksomt.

Instrumenterne har angivet det forestående udbruds højdepunkt til d. 23. april om morgenen. "

Her var altså tilstrækkelig råbt: "Vagt i gevær!" og man kan ikke undre sig over, at træn på træn førte nysgerrige fremmede fra alle kanter af Italien, fremmede, der tankeløst betragtede vulkanens første symptomer som et slags fyrværkeri, arrangeret til deres private fornøjelse, og som kun lidet anede de optrin af sorg, jammer og fortvivlelse, hvortil de senere skulle blive vidne.

Det var en stille, forårsklar eftermiddag, at jeg så Roms majestætiske vandledninger svinde i det fjerne, og fo'r forbi foden af Albanerbjergenes nysudsprungne vigner, for snart derefter at beundre Sabinerbjergenes skarpt takkede tinder, som, dækkede af nyfalden sne, lyste i solglansen. I kupeen sad en gammel amerikaner, der meget ivrigt noterede, hvor mange mile vi gjorde, en yngre, som var faldet i søvn over en artikel om Alabamaspørgsmålet, og endelig en snaksom, livlig neapolitaner, som betroede mig, at Palmieri havde et spejl, hvori Vesuvs indre tegnede sig, så at han på det nøjagtigste kunne bestemme time og minut for hvert enkelt udbrud. Så ivrigt og omstændeligt berettede han om dette spejls vidunderlige egenskaber, at jeg næsten kom ind i hans idéverden, og med ham betragtede den berømte meteorolog som en mægtig troldmand, der, i besiddelse af hemmelige midler, og rådende over skjulte kræfter, holdt bjergets ånder

fangne og kunne slippe dem løs, når han ville. Mørket faldt på, stjernerne trådte frem, klarere og mere blinkende end nogen sinde hos os, og blandt dem bemærkede jeg ude i horisonten, langt nede til højre, to med en rødlig glans og af en usædvanlig størrelse – det måtte være planeter, thi de funklede ikke. Længe brød jeg mit hoved med denne forunderlige konstellation, da sprang neapolitaneren pludselig op, rev vinduet ned med et begejstrings-udbrud og råbte: "Ser De? – Palmieri havde ret! *Vesuvio sta in eruzione!*"

"Hvor?" spurgte jeg og stirrede forbavset ud i mørket.

"Dér," svarede han og pegede mod de to små, røde punkter, som havde voldet mig så meget besvær. "Det er storslået! Se, hvor det lyser!"

"Er det det hele?" spurgte jeg forbløffet; thi vulkanen havde i dette øjeblik en slående lighed med den røde lygte i Vimmelskaftet.

"Det hele?" spurgte han vredt. "Er De ikke tilfreds med det? Se, nu lyser den anden; nu lyser de begge to – det ser ud som et par røde karetlygter!"

"Ja, dem har jeg set nok af på Corso i Rom," sagde jeg ærgerlig.

"Bah! Kom mig ikke med Rom her," svarede han fortrydelig. "Kan De se et par romerske vognlygter, når de er tolv miglier borte og over tusind fod oppe mellem skyerne? Sæt hele Colosseum op på Vesuv og se, hvad det så bliver til. Nej, dette er storslået! Vil De bo hos mig i Santa Lucia, kan De se det hver aften? – Jeg har værelser til otte francs, som vender ud imod vandet, og De skal se, hvor "udbruddet" tager sig ud fra dem. Ah, magnifico!"

Nu først opdagede jeg, i hvis kløer jeg var faldet, og eskamoterede behændigt både den sovende og den vågende amerikaner over i dem; men da jeg om aftenen fra Santa Lucias kaj stirrede over mod de to små røde lygter, som snart tændtes og snart slukkedes, da tænkte jeg rigtignok på, at Palmieris spejl vist måtte være i uorden, og at jeg havde set langt større "eruptioner" både på Tivoli og Alhambra.

Vesuv er af alle vulkaner måske den mest lunefulde og uberegnelige. Snart følger udbrud på udbrud, som i årene 1717 til 1737, snart hviler den et par hundrede år, uden at give livstegn fra sig. Snart farer den op som i 1631 og slår en tre tusinde mennesker ihjel, snart flyder lavaen så stille og roligt ud, at man kan vandre op og se lige ned i bjergets indre. Også dens ydre er underkastet store variationer, og man kan med sandhed sige, at den aldrig den ene dag ser ud som den anden – den er en gigantisk kamæleon, der skifter farve, efter som den er i humør og efter som lyset falder på den. Men netop dette gør den så tiltrækkende. Den er en glimrende, sydlandsk skønhed, som har sine capricer, og som man skal gå af vejen for, når den blusser op.

Hvor forskellig var den ikke i de fjorten dage, jeg havde lejlighed til at iagttage den fra S. Lucia? Snart tankefuld, drømmende, hyllet i lette tåger; snart i gråt humør, nedsænket i melankolske regnskyer; men altid skøn, henrivende, beundringsværdig som en kvinde, man ikke kan undlade at elske.

Kun i én henseende skuffede den mine måske alt for overdrevne forventninger. De små røde lygter blev enkelte aftener til større røde lygter, hvori det så ud, som om man

pudsede lyset; men ud over lygtestadiet hævede de sig ikke. Månen blev større og større, den 23. kom, men Palmieris spejl måtte have vist fejl – der kom intet udbrud – de små, røde lygter gik helt ud, og fuld af mismod gik jeg om bord på den lille damper, der førte mig til Ischia.

Middagen var endt. Vi sad alle i den store spisesal i Villa Pisani, ventende på kaffen, som Giovanni lavede ude i køkkenet. Da trådte vor gæve vært Pisani ind i salen. Hatten sad lidt i nakken på ham, og med det store lommetørklæde aftørrede han sveden på sin pande, idet han udbrød: "*Eccellenza! Viene subito! – Il Vesuvio sta in eruzione!*"

Det gik som et elektrisk stød gennem os. Ordene kom så simple, så sande, så rent uden for hotelløgnenes område, at jeg uvilkårlig sprang op og ilede gennem den brede vinløvgang ned til det lysthus, hvorfra der er udsigt over havet.

Hvor skønt, hvor forunderlig dårende var ikke det syn, der udfoldede sig i al sin sydlandske pragt! Under de stille, grønne vigner, hvorfra lygtefluerne lyste, og en enkelt nattergal sang, lå Casamicciolas marina med sine hvide huse og blinkende lys. Så Middelhavet, blidt vugget i aftenbrisen, svagt beskinnet af månen, der lige hævede sig over Monte Rotaros hvælvede kuppel. Så Procida og fyret på Capo Misene, og lidt til venstre for det, men lidt højere oppe i luften, en glødende, ildrød, tredelt koralgren, indfattet i tindrende perler, og langsomt forlængende sine lysere spidser ned mod bjergets fod, som stræbte den efter at indfatte det ganske.

Skønt nyt af udseende, kendte jeg dog det hele igen. De to små røde lygter havde forvandlet sig til to purpurrøde strømme,

hvoraf den til højre langsomt skred ned i retning af Torre del Greco, medens den til venstre lige så majestætisk gled frem imod Porticelli, sendende en gren ud i midten, som syntes at tabe sig i asken nogle miglier oven for Resina. Selve toppen af krateret forholdt sig derimod rolig. Der var ingen opadstigende ildstrøm at se, langsomt og i jævn ro strømmede lavaen ud over kraterets rand og dannede de lysende udstrømme, der som tre floder af glødende jern gled ned ad bjerget.

Alt var så harmonisk, så roligt, så afpasset til situationen. Nede foran den lille kirke på marinaen sang børnene i kor et Ave Maria, og de friske, klare børnestemmer bares op til os sammen med frøernes triller nede fra de små åløb og nattergalens slag i de nysudsprungne vigner.

Længe sad vi og stirrede på dette feagtige syn. I måneglansen antog lavaen et rosenagtigt skær, og bjergets masse tegnede sig med de vidunderligste afskygninger i violet, brunt og sort mod den mørkeblå aftenhimmel. Natten skred frem, lys, varm og klar. De hvide akacier duftede fra Casamicciolas haver, lysene i dalen slukkedes ét efter ét, alt blev så stille, så åndeagtigt tyst; men under de mørke orangebuske blinkede lysbillerne frem som tusinde travle lygtemænd, og når de fløj gennem den linje, som øjet dannede med bjerget, så det ud, som om lavastrømmene udsendte funklende gnister, der, springende frem gennem mørket, nåede lige til stedet, hvor vi stod.

Man vil måske tro, at denne skildring er digt, beregnet på at vække en længselsfuld stemning hos læseren; men det er ikke tilfældet. Så skøn, så forunderlig stemningsrig kan en aften i Italien virkelig være, når skæbnen er gunstig. Og gunstig var den; thi midt i denne vidunderlige skønhedsfylde, midt i

nattens stilhed, så rig på syner og drømme, klang pludselig en mandig tenor til klangen af mandolin og guitar. Det var en serenade, der bragtes en af Casamicciolas dejlige døtre, og hvilken kvinde kunne vel modstå i en nat som denne? – Smigrende, bløde og dog malmfulde svang de smægtende toner sig op imod os; jeg hørte en vignelåge blive lukket op – så blev alt stille! Men i den lyse, drømmerige nat smeltede tonerne, havets brusen, blomsterduften, måneglansen og lavaens ildstrømme for mig sammen til én stor, særegen frydefuld stemning, og jeg følte en forunderlig glæde, glæde over, at skæbnen atter forundte mig at gennemleve en italiensk nat i al dens fylde, friskhed og duft.

Tidligt næste morgen var jeg nede i lysthuset og stirrede forventningsfuld over mod Vesuv; men på sin gækkende vis havde det indhyllet sig i tåger, og kun tvende tættere, kridhvide dampbælter forrådte, hvor lavastrømmene havde deres løb. Med længsel ventede jeg mørkets frembrud – det kom og medbragte en ny skuffelse. Der var næsten intet at se. Lavastrømmene måtte allerede være så meget størknede, at de havde tabt deres lysevne, og fra kraterets top kom kun enkelte, små glimt, som viste, at det vulkanske liv endnu gærede deroppe. Men stille og roligt, som bjerget lå, var der al grund til at antage udbruddet for endt, og Palmieris spejl havde altså dog vist rigtigt, når man undtager, at udbruddet kom fire og tyve timer for sent, noget man må tilgive så høj en dame som Vesuv.

Den 26. april var jeg ikke så tidlig på færde. Det var store bededag, og i mine morgendrømme hørte jeg klokkerne ringe derhjemme, og så folk spadsere under de bladløse træer på volden. Men man snakkede usædvanlig meget med hinanden;

der gik en urolig, snurrende mumlen gennem masserne – var kongen død eller fædrelandet i fare? Noget var der på færde; thi en uhyggelig, dump snurren opfyldte luften. Volden dirrede af og til i sin verdenshistoriske grundvold, og på Langelinie gav kanonerne sig til at fyre minutskud – dumpt, tungt drønende, rullede salverne ud over Sundet.

Jeg vågnede, gned mine øjne og stirrede omkring mig. Drønene vedblev, snart svagere, snart stærkere, snart rullende som torden, snart boblende, kogende, stønnende, hvæsende som et kæmpelokomotiv, eller rettere som en uhyre "Great Eastern". Lyden var ingen illusion, af og til sitrede villaen, og når den rullende torden blev stærkere, faldt små kalk- og gibsstykker ned til mig som håndgribelige vidnesbyrd. Hurtigt var jeg oppe på husets flade tag – hvilket mægtigt syn mødte ikke mit blik!

På den klare, solbelyste himmel stod en uhyre fjerbusk, ikke ulig pomponen i vore gamle borgerchakoter, hvis nederste ende stak fast i vulkanens krater, medens dens øverste næsten ragede op mod zenith og for den friske østenvind bøjede sig over mod Ischia. Så tæt var skyens masse, at dens konturer tegnede sig mod den lyseblå himmel som et massivt legeme, nærmest et kolossalt blomkålshoved, når man tænker sig dette aflangt, i stedet for rundt. Aldrig har jeg set nogen skydannelse, end ikke de sværeste tordenskyer, som kunne lignes ved denne. Over alt, hvor sollyset faldt på den, var den hvidgrå; men i dens forunderligt krusede og krøllede top trådte alle afskygninger frem, lige til det kulsorte. Høj og ubevægelig stod den, lig den skystøtte, som israelitterne fulgte i ørkenen, og den ingenlunde svage vind formåede kun at give den en ringe bøjning hen imod

Procida. Bjerget selv var halvt dulgt i tåger, men gennem disse så man hvide striber, hvorfra gulgrå røgkolonner steg i vejret – lavastrømme, som på deres ufravigelige vej tændte frodige skove og veldyrkede vigner, som dagen i forvejen havde stået i forårets fuldeste pragt.

Over alt på højdepunkterne så man grupper af øens befolkning, som ængstelig stirrede ud over havet og i ivrig samtale gav deres følelser luft. De forfærdeligste rygter gik fra mund til mund. Man påstod, at et nyt krater havde åbnet sig oven over Resina, og at en lavastrøm derfra truede byen med ruin. Man sagde, at S. Giorgio og S. Sebastiano allerede var ødelagte, og at Portici truedes med samme skæbne som Resina. Den lille damper, som om eftermiddagen kom fra Neapel, beskrev tilstanden som forfærdelig, og skønt meget kunne være overdrevet, frembragte disse efterretninger dog en uro, der var så meget større, som man først den næste dag kunne vente at få vished om, hvad der var sket – og hvad kunne der ikke ske i løbet af natten, hvis udbruddet tiltog efter samme målestok som i de første tolv timer!

Følgende telegrammer [Note 3)] til Rom på selve udbrudsdagen giver i al deres lakoniske korthed et godt billede af tilstanden.

Napoli,
26. april kl. 9½ aften.

> "Udbruddet er frygteligt! Lavaen har nået San Sebastiano og truer San Georgio, Gremano, Torre Annunziata og Torre del Greco. Vulkanens brølen er rædselsfuld og vedvarer uden ophør. Bestyrtelsen almindelig."

Senere, men uden klokkeslæt:

"Den af os meldte ulykke [Note 4)] er frygteligere end man troede. Mange døde ligger begravet under lavaen. I byens hoteller savnes mange fremmede. Man siger, at et stort antal personer er blevet omringet af lavastrømmene. Autoriteterne har begivet sig hen til de truede steder og afsendt tropper med lægemidler og ambulancer. Vesuv er revnet og udkaster lava af et stort antal kratere. Stærke og vedvarende drøn lader sig høre, lige til under Neapel selv. Lavaen tager forskellige retninger og truer især San Sebastiano. Befolkningen fra de byer, som ligger under bjerget, er flygtet. Panikken er ubeskrivelig."

Ved slige efterretninger, og især når jorden ryster under ens fødder, bliver man underlig til mode. Man får en uro, en feber i blodet; man føler sig som soldaten, der ser slaget, ser masserne vælte sig frem og tilbage, men selv holdes i reserve, spændt på det øjeblik, da han skal rykke ud. Gerne havde jeg taget en båd og sejlet det frygtelige syn nærmere, men selv dampskibet blev denne nat liggende, og til en fremmed i "*Piccola Sentinella*" kom følgende lakoniske depeche: "Bliv, hvor De er; vi venter jordskælv i Neapel."

Under slige omstændigheder er der ikke meget at gøre, men den indre uro måtte have luft. Jeg fik fat i Francesco, og snart gik det i galop til Monte Vico, til det gamle normanniske vagttårn, fra hvis takkede murtinder mere end én normannisk stridsmand i den mørke nat har stirret over mod bjergets luende top, medens hans tanker gik til det fjerne Norden, hvor slige vidunderlige syner kun fortælles som sælsomme eventyr. Det gamle tårn har udholdt mangt et stormløb af saracenerne, mangt et tørn af jordens frygtelige kræfter. Nu er dets fod

vaklende, dets svære mure har slået mangfoldige revner, hvoraf den grønne vedbend titter ud, og det rystede som en olding, da jeg steg op ad den snævre trappe, der fra våbenhallen fører til kuren. Jeg tog plads ved det østre udkigstårn, hvor fordum banneret havde vajet, fik kikkerten frem og fortabte mig atter i det vidunderlige syn.

Nede i dybet svømmede som svanedun på det mørkeblå hav de lette barker fra Lacco, to og to, beskæftiget med at sætte tunfiskegarnene ud; men af og til standsede fiskerne i deres arbejde, holdt på årerne og stirrede med betænkelige miner over mod Vesuv.

Bulderet og braget tog til. Når man lagde øret til murtinden eller gik ind i det snævre, lille vagttårn, kun bestemt for én mand, kunne man tydeligt i den almindelige bragen skelne hyppige, dumpe eksplosioner, som af miner, der sprang, eller som det glatte lag af orlogsskibe i kamp. Flere større og mindre lavastrømme skød sig som hvide floder ned ad bjerget – de så næsten ud som bugtede træn med dampende lokomotiver i spidsen.

Et syn tildrog sig især min opmærksomhed. I kikkerten så jeg et hvidt punkt skinne i solen – åbenbart en villa, eller en større samling af hvide huse. Oven over det kommer den hvide, bugtede slange til syne! Endnu et øjeblik lyser det i solglansen, skinnende, strålende, et hyggeligt opholdssted for glade mennesker – så når slangen det, dampskyen fra dets svælg hvirvler omkring det, og i næste øjeblik er det forsvundet. Kun en gulgrå røgkolonne betegner dets plads, og med en underlig beklemt følelse af, at store ulykker rasede i min nærhed, forlod jeg det gamle, normanniske tårn.

Hele dagen red jeg således rundt på øen. Over alt den samme uophørlige, dundrende lyd, de samme syner og de samme triste efterretninger. Hvor længtes jeg ikke efter, at mørket skulle bringe klarhed! Jeg kunne næppe spise, og da solen sank ned mellem Forio og Ponzaøerne, sad jeg atter i lysthuset, stirrende over mod Vesuv. Skumringen kom listende, bjerget stod i violette tåger, dampskyerne tegnede sig skarpere – da steg en bred ildlinje frem til højre, mat og dæmpet lysende, som fosforstriben på en væg; så kom endnu én til venstre, et rosenskær lyste hen over dem, kraterets top tændte sig med røde luer, de væltede nedad, farvede de blege strømme med deres ild, og et øjeblik efter lå hele bjerget for mig, tegnet med ildluer, der skinnede i mørket, et ildhav, en by, der brændte, et mægtigt ocean af flammer med en gnistrende, skinnende, funklende fontæne i midten, hvis ildfloder uafbrudt nærede de strømme, der bølgede nedad mod bjergets fod.

Aldrig har jeg oplevet noget lignende! Girandolaen fra S. Angelo, belysningen af St. Peter, der for mig stod som noget af det højeste, blegnede og svandt hen ved dette syn. Kun ét kan jeg sammenligne det med. Jeg kørte en tidlig forårsmorgen over Alperne. Solen stod op, og i sin opgang kastede den et rødt, flammende skær over de snelagte alpetoppe og spejlede sig i gletsjerne, som skød sig ned langs bjergets sider. Således så lavaen ud, kun endnu mere rødgylden, endnu mere skinnende, og kastende et lysskær op gennem luften, som ingen pen formår at beskrive. Hvad Nero begærligt ønskede, havde jeg lige foran mig – et vildt fremhvirvlende ildhav, større og frygteligere, end om man havde tændt Roma selv.

Længe skulle jeg desværre ikke blive i beskuelsen deraf. Allerede en halv time efter solnedgang begyndte der over bjerget at danne sig en ravnsort, uigennemtrængelig sky, der mere og mere sænkede sig ned mod kraterets top. Det var den velbekendte, allerede af Plinius omtalte "pinje", og sjældent er et navn blevet valgt bedre, thi den har både pinjekronens form og dens uigennemtrængelige mørke. Lavere og lavere sænkede skyen sig ned. Der lagde sig et tæt, uvejrsvangert mørke omkring vulkanen, og kun ved dens fod tittede lavastrømmene rødligt frem, medens ilden fra hovedkrateret gav et luende genskær i de øverste, tyndere lag.

Således lå bjerget sløret over en time. Da sank skyen langsomt ned, og nu viste der sig et syn, jeg aldrig kan glemme. Lavastrømmene havde flere steder forenet sig til hele ildsøer. Kraterkeglens spids glødede, lysere revner viste sig nær dens top, og som springende miner, der udspyede ild og glødende klipper, sås fem større og mindre kratere, der tydelig tiltog i størrelse og voldsomhed. Jeg talte nu i det hele tretten kratere, og samtidig hermed voksede drønene og den underjordiske bragen. Uhyre, glødende stenblokke rullede af og til som hvide gnister ned ad keglen, denne viste flere og flere revner, et krater åbnede sig lige under dens top, og da klokken var henad ni, var der et øjeblik, hvor jeg troede, at bjerget ville revne, eller at der ville komme et jordskælv, som kunne ryste selv Napoli sammen.

Denne aften sang børnene ikke Ave Maria, frøerne i dalen var tavse, der lå en trykkende uvejrsstemning over alt, selv over månen, som halvt skjult i hvidlige tåger steg op bag Monte Epomeo. Den belyste kun krateret et øjeblik, da sank atter den askesvangre sky ned over det og hyllede det i et

uigennemtrængeligt mørke, der varede mange dage i træk. Først i dag, den 3. maj, er Vesuv atter kommet til syne, men svagt, og en mægtig fjerbusk af vanddampe står ud af dets krater.

Men et vulkansk udbrud af en så voldsom natur er ikke til ende med lavaen alene. Denne er kun at betragte som en forløber, der efterfølges af glødende stene, de såkaldte lapilli, af aske og hyppigt af kogende vand, som slynges op af kraterrøret for atter som en regn at styrte ned over de omliggende landskaber. Denne regn af pimpsten og aske gør ofte langt mere skade end lavastrømmene, og desværre – den udeblev ikke. Stenene nåede efter prof. Palmieris beregning en højde af 1300 meter over kraterkeglen, da udbruddet var stærkest, og aftog senere til 500 meter den 30. april. De faldt hyppigt glødende ned, og de største vejede fra 3–6 unzer [Note 5)]. En stor masse regnede ned over observatoriet, hvor næppe én rude blev tilbage, og hvor Palmieri måtte have hjælp af de tililende carabinieri. Andre truede Scafatis krudtmøller med eksplosion, medens den regn, der faldt i næsten alle byerne langs vulkanens fod, i kort tid forvandlede de frodige vinhaver til svedne og forbrændte udørkener. Til Ischia fandt kun meget små pimpstenstykker vej. De var blandede med en fin vulkansk aske af sort farve, som regnede ned under en voldsom blæst, og gav de blomstersmykkede haver udseende af at være overtrukne med et sørgeflor.

Den vulkanske aske består af meget findelt lava, som udbruddet førte med sig i rigelig mængde. Allerede den 28. april begyndte den at falde i Napoli, hvis tage snart dækkedes med et så tykt lag, at syndikus måtte lade udgå ordre til at

fjerne den fra alle balkoner og terrasser, da man frygtede, at enkelte af disse ikke kunne bære dens vægt. Den faldt først grovkornet, omtrent som engelsk kanonkrudt, og var da varm; senere regnede den ned som et, både for øjne og åndedræt meget besværligt støv, som den stærke blæst fygede sammen i store bunker, der hindrede færdslen. Medens askeregnen varede, sås himlen overtrukken af en tyk, gulgrå sky. Mørket var tæt som om natten og gennembrødes kun af de lamper og blus, som menigmand i sin forfærdelse tændte for madonnaerne og billederne af den hellige Januarius. Napolis gader lå øde og stille. Ingen vovede sig ud i denne storm, der fik askehvirvlerne til at flyve op over husenes tage. Butikkerne var lukkede, og på teatrene spillede man ikke. I tre dage var Napoli og omegn udsat for denne landeplage, som strakte sig lige til Ceprano, Salerno og Ischia. Alle byerne ved bjergets fod blev følgelig ramte føleligt deraf – kun i Pompeji faldt hverken aske eller stene; det så næsten ud, som om vulkanen i et anfald af lunefuld ædelmodighed ville skåne sit offer fra året 79.

Jeg har liggende foran mig en masse detaljer om askeregnen i de forskellige byer, om lagets tykkelse, om varigheden, askens kemiske sammensætning osv., men jeg skal ikke trætte nogen dermed. En askeregn har, set fra et æstetisk synspunkt, såre lidet tillokkende – den er det sorte, forbrændte hylster, der falder ned, efter at den glimrende raket har udsået sine stjerner.

Derimod kunne det vel være værd at ofre et par ord på tilstanden i Napoli under udbruddet, på folkets holdning og hele opfattelsen af fænomenet; thi ved slige lejligheder kommer folkekarakteren først rigtig til syne. Det bliver her nødvendigt

at gøre opmærksom på, at Vesuv siden den 1. januar 1871 har været mere eller mindre virksom, uden at noget udbrud dog har kunnet sammenlignes med det, som fandt sted d. 26. april. Man havde vænnet sig til at se vulkanen gøre små fyrværkerier. Man gjorde Vesuvture, ligesom skovture hjemme hos os, og hotelejerne spekulerede i Vesuv, ligesom man i Rom spekulerer i karnevallet eller festlighederne i påskeugen. Men på et stort, alvorligt udbrud var man ikke forberedt – man havde leget så længe med ilden, at man havde glemt, den kunne brænde. Udbruddet den 24. kom netop tidsnok til at blive udbasuneret og kalde en masse nysgerrige rejsende til fra Rom og Napolis omegn. Om natten mellem den 24. og 25. drog store skarer af fremmede og byens befolkning ud til Resina og Torre del Greco for at se lavastrømmene nærved. Talrige skarer besteg bjerget fra Resina af, og var allerede nåede op imod observatoriet, da man hørte en forfærdelig, tordenlignende bragen, som fik hele bjerget til at ryste. I et nu slog jordbunden en uhyre revne, og fra dette frygtelige krater, der dannede sig hurtigere end nogen kunne ane, styrtede en lavastrøm frem, som begravede alt under sine glødende bølger. Henved fyrretyve mennesker forulykkede ved denne lejlighed, og da rygtet med lynets fart nåede Napoli, meldte det to til tre hundrede døde, foruden en mængde sårede. Man sagde, at Vesuv var revnet, at lavaen truede Resina, og bestyrtelsen bredte sig hastig over hele byen. Hvor stort man antog ofrenes tal for at være, fremgår deraf, at man sendte alt af drosker, omnibusser og karrer ud til Resina, ja endog de grønne portechaiser, hvori skuespillerne efter gammel skik bæres til og fra teatret S. Carlo. Tidlig om formiddagen bevægede et uhyggeligt sørgetog sig hen imod

"Ospedale dei Pellegrini". Det var ulykkelige, brændte, knuste, skoldede, som man forgæves stræbte at yde hjælp under deres forfærdelige lidelser – de døde alle enten samme dag eller i løbet af de to følgende.

Hvilken indflydelse disse optrin måtte have på en letbevægelig befolkning som Napolis er let at indse. Følgende linjer, taget efter "*Il Piccolo Giornale*", vil bedre end alt andet give et billede af tilstanden:

"Straks efter katastrofen sendte prof. Palmieri et bud for at advare syndikus i Resina. Dette bud mødte municipalråd Carlo Biondi og ilede med ham til syndikus, baron Petitti, og til kommandanten for Nationalgarden, Rossi. Få øjeblikke efter var alle autoriteterne i Resina og hele Nationalgarden på benene.

Da nyheden nåede Napoli, rejste præfekten og medlemmerne af provinsrådet øjeblikkelig til Resina. De fulgtes af en stor mængde andre, såvel civile, som militære autoriteter, af soldater, karabinierer og Garden for den Offentlige Sikkerhed. Man lod træn på træn afgå, og et stort antal hyrevogne blev rekvireret og sendt til Resina.

Synet af denne umådelige esse har noget forfærdeligt, selv for dem, som på afstand betragter den fra Napoli. Den sky, der har vist sig, og som dækker en del af himmelen, ligner den, som Plinius den Yngre beskriver i sin beretning om det udbrud, der ødelagde Pompeji: snart hvid, snart smudsiggrå eller plettet, efter som den fører jord eller aske. Man kan tælle hver "udånden" af krateret; det ligner røgen fra en kanonmunding, når den fyres af.

Ruderne er gentagne gange sprunget i et stort antal huse her i Napoli. I flere bygninger slår murene revner, og næsten hele dagen har man under husene og terrasserne hørt frygtelige drøn, der minder om lyden af et kæmpemæssigt lokomotiv, som kører lige forbi.

Foran "Ospedale dei Pellegrini" har der samlet sig en uhyre skare for at se de døde og sårede, som lidt efter lidt ankommer. Man ser en, som er brændt fra isse til fod; han er kun hyllet i et lagen og udstøder forfærdelige skrig. En anden, som bæres forbi, er på nippet til at dø; hans klæder er hele, men han er skoldet op fra top til tå og ser ud, som om han lige var taget op af en kedel med kogende vand.

Rædslen er ubeskrivelig i Resina, i S. Giovanni, i Torre del Greco og i alle de andre byer, som ligger langs med bjergets fod. Vulkanens forfærdelige drønen, lavastrømmene, den tykke røg, som bestandig tiltager, jordens skælven – alt bidrager til at forøge panikken. Rige og fattige forlader deres huse og flyr grædende og jamrende. Her hører man bønner, hist eder og forbandelser.

Fra Portici, Resina, Somma, S. Giovanni og Torre søger alle indbyggerne tilflugt i Napoli. Den tykke sky, som endnu i dette øjeblik drager hen over himmelen i mørke hvirvler, er deres forløber og forkynder."

Klokken ét meddelte man de sørgeligste efterretninger. Man talte om to til tre hundrede døde; man sagde, at et stort antal fremmede manglede i hotellerne, og man forsikrede, at omtrent en snes personer var omringet af lavaen, og forgæves bønfaldt om hjælp. Uagtet en stor del af disse efterretninger viste sig overdrevne, fremkaldte de dog en forvirring, som ikke

er til at beskrive. Enhver troede, at have mistet nogle af sine, og hver vogn, der nåede til hospitalet, blev fulgt med den ængsteligste opmærksomhed. Under alt dette voksede mørket, drønene, røgen; man vidste hverken ud eller ind, man så kun lavastrømmene tiltage i antal og styrke, og fra professor Palmieri, som havde travlt med at studere udbruddets gang, og som i sin videnskabelige iver næppe tænkte på forvirringen neden for ham, kom blot følgende højst karakteristiske telegram:

"Observatoriet
d. 26. april, morgen kl. 6.

Nye kratere åbner sig mod nord. Et stort antal sårede. Resten i morgen.

Palmieri."

Resten i morgen! Der hører en næsten klassisk ro til at nedskrive disse ord, når jorden bølger under fødderne, og den bygning, hvori man sidder, allerede på de tre sider er omgået af lavastrømme. Overhovedet var Palmieri vistnok den eneste, der ikke lod sig beherske af situationen, skønt han ikke kunne beherske den. Referenten for et engelsk blad, der med livsfare vovede sig op til ham midt under udbruddet, fandt ham siddende i tøfler og med en lille papirshue på hovedet, i færd med at foretage nogle målinger. I hånden havde han en dobbelt teaterkikkert, hvormed han betragtede terrænet omkring sig med samme overlegenhed, som en kammerjunker i første parket ser på balletten. Medens referenten var hos ham, talte han kun lidt, noterede derimod meget, og bad ham ved afskeden undskylde, at så mange ruder var itu – "men det er

umuligt at sætte dem ind nu," tilføjede han smilende, "de springer straks igen."

Medens Palmieri således fra sit og videnskabens højdepunkt var den autoritet, hvortil alle dannede i Napoli så op, holdt "*il popolo basso*" sig til den hellige Januarius, og fik pludselig en sær veneration for ham, der steg i forhold til udbruddet. Over alt blev han hentet frem af forborgne gemmer, stillet op på gader og stræder, belyst og tilbedt. Flere steder ville man bære ham i procession; men – skulle man tro det i Neapel – Nationalgarden adsplittede hoben, og drev de hylende kvinder fra hinanden med geværkolberne. Så dybt er S. Januarii aktier sunket siden bourbonerne!

Men dog hersker der en ubegribelig lettroenhed i den store by, og man fik eksempler nok derpå. Efter traditionen lever der en spådom om, at Napoli skal forgå ved jordskælv så fuldstændigt, at der ikke skal findes nogen, som formår at genopbygge det. Videnskabeligt set er der nu heller intet til hinder derfor. Man behøver blot at tænke sig en sænkning af terrænet samtidig med en hævning af den lige overfor liggende kyst, så vil ulykken indtræffe, og slige pludselige hævninger og sænkninger er ingenlunde ukendte ved udbrud af vulkaner. Frygten for jordskælv var derfor almindelig, og det hjalp kun lidet, at journalerne henviste til, at 50 eruptioner af 58 var forløbet uden rystelse af den bund, hvorpå Napoli hviler. Man huskede endnu den 8. febr. 1822, da eruptionen var ledsaget af et temmelig betydeligt jordskælv, og den 29. april flygtede mellem fem og seks tusinde neapolitanere til Roms og Napolis fjernere omegn. Grunden hertil var en falsk depeche, undertegnet "Il governo [Note 6)], som nogle banditter, forklædte

som gendarmer, havde sat i omløb. Den var stilet som en advarsel, og gik ud på, at Napoli den 27. om morgenen kl. 4 ville rammes af et jordskælv. Uagtet det var umuligt at forudsige sligt, troede dog hele Napoli derpå, og om morgenen så man masser af mennesker bivuakere under åben himmel i "Villa Nazionale" og på de større torve. De rige og fornemme sov i deres ekvipager, de fattige købte sig plads i en omnibus, eller sov på den moderlige jord – og imedens gjorde tyvene en rig høst i de øde og forladte huse.

Endnu en gang lykkedes det at bringe panik over Napoli. Et telegram var ved en mærkelig fejltagelse blevet undertegnet Palmieri, og deri fortaltes, at Vesuv var blevet en elektrisk leder, som truede byen med ruin. Denne fabel, der havde sin oprindelse fra de voldsomme lynnedslag omkring kraterets top under askeregnen, blev imidlertid troet og gav anledning til forøget flugt og forvirring, skønt den straks blev dementeret af autoriteterne; men i begge tilfælde viser det, til hvilken grad Palmieris navn virker på Napolis befolkning.

Havde det været hjemme i Danmark, ville man have gjort ham til etatsråd. I et land som Italien, hvor etatsråder er fuldkommen ubekendte skabninger, har man gjort noget smukkere og bedre. Studenter og lærde ved Napolis universitet har dekreteret ham en medalje i guld, og indenrigsministeren har i en lykønskningsskrivelse anerkendt hans uforfærdethed og mod, og givet ordre til at opfylde et af den beskedne lærdes højeste ønsker: en telegrafledning, der fra observatoriet omspænder alle byerne ved bjergets fod, og som stilles til hans udelukkende rådighed.

Den 28. april afsendte Palmieri følgende depeche for at berolige den forfærdede by:

"Observatoriet på Vesuv,
kl. 4 morgen.

Udbruddene af Vesuv ender i almindelighed med en mere eller mindre voldsom udtømmelse af krateret. Også denne gang har eruptionen fulgt samme lov.

Ved en noget større forsigtighed ville man have kunnet undgå ofre af menneskeliv; men en materiel skade er uundgåelig ved større katastrofer. Under de nuværende omstændigheder er den dog mindre betydelig, end man havde grund til at vente, især når man ser hen til lavaens store mængde, hvilket hidrører fra, at den ny lava har fulgt de gamle lavastrømmes retning og til dels er flydt over disse.

Lavaen er nu næsten stivnet. Drønene er mindre stærke og lyder ikke vedvarende. Mængden af de udslyngede stene er ringe, og de meteorologiske instrumenter begynder at komme mere og mere i ro. Megen aske, og af og til stærke lysninger i røgen.

Videnskaben, som drager udbytte af disse ulykker, for at søge midler til at mildne dem, er på ny blevet beriget med vigtige kendsgerninger.

Vejen til Vesuv er fri.

Luigi Palmieri."

For hver dag, der er gået, har telegrammerne fra observatoriet lydt gunstigere, og med den 3. maj kan dette mærkelige udbrud anses som væsentlig afsluttet. Der er sket

stor skade på vignerne ved den stærke aske og stenregn. Af byerne ved bjergets fod er S. Sebastiano for en del blevet ødelagt af lavaen, som derimod standsede fem kilometer oven for Resina. Værst er det dog gået Somma, som ligger på Vesuvs nordlige side. I denne lille by, der altid har lidt frygteligt ved vulkanens udbrud, rystede alle husene, på ét nær, sammen ved jordstøddene. Den bekræftede desværre også denne gang sandheden af det gamle neapolitanske mundheld: "Det er Napoli, som begår synderne, og det er Somma, der betaler dem."

Det var med disse landsbyer til mål, at jeg en smuk junidag rullede hen ad den solbeskinnede og støvede vej, som gennem Napolis forstæder fører til den smilende campagne. Vi havde næppe forladt den egentlige by, før mørke konturer hist og her viste de dynger, hvori asken var føget sammen, og da vi nåede Ponte della Maddalena, der ikke ligger længere fra byen end Frederiksberg Runddel fra København, lå asken som et kulsort tæppe tykt og tæt hen over vignerne. Idet vi kørte over broen, bemærkede jeg, at den hellige Januarius manglede sin højre hånd, så at han nu kun med armstumpen som en sørgelig invalid pegede ud over broen. Jeg gjorde vor vetturin opmærksom derpå, idet jeg håbede, at han ville dele mit mishag over denne vandalisme; men jeg tog fejl.

"Ser De, Eccellenza," sagde han, "vi har nu med stor bekostning holdt ham vedlige i lang tid, og aldrig har jeg været her på hans navnedag, uden at der jo var så mange lamper tændt for ham, at jeg ikke kunne tælle dem. Nu, det var i sin orden; thi her standsede han asken sidst. I år har han intet

kunnet gøre. Han stod selv begravet i asken, som røg lige ind i Vittorio Emmanueles værelser på slottet. Så slog vi hånden af ham; det er i sin orden, han brugte den jo ikke."

Fra Porticivejen drejede vi kort efter af til venstre. Terrænet begyndte at højne sig, men endnu hang vinen i fine, bløde slyngninger ned fra de lysegrønne elme, endnu stod majsen i det lyseste grønne, blandet med hvede, som allerede var moden til at høstes, og de bredbladede plataner ydede os deres kølende skygge. Pludseligt hørte denne op. Jeg så i vejret – træerne var der endnu, bladene også, men de hang ned, sorte, tørre, forkrøblede, som om ildsluer var draget hen over dem.

"Her begyndte det at regne med kogende vand," sagde veturinen og pegede med pisken ind over vignerne. "Ser De? Ikke en vindrue for i år – ja, selv kartoflerne under jorden er kogte."

Det var et forunderligt, ørkenagtigt udseende, som den smilende egn på én gang antog. Over alt fortørrede buske, henvisnende træer og sammenskrumpede vinranker. Ingen fuglesang hørtes, sommerfuglene var borte, og kun de vævre, grønne firben fo'r som lyn hen over den solhede vej, entrede op ad de mørke lavagærder, så på os med de funklende øjne, slog så en volte og forsvandt mellem stenene. I husene sad familierne i de åbne døre; men de hilste ikke venligt som ellers. Deres miner var modfaldne, og mændene, som hørte vor muntre passiar og uskyldige latter, sendte os truende blikke. Noget længere fremme antog omgivelserne et andet præg. Lidt grønt var levnet hist og her, flere småhuse lå ved vejen, og ud af disse styrtede en laset flok af piger og drenge, som under høje råb forfulgte vor vogn, idet de rakte store kurve i vejret, fyldte med

de herligste frugter. Vi standsede for at købe, men hvilken skuffelse! Blommerne var svovlgule krystaller, druerne cinnoberrøde stalaktitter, og hvad vi havde antaget for mandler, aflange, rullede pimpstensstykker, som var regnet ned gennem luften.

For de frugter, som lavastrømmene og det svovlsyreholdige vand havde røvet dem, søgte de nu en tarvelig erstatning ved at falbyde fumarolernes sublimationsprodukter, som de med livsfare opsamler ved den endnu urolige kraterkegles munding. Jo længere vi kørte fremad, desto hyppigere og mere påtrængende blev disse små købmænd, og snart havde vi en hel mineralsamling i vognen, medens det rundt om os lød: "For Guds skyld, Eccellenza, køb et lille stykke til – jeg dør af sult!" Skønt jeg af erfaring ved, at italienernes død af sult er noget langsom, blev jeg dog grebet af disse udråb; thi børnene så usle ud, og der var i deres hastige bevægelser noget febrilsk, i deres store, stenkulssorte øjne noget ængsteligt bedende som tydede på, at her var virkelig nød på færde. Jeg spurgte kusken, om man havde uddelt de pengesummer, der med så gavmild hånd var givet lige fra Victor Emanuel til den fattigste bonde; men jeg skal ikke glemme det ansigt, han satte op, og de mærkværdige fingertegn, hvormed han ledsagede sin forklaring. Den gik ud på, at man foreløbig havde nedsat en kommission, der atter havde udvalgt en komité, som havde dannet et udvalg til at bestemme lønningen for de taksationsmænd, som skulle bestemme skadens størrelse, når landmålerne havde endt deres foreløbige arbejder – kortenes regulering.

Nu forstod jeg de sørgmodige ansigter og mændenes trodsige blik!

Vejen gjorde en svingning. Vi kørte over en bro; en hulvej åbnede sig til venstre, og i kløfterne så vi en sort, jernhård, stivnet flod af golde lavamasser titte frem. Allerede troede vi os ved målet; men kusken knaldede med pisken og jog på de dampende heste, idet han ligegyldig bemærkede, at det var lavaen fra 1855, som man havde ledet ned i en fordybning, der imidlertid ikke havde været stor nok til at modtage de flydende masser. Vejen var nu lagt tværs over den gamle lavastrøm, der i mørke, uhyggelige snoninger tabte sig dybt nede på den anden side af broen. Rask gik det atter fremad i en umådelige hede, en blændende sol og støvmasser, der truede med at udviske selv de blinkende krystalfarver på bunden af vognen.

Da så vi et individ komme farende, Gud må vide hvorfra; men fast hængte han sig ved vogndøren, og rask galoperede han hen ad landevejen, idet han svang sin røde hue under en strøm af ord, som ingen dødelig formåede at fatte. Forgæves forsikrede vi ham om, at vi ikke havde en soldo mere tilbage; forgæves forklarede vi ham, at vi havde købt krystaller og lavaslagger i det uendelige – han sprang af sted som en kakerlak, gestikulerede som en abe, snakkede som en papegøje, og vendte så midt i solheden, støvet og farten nogle møller hen ad landevejen, og erklærede derpå, kobberrød i ansigtet, at han stod til herskabernes allerbehageligste tjeneste. Allerede var jeg nær ved tabe tålmodigheden, for på en noget ublid måde at vise ham tilbage fra vognen, da denne pludselig standsede og støvskyerne lagde sig. Individet med huen blev mere forståelig, og nu viste det sig, at han var ansat som en slags privilegeret fører, men at han desuagtet, for at undgå vindesyge konkurrenters lave bestræbelser, havde nedsat sig midt på

landevejen, sådan en god fjerdingvej uden for byen. Der var naturligvis kun én mening om, at vi burde beholde ham – et sådant konkurrenceløb var i sandhed ærligt de to francs værd, som han forlangte.

Vi steg af vognen og stod nu i en af disse snævre gyder, som er så ejendommelige for de syditalienske byer, hvad enten de er store eller små. Foroven en lille spalte mørkeblå himmel, forneden fattige boder, og midt imellem himmel og jord lurvede pjalter, der var hængt op for at tørres, nysgerrige ansigter og spejdende blikke, som lurede på at komme til at tørre os.

Frem myldrede de fra trange sidesmøger, op ad mærkelige kælderhalse, ned ad stejle stentrapper, og ud ad forborgne, halvt tilspigrede døre – alle ville sælge, vise frem, føre os omkring, så at selv individet med huen tabte tålmodigheden, og på en højst ublid måde begyndte at føle sine landsmænd på maven for at erfare, om de havde spist til middag. Herover opstod der en skrigen og skrålen, en knytten hænderne, og en rækken fingrene i vejret, alt sammen forenet med en strøm af udråb, tilråb og anråb, som sikkert måtte sætte et par hundrede djævle og helgener i travl bevægelse. Da fik individet med huen en lysende idé. Med den ene hånd puffede han nogle af de mest nærgående til side, med den anden åbnede han en kælderlem lige for vore fødder, og ved trykket af den os omgivende masse gled vi, næsten uden at vide hvordan, lempeligt ned i jordens skød, hvorpå det lød, som om den tiloversblevne mængde i hævngerrigt raseri, som en sluttet masse, væltede sig oven på os uden for kælderlemmen. Vi var kommet ned i et af de store vinoplag, der hørte til et osteri der i gaden, og nu dukkede vi ad

en anden, snæver, fugtig og mørk kældergang atter op til dagens lys. Hvilket forunderligt syn! Her ude i osteriets gård, hvor for kort siden glade gæster havde samlet sig under det lysegrønne løvtag for at lytte til den vandrende mandolinspiller og nyde et godt glas vin til en duftende makaroni, her lå nu alt i grus og brokker. Vinløvtaget var skrumpet sammen, bænke og borde forvandlede til kul; thi osteriets ene mur havde ikke modstået trykket af den halvstørknede lavamasse. Gennem en favnebred spalte var dæmonerne fra bjerget skredet ind i den lystige gildesal, og nu lå de som sære, sorte kobolde på gulvet, forstenede i sollyset.

Vi gik videre og kom ind i en stald. Ved den ene jernkrybbe stod et mulæsel og åd nok så fornøjet af en bunke friske kålblade. Den anden krybbe var anbragt under et vindue, der sad højt oppe i muren. Gennem dette var lavaen trængt ind; den havde udstøbt jernkrybben med sin masse og hang nu i underlige, sorte tapper ud over dens rand. Vi forlod dette rum og kom ud på en gårdsplads, hvor vi fik et større blik over den ødelæggelse, der havde ramt den ulykkelige by. Vi befandt os lige på grænsen mellem lavaen og den del af byen, som var blevet forskånet; men højst mærkeligt var det at se, hvilket uhyre tryk en sådan lavastrøm udøver, og de virkninger, den derved frembringer. Småhuse var blevet forskudt fra deres plads, mure væltet om, og snart løftet op over andre, snart skruet tværs igennem dem. Skorstenspiber var knækket over og sat hen på steder, hvor de slet ikke hørte hjemme, lofter var gjort til gulve, og gulve til sidevægge – kort sagt, det hele gjorde ganske det indtryk, som om store, optårnede ismasser havde skruet sig ind i ryggen på byen, vredet den sammen og væltet

den om, for derpå atter som en grødet masse at lægge sig hen over ruinerne.

Dette stemmer også overens med den tilstand, hvori lavaen må have befundet sig, da den efter flere timers løb nåede Massa og S. Sebastiano; thi da var skorpedannelsen allerede begyndt. Over alt, hvor lavaen tørnede på, blev skorpen brudt, skruet i vejret, løftet og kastet fremad, indtil hindringen gav tabt på grund af massernes uhyre tryk. Et blik oppe fra det højdepunkt, hvorhen individet førte os, viste os først ødelæggelsens uhyre omfang. Så langt øjet rakte, så vi ikke andet end sorte, sammenskruede, forvredne jernskoller, hvoraf hist og her snart en stump mur, snart et par hvide skorstene ragede frem. Som en uhyre, dødbringende Lethe, som en størknet jernslange lå den over den ulykkelige by, hvoraf kun omtrent en femtedel var blevet forskånet. Så langt vi kunne se til højre op imod bjerget, kunne vi følge dens mørke, bugtede linjer, til de tabte sig i tågerne om Vesuvs top, og stirrede vi til venstre nedad mod sletten, så vi atter den samme sorte, ubønhørlige jernsnog, som nu med centnertungt tryk rugede over tusinders håb, over tusinders jordiske ejendom.

Luften lugtede snart af svovl, snart af klor. Lette hvide og blålige dampe skød sig frem af lavaen, fantastiske skikkelser, som smeltede sammen i det fjerne til en mælkehvid tåge, der hang langt ud over Campagnen. Af og til fo'r i den sommerhede luft et brændende vindpust os i møde; hist og her hørtes lyden af små eksplosioner, som viste, at lavaen endnu var i smeltet tilstand under den forræderske skorpe. Aldrig har jeg set et så sørgeligt, så øde, så trist og så nedslående syn. I sandhed, hvis Djævelen har en residens her på jorden, må den være anlagt i

Vesuvs krater, og S. Sebastianos lavastrømme danner da indkørslen til hans palads.

En omvæltet mur udgjorde den trappe, ad hvilken vi steg op for at gå over lavastrømmens flade, hvis man for resten kan kalde en flod med stivnede bølgetoppe således. Jord og murbrokker, som fra ruinerne var dyngede over lavaskorpen, gjorde vejen nogenlunde fremkommelig; men da jeg tilfældigt bukkede mig for at tage en glinsende lavaklump med til erindring, fik jeg praktisk belæring om, hvor vi befandt os. Murbrokkerne og gruset skærmede fødderne mod heden; men lavaklumpen var endnu så varm, at jeg uvilkårligt slyngede den fra mig for ikke at brænde mig.

I øvrigt var synet ganske det samme som før. Over alt opskruede, sammenhobede lavaskoller, fulde af blærehuller, som glinsede i solskinnet, over alt ødelæggelsens melankolske tristhed, over alt sort i sort – kun en hvid gruslinje, der i uregelmæssige bugter trak sig hen mod Massa, betegnede, hvor den ny vej skulle gå. Varsomt skred vi fremad, én for én, trædende mere forsigtigt end Ischias æsler – et eneste fejltrin, en smule revne, et tyndere sted kunne lemlæste os på det forfærdeligste. På ét sted steg en tæt, hvid dampsøjle uafladeligt i vejret. Den røbede, at her var lavaen flydt over en af de store cisterner, og det drikkevand, som man møjsommeligt havde opsparet til en kvægende lindring mod sommerens hede, stred nu en kamp med ildens ånder, og undveg som hvide dampe dens glødende favn. Individet med huen ville føre os længere ud i denne glødende ørken; men vi havde fået nok og fulgte en lille fodsti til venstre, der syntes at føre ned til en vigne, hvor vinen atter viftede med lysegrønne blade.

Det forholdt sig virkelig så. Stien slyngede sig ned ad lavastrømmens side, og nu kom vi ind i en have, hvis marmorvaser og springvande vidnede om, at den havde tilhørt en rig mand med smag og skønhedssans. Lavastrømmen, hvis højde her omtrent var tolv fod, havde fulgt havens ydermur, og denne, der var bygget af lavablokke forenet med cement, havde virkelig været i stand til at modstå trykket. Længere fremme, hvor portåbningen gjorde muren svag, havde lavaen skudt en breche og derfra oversvømmet omtrent fem sjettedele af haven. Bygningerne, som havde ligget lavastrømmen nærmere, var delvis ødelagte af den. Den havde indstøbt udhusene fuldstændigt, medens hovedbygningen kun var oversvømmet halvt. Det hele frembød derved et højst ejendommeligt skue; thi medens man til venstre havde ødelæggelsens fulde værk: de sorte lavamasser og den kvalme røg, lå til højre resten af haven i sin fuldeste sommerpragt med blomster, vinranker, statuer og sladrende fontaner. Jeg forbavsedes over, at vegetationen her var så yppig, så urørt, så grøn, og henvendte et spørgsmål desangående til en gammel mand, der med huen i hånden havde fulgt os lige fra det øjeblik, vi trådte ind i haven. Hans modfaldne ansigt opklaredes synligt ved mit spørgsmål, og da han mærkede, at jeg talte italiensk, kom han mig i møde med hele den elskværdighed, som er den fattige neapolitaner så ejendommelig.

"Ak, Eccellenza," sagde han med en af bevægelse brudt stemme, "De ved ikke, hvor det gør godt, når man hører én tale med deltagelse om vor ulykke. Her kommer så mange ingleser, til hvem man ikke kan sige et ord, og som glor på det hele, som

var det blot gjort til deres fornøjelse. Med Dem er det en anden sag."

"Er De ansat her?" spurgte jeg.

"Ja, Eccellenza," svarede han, "jeg har været gartner her i syv og tyve år. Jeg har plantet hvert træ, podet hver drue, jeg kendte hver blomst og hver busk, det var jo mine egne børn. Så kom den forfærdelige seks og tyvende april. Om morgenen stod haven i sin fuldeste forårspragt. Her var volierer med sangfugle, smådamme med sjældne fisk, palmer og bregner fra sydhavsøerne, og over otte hundrede forskellige slags roser, som jeg for største delen havde samlet og podet selv. Klokken ni truede lavaen S. Sebastiano, og alle begyndte at flygte; men jeg blev og bad så inderligt til Madonna, at hun ville skåne haven – ja, jeg lovede at ville skære alle roserne af og bringe hende dem op i klosteret til næste maj, hvis hun blot ville lægge lavastrømmen en lille smule til højre. Men hun gjorde det ikke; hun havde så mange at bønhøre den nat. Til sidst måtte også jeg flygte. Sten og murbrokker regnede ned omkring mig, og da jeg tre dage efter kom tilbage, lå haven, som De nu ser. Ak, Eccellenza, der er tab, som går én dybere til hjertet, end om man havde mistet hele sin jordiske formue!"

Den gamle gartner vendte hovedet til siden og aftørrede tårerne med bagen af sin hånd. Vi stod lidt i tavshed, så spurgte jeg ham om, hvordan det kunne være, at vinen var så frisk og grøn, og at resten af haven atter var fuld af blomster.

"Stokkene skar jeg straks ned," sagde han, "det reddede dem. Nu vil de bære dobbelt så meget til efteråret, fordi lavastrømmen giver dem en svær undergrunds varme. Blomsterne såede jeg, så snart jeg kunne komme til for heden,

og de står jo ganske godt," lagde han til med et melankolsk smil. "Ellers blev alt ødelagt, og min stakkels herre lider et stort tab. – Vil De se?"

Jeg fulgte med ham til den ødelagte villa, og nu blev jeg øjenvidne til et syn, som jeg ikke så let skal glemme. Den glødende lavastrøm havde først ramt det ene af bygningens hjørner, der som et slags strømbryder havde delt den i to ulige dele. I den ene fløj havde hovedstrømmen trykket murene ind, var flydt hen over stengulvene, havde brudt lofterne igennem lige til kældrene, og hang nu som en størknet jernmasse ned i de forunderligste drypstensfigurer. Alt, hvad der hed tag og sparreværk var naturligvis brændt og styrtet sammen, og medens vi gik fra værelse til værelse, eller rettere fra rum til rum, måtte jeg ved hvert skridt mindes Pompeji og den måde, hvorpå den sidste dag var oprundet for den. Væggene var smykkede med fresker, gulvene med mosaik, til dels i pompejansk stil, og dette gjorde ligheden endnu større. Nu stod freskerne sorte og forrøgne af branden, mosaikgulvenes levninger var styrtet ned i kældrene, statuerne var væltede og sønderslagne, vandrørene smeltede, og springvandet i forhallen udtørret. Mest af alt slog dog badeværelset mig. Det var et lille rum, dekoreret med lyse farver i pompejansk stil og forsynet med to marmorbadekummer efter antikke mønstre. Til højre ud imod gården flød sollyset ind, behageligt dæmpet ved lyserødt, mat glas, hvori der var indslebet ornamenter og figurer. Badekarret på denne side stod i sin hvide marmorfriskhed, og da vi drejede på hanen, strømmede den krystalklare stråle ud i det. Til venstre derimod var rummet udstøbt med lava, som udbredte en kvælende hede, og ud af

lavamassens nederste del stak endnu partier af den ved heden sprængte og forvitrede marmorkumme. Først denne villa viste mig ødelæggelsen i sin fulde storhed! – Når årtusinder er gået, når det nu opgravne Pompeji atter er smuldret hen under tidens almægtige hånd, vil fjerne slægter begynde at udgrave, eller rettere udmejsle, det undergåede S. Sebastiano. Man vil da på ny finde bohave, våben, smykker og kunstsager; men man vil da forbavses over, hvor langt det nittende århundrede, med dets udskregne kultur, i kunstsans og kunstformer stod tilbage for det gamle Herculaneum og Pompeji.

I en gård, der grænsede op til villaen, fik vi en landlig frokost af brød, ost, blommestore kirsebær og en udmærket Lacryma Christi. Befolkningen stod rundt omkring i grupper og betragtede os, som var vi dyrene i et menageri, der blev fodret. Så sagde vi far vel til vor venlige fører, huggede os i ordets bogstavelige forstand gennem sværmen, kastede et par af de værste banditter ned af vognen, og fo'r så i galop og under bjældeklang hen ad den solhede, støvede landevej til Napoli, glædens og latterens by.

Men over dens jubel og larm, over dens livsglæde og latter hænger Damokles' sværd. Engang vil det falde!

San Asinone

Heden havde været utålelig. – Augustdagens sciroccodamp havde som et gulgråt slør trukket sig hen over himlen, forvandlende solen til en kirsebærrød skive, og dog udsendende en hede, som lå der et krater over ens hoved. Så, henimod solnedgang, gik vinden i nord. Svangret med duft fra havet trak den sig som en kølende vifte hen over den gispende ø, vækkende alt til liv, duggende blomster og træer, fejende himlen blank, og pustende livsånde i alt, selv i de mødige æsler, som stønnende slæbte badevandet i store tønder op til *La Piccola Sentinella*, hvor dagens vigtigste begivenhed, middagsmåltidet, nærmede sig sin afslutning.

Ind i den halvmørke, lumre, stegeduftende spisesal kom nordenvinden, først som enkelte pust, så i hele strømme, da glasdørene ud imod haven blev trukket til side. Det var som om den med et trylleslag forvandlede denne gabende, drøvtyggende sværm af badegæster fra umælende til mennesker. Damernes raslende vifter sank ned, mantillerne kom op om de solbrune skuldre, konversationen tog fart, den melodiske, neapolitanske latter hørtes på ny, fortepianoet lukkedes op, og da stolene skødes tilbage, var alt liv, smil og munterhed – is, kaffe og sorbet bragtes af travle, genopstandne opvartere ud på terrassen, hvor grupperne forenede sig, nogle til ivrig politisk disput, andre om det evige dominospil, atter andre til hviskende samtaler, og enkelte til denne stille, i sig selv hensunkne skuen ud over det azurblå, evigt vekslende hav, hvis bølger farvedes af solnedsgangsrødmen, der som en bred,

luende strøm skød sig ud fra Ponzaøernes klippeporte. Disse solgyldne vande, dette glitrende, atlaskagtige skær hen over golfen, denne skvulpende kommen og gåen, skiften og vekslen i bølgernes evige leg – den glemmes aldrig. Den bliver, når alle andre minder om Italien er døde, og den føder længsel og vemod – længsel efter det land, der er skønhedens evige hjem.

Men *den* aften følte jeg den som hjemve, længsel efter Danmark, efter Øresundet, efter en kølig aften ved Hornbæk strand, hvor de blegblå bølger sættes ind over den lave sandklit og væder marehalmen med sit skum. Den lumre scirocco havde næsten kvalt mig, heden slappet mig, ensomheden fortæret mit livsmod – der var ikke en eneste landsmand her eller i Napoli. Jeg vedblev at stirre ud imod nord, ud over det uendelige, i horisonten sig tabende hav, indtil mørket næsten farvede det sort, og uvilkårligt kom jeg til at tænke på, at hvis jeg nu pludselig døde, ville ikke en af disse glade, snakkende skabninger drage et suk; ikke en af disse forbindtlige værter skænke mig en tanke, uden den – at jeg ikke længere betalte. Man ville i det højeste se mit navn efter i hotelbogen, lægge mig på en båre og putte mig ned i et af disse stinkende latomier, jeg havde set, eller rettere lugtet, om formiddagen. Fy for pokker!

Jeg forlod min plads på verandaen, slentrede ud i søjlehallen, og stirrede ned i den dybe, duftende dal. Hvilken vidunderlig skønhed, hvilken stemningsfuld stilhed, kun afbrudt af nattergalens triller og vagtlernes tungsindige slag! Skønne, fortryllende dal! Havde jeg anet, at du få år efter skulle vånde dig i jordskælvets kramper, at dine hvide villaer med deres søjlegange og hvælvede buer skulle sprænges fra hinanden som stumperne af et barns legetøj, at denne stolte bygning, hvor jeg

stod så rolig, så tryg, skulle slænges ud i dine orangelunde, så at der ikke blev sten på sten sammen, ikke et menneskeliv frelst, da havde jeg vel den aften ikke tænkt så meget på mig selv. Sorgen over dig, Ischia, ville have fyldt hele mit hjerte!

Men den aften lå alt i fredelig ro, svømmende i en italiensk sommernats duftende stilhed. Lygten i den store portbue blev tændt. Et lys dukkede frem hist, et andet her, og samtidig tændtes himlens evige stjerner, så funklende, så klare. Badegæsterne kom drivende fra deres aftenpromenade, det glade liv på verandaen tog af, lamperne i sovekamrene tændtes, og snart fortalte lydløse skygger bag gardinerne, at hotellets sorgløse befolkning begav sig til ro, ubekymrede for, at Epomeo lagde sin gravskygge hen over dem – det samme Epomeo, der senere sendte dem alle i døden på et minut.

Da klang pludselig hotellets portklokke højt og skrattende. Den lød dobbelt stærkt i den begyndende nattestilhed, og inden Giovanni kunne få åbnet, klang den anden gang, hæs, utålmodig. Enkelte badegæster stak hovedet ud af vinduet, øjensynlig forbavsede, og det med grund; thi på denne tid af døgnet ringedes der aldrig – hotellet havde andre tilgange, som nattegæsterne altid benyttede. Endelig fik Giovanni porten op, tumlede tilbage – en gendarm og min ven, signor Pisani, *sindaco* i Casamicciola, viste sig, begge i uniform.

"Hvor er signor Guielmo!" spurgte den sidste hurtigt, idet han slog ud med hånden, hvori han holdt et stort brev.

Giovanni, det skikkelige fæ, antog rimeligvis, at jeg skulle arresteres, thi han virrede med sit gamle hoved og stammede noget, jeg ikke kunne forstå.

"*Cospetto di Bacco!*" råbte den ivrige sindaco og stampede i fliserne. "Hold mund med dit vrøvl! Skaf mig fat på signoren! Hvor er han?"

"Her!" råbte jeg og ilede Pisani i møde.

"Himlen være lovet, at jeg traf Dem!" svarede denne åndeløs. "Gid jeg blot ikke må være et ulykkesbud."

"Hvorledes?"

"Se, han der" – og Pisani pegede på gendarmen, "har redet et æsel halvt fordærvet for at nå herop. Han bringer Dem en skrivelse fra telegrafdirektøren i Forio med ordre til at bringe svar øjeblikkelig. Der må ikke spildes et sekund."

Og Pisani rakte mig det omfangsrige brev, han holdt i hånden.

Nu var turen til mig at blive lige så forfjamsket som Giovanni. Hvad i al verden havde jeg med telegrafdirektøren i Forio at gøre? Jeg åbnede brevet og læste følgende linjer:

"Medfølgende telegram, afsendt gennem den østrigske legation i Napoli ved ekstraordinær ekspres, må besvares straks og tydeligt. Retur betalt."

Min forbavselse steg, men samtidig fik jeg en knugende fornemmelse af, at der lå død i det telegram, gendarmen holdt i hånden. Jeg havde forladt mine nærmeste i Salzburg, og vi havde aftalt kun at telegrafere, hvis noget alvorligt skulle hænde. I over ti dage havde jeg intet brev fået, og nu kom et telegram, tilmed gennem den østrigske legation – desværre, det måtte være et højst alvorligt budskab.

"Lad os gå op på Deres værelse," sagde Pisani, som lagde mærke til min bevægelse. "Her i porten kan De dog ikke besvare

det." – "Vent her!" befalede han gendarmen og trak mig uden videre op ad den brede stentrappe.

Mine hænder rystede, da jeg tændte lysene på mit arbejdsbord. Hvor meget kan dog disse blå blyantstreger fortælle i deres korte lapidarsprog. Det virrede for mine øjne, medens jeg læste:

"Mit barn dør! – Daglig tæres det hen – kun De kan frelse det. Gå til St. Nicola, skaf bladene af det hellige johannestræ, som står i klostergården, og send dem straks til min broder i den østrigske legation i Napoli. Skynd Dem for mit barns skyld! – Brev under vejs. Frygter, at det skal komme for silde. Skynd Dem!"

Jeg trak vejret lettere – man er altid egoist – det var ingen af mine. Men hvem og hvad? Underskriften, på hvilken hele forståelsen beroede, var telegraferet aldeles kannibalsk. Der var ikke en vokal i den, og telegrammet selv – ja, når jeg undtager, at det kom fra en fortvivlet moder, forstod jeg ikke et ord af resten.

"Fat Dem!" sagde Pisani og greb min hånd.

"Tak skal De ha'," svarede jeg. "Det er netop det, jeg gør; men dog fatter jeg ikke et ord af depechen. Adressen er rigtig, men den, der har skrevet den, er rimeligvis gal. Se der! Hvad siger De?"

"Fra hvem er det?"

"Ja vidste jeg blot det. Kan De læse den underskrift?"

Pisani tog telegrammet med en italiensk embedsmands hele værdighed, stavede sig igennem depechen og frembragte til slutning en lyd som en mislykket nysen. Derpå skar han nogle

fortvivlede ansigter, og fremgurglede endelig halvkvalt: "Zschukovskij!"

"Zschukovskij!" – Hvor den menneskelige hjerne dog er en vidunderlig mekanisme! Næppe havde jeg hørt dette trylleord, før en hel række billeder dukkede op i min erindring. Den varme, dæmrende tåge over Königsees stille bølgespejl; sommeraftenens fred, åretagenes sagte plasken, den dæmpede genlyd fra klippevæggen, og i bagstavnen af båden to skikkelser, en ung, lykkelig moder og en prægtig ti års dreng; han ivrigt beskæftiget med at få sejlene sat på en lille båd, hun vågende med moderlig ængstelighed over, at denne båd ikke kom i berøring med vandet, førend vi var inde under St. Bartholemæus-øens sikre bredder. Og så vor vandring til kapellet, hvor vi disputerede om helgentro og mirakler. Hvor varmt forsvarede hun dem ikke; hvilken overbevisning i hendes stemme, hvilken dybde i hendes følelse, hvilken kraft i hendes tro. Jeg blev til slutningen usikker. Jeg følte, at dialektik og naturvidenskab var dårlige våben mod en kvindes inderste hjerteslag, og da hun endelig indigneret udbrød: "*Ah, qui dites vous, monsieur? – Vous êtes un monstre!*" da tav jeg skamfuld – jeg følte, hun fra sit standpunkt havde ret. Et uhyre er den, som gør forsøg på at røve en kvinde den tro, som han ikke kan erstatte med hele sin forstand. Det er at stænge sollyset ude, at slukke lyset på arnen, skønt man selv ikke har en svovlstik i sin lomme. På hjemvejen fik jeg at vide, at hun var i nær slægt med Ruslands store digter Vassilij Androjevitch, og jeg skammede mig dobbelt, skammede mig så meget, at jeg ikke modtog en indbydelse, hun sendte mig, "for at omvende hedningen", som hun skrev.

Telegrammet måtte være fra hende. Jeg havde fortalt, at jeg rejste til Italien, at jeg ville studere havdyr på Ischia, og jeg havde spøgende lovet at sende hende den hellige Restitutas undergørende strandlilje. Nu ville hun have blade af det hellige johannestræ – ja, kunne det hjælpe hendes prægtige dreng, ville jeg sende det hele træ. "Skal ufortøvet blive bragt til veje" – var det korte svar, jeg telegraferede tilbage.

"Hvor får jeg nu fat på denne hellige Nicola?" spurgte jeg Pisani, da gendarmen galoperede af sted for at ride et nyt æsel fordærvet. "De kender ham vel?"

"Jeg!" svarede Pisani med værdighed. "De glemmer, at jeg er sindaco. Efter loven af 24. maj, som hæver alle klostre i Italien, er det forbudt enhver tilbageblivende broder at gøre sig fordel ved salg af relikvier eller deslige. Jeg kender intet til den hellige Nicola, men skal med fornøjelse skaffe ham et par ugers fængsel, hvis han skulle gøre forsøg på at lave mirakler. Overtroens tid i Italien er forbi, signore!"

Og Pisani slog oratorisk ud med hånden. Han bildte sig åbenbart ind, at han talte for skranken i Casamicciola, mulig i det italienske parlament.

"Sig mig, Giovanni," spurgte jeg, da porten lukkede sig efter den oplyste sindaco, "ved du, hvor San Nicola er?"

"Jøsses ja!" svarede Giovanni og spilede øjnene op. "Jo, det ved jeg rigtignok."

"Kan jeg få fat på ham?"

"Fat på ham? – Fat på ham?" gentog Giovanni og stirrede urolig på mig. "Eccellenza vil da ikke prøve på at få fat på San Nicola?"

"Jo, det vil jeg rigtignok. Sig mig blot, hvor det er?"

"Dér!" svarede Giovanni lakonisk.

"Hvor?"

"Dér!" Og Giovanni pegede lige op i luften. "Nu står månen lige over ham."

Mit blik fulgte retningen af hans hånd; men jeg så ikke andet end Epomeos takkede kraterkegle, hvis stejle styrtninger lyste i måneglansen. "Det er jo Epomeo!" udbrød jeg ærgerlig.

"Nej, det er San Nicola," svarede Giovanni med dyb overbevisning. "Anden San Nicola har vi ikke på hele øen, det jeg ved af."

"Gror det hellige johannestræ deroppe?"

"Johannestræ?" gentog Giovanni og så dumt på mig. "Jeg har aldrig hørt tale om det hellige johannestræ. Her kender vi kun johannesormene, og de er forbi for længe siden."

"Men er der ikke noget kloster deroppe?"

"Kloster? Jo – ja, det vil sige, der har været et i gamle dage; men det styrtede sammen i et jordskælv og faldt lige lukt ned i dalen – det er grumme længe siden."

"Er der da ingen munke deroppe?"

"Munke? – Nej, det tror jeg ikke; for de var alle i klosteret, da det faldt, så er der vist ikke meget af dem tilbage."

"Bjergtoppen er altså fuldstændig ubeboet?"

"Ja, det er ganske, som man tager det. Om vinteren kan ingen djævel holde det ud deroppe; men om sommeren, når de fremmede kommer, så er der jo ham – eremitten – –"

"Eremitten!" afbrød jeg hurtigt. "Bor der en eremit deroppe?"

"Ja, i badetiden; for ellers bor han i Napoli. Men sådan om sommeren kan han jo nok holde det ud i det lille kapel."

"Å, så der er et kapel!" udbrød jeg, fornøjet ved endelig at være kommet på sporet. "Og til kapellet er der en have – ikke sandt – med træer?"

"Ja, sådan en lille plet, hvor der kan græsse et par geder, er der jo nok, og et par gamle tamarindebuske står der vist også, så vidt jeg husker; men ellers er bjerget bart som min hånd, så Gud må vide, hvorfor alle de fremmede har sådant et jag med at komme derop?"

"Jeg ser intet kapel," afbrød jeg Giovanni, som nu syntes at få munden på gang.

"Nej, et kapel kan ikke stå sig deroppe mod efterårsstormene; derfor er det hugget ind i klippen selv. Jo, det må være en rar fornøjelse at sidde i et sådant hul fra morgen til aften og natten med. Var det ikke for de fremmede, som tager derop, så stak San Asinone vist også hjem til Napoli, det bedste han kunne, men – –"

"Hvad er det, du kalder ham, Giovanni? – San Asinone? – Det er jo det hellige asen! – Skammer du dig ikke ved at give en gejstlig sådant et øgenavn?"

Giovanni stirrede et øjeblik på mig. Så fo'r han med sit hvide skjorteærme hen over ansigtet og udstødte en hæs, sprukken lyd, som både kunne være fnisen, hoste eller latter, ligesom man ville fortolke den. Da han atter tog skjorteærmet bort, så han lige så dum ud som ellers og sagde tørt: "Ja, det kan såmænd gerne være, at de fremmede kalder ham San Nicola; man kan jo aldrig vide, hvor gale de er."

"Men er han da ikke en from mand?"

"Jo, han gør så vist ikke en kat fortræd *deroppe*," svarede Giovanni. "Men hvis Eccellenza vil besøge San Nicola, så vil jeg

råde til tre ting: Sæt stropper i baglommen, tag vin med fra os, og lad Francesco føre Deres æsel. Det kunne måske more ham at se, hvordan San Nicola beder sit ave."

Her fik Giovanni et endnu stærkere anfald af hoste, og under dette trak han sig nikkende og gryntende tilbage i sit portkammer, overladende til mig at få mening i hans gåder.

Det var imidlertid ikke så let; thi Giovanni var selv en eneste stor gåde. Det var mig ikke muligt at blive klog på, om han virkelig var dum, eller blot anstillede sig således, for lettere at fange mig og andre godtroende rejsende. Han kunne stå og vrøvle med det mest idiotiske ansigt af verden; men så tittede pludselig en skælm ud ad hans små, gulgrå, missende øjne, og så kom denne underlige gryntende lyd, som om han indvendig godtede sig kosteligt på de fremmedes vegne.

"Man kan aldrig vide, hvor gale de er," gentog jeg for mig selv. Ja, det var åbenbart. Enten anså han mig for lige så gal som de fleste engelske rejsende, eller også ville han ikke ud med sproget. Der var ikke andet at gøre, end at rådføre mig med mit sædvanlige orakel, min brave Francesco, og snart efter var jeg på vejen til hans vigne.

Min frygt for, at han allerede skulle være gået til ro, viste sig heldigvis ugrundet. Da jeg kom op ad den temmelig mørke vinløvgang, så jeg ham sidde foran huset, ivrigt beskæftiget med at pudse de store messingbjælder, som æslerne bærer om halsen. Bjælderne klang, og Francesco sang, alt som han pudsede, af fuld hals en af disse langtrukne drævende folkesange, der i ord tolker kærligheden og i melodi alle en melankolsk hankats erotiske kvaler. Han var åbenbart i et

udmærket humør og så fordybet i sine elegier, at han slet ikke mærkede mit komme.

"God aften, Francesco!" sagde jeg, idet jeg uden videre tog plads på bænken ved siden af ham. "I morgen rider vi til San Asinone."

Jeg sagde dette halvt spøgende, halvt for at fange ham, men fortrød næsten mine ord; thi den skikkelige Francesco slog kors for sig og sagde: "Ak, Eccellenza, det er gudsbespottelige ord! Hvem har lært eder det?"

"Det har gamle Giovanni; men han har måske sagt det af bare dumhed."

"Dumhed!" gentog Francesco og knipsede med fingrene. "Dumhed? – Nej, Giovanni er den snueste gamle porthund på hele Ischia; men han er fritænker, Eccellenza. Han bliver så fordærvet af de mange neapolitanere, som kommer der om sommeren. Tænk, at kalde San Nicola for det hellige asen!"

Og Francesco slog atter kors for sig.

"Han hedder altså San Nicola, eremitten deroppe? Ved du ellers noget om ham?"

"Ak, Eccellenza, hvad skulle en stakkels æseldriver som jeg vide om slig en hellig mand. Jeg ved kun, at han kommer fra et kloster ved Napoli med nattergalen og drager bort med de sidste vagtler. Jeg ved kun, at han lever ene på bjergets øverste top, hensunken i bøn og andagt, og at han om natten sover i sin bare kutte. Ingen gedebuk kan have det tarveligere. Han har ikke engang det vand, han kan vaske sig i, og drikker kun den vin, som medlidende bander giver ham, og den er undertiden noget sur."

"Ja, så forstår jeg, hvorfor Giovanni ville have, at jeg skulle tage vin med; men hvorfor skulle jeg sy stropper i mine baglommer?"

"Stropper i Eccellenzas baglommer?" gentog Francesco og tabte af forskrækkelse bjældekoblet. "Der må Eccellenza bestemt have hørt fejl. Sagde han ikke benklæder?"

"Nej han sagde "baglommerne"; jeg lagde just mærke til det."

Francesco tog bjældekoblet op, pudsede det meget ivrigt og sagde, medens bjælderne klang som et sangværk: "Ja, jeg ved ikke, hvorledes Eccellenzas baglommer er syede; dét kender gamle Giovanni måske bedre. Er de meget vide, kan det jo være ret fornuftigt at sætte et par stropper i; for toppen af San Nicola er stejl, og æslerne arbejder stærkt under rytteren, så det var jo muligt, at noget kunne falde ud. – Andet har han ikke ment. Sagde han ellers ikke mere? Fortalte han ikke noget om, at jeg havde forandret mig?"

"Forandret dig?"

"Ja," gentog Francesco roligt, "for jeg har virkelig forandret mig."

Jeg stirrede på Francesco; men kunne ikke opdage spor af forandring. Han var den samme smidige, smukke fyr, som den dag, jeg landede på øen og straks valgte ham til min fører. Han så lidt ophidset ud – det var det hele.

"Du kan jo ikke have forandret dig siden i går, Francesco," indvendte jeg.

"Jo, Eccellenza, i går aftes, lidt efter Ave Maria. Filomela og jeg kom op at skændes, og så forandrede jeg mig og gik til Beppina – hun kender ham deroppe."

"Hvilken han?"

"Ih, eremitten, San Nicola! De er begge fra Napoli; han er hendes skriftefader. Men hun tør ikke komme derop. Å, han er så streng, så streng, siger hun. Han har haft hende i skrifte forleden dag, og hun har betroet ham så meget. De ved nok, hvordan unge tøse er, Eccellenza, de la'er munden løbe, mens vi andre tier. Nu tør hun ikke komme derop mere, og tjente hun ikke så gode penge i *La Piccola Sentinella*, rejste hun gerne helt bort fra øen, så bange er hun for San Nicola. Hun siger, at han kan hekse."

"Snak, Francesco! Der er ingen, som kan hekse i vore dage."

"Ja, man kan dog ikke vide det," indvendte Francesco lavmælet. "Beppina har fortalt mig så meget, og de andre æseldrivere snakker også derom. Hvad er mirakler andet end hekseri, og dem siger dog præsterne, at man skal tro på."

"Gør han da også mirakler?"

"Ja, sådanne rigtige mirakler er det ikke," indvendte Francesco. "Jeg skal gerne fortælle Eccellenza, hvad jeg har hørt. Ser De, i gamle dage var der i klosterets have et meget mærkeligt træ –"

"Et johannestræ? Ikke sandt?"

"Ja, hvad det hed, ved jeg ikke, for jeg er ikke, som Eccellenza, lærd på blomster og kryb. Munkene sagde, at det var en efterkommer af det træ, hvorunder Jesus havde sovet i Gethsemane Have, og det indbragte munkene en køn skilling; thi bladene var gode for allehånde sygdomme, især tredjedags-feber, og gav man dem omvendt til folk, der ingenting fejlede, fik de en sådan feber i blodet, at de ikke kunne holde deres tanker for dem selv, men måtte ud med de dybeste hemmeligheder, enten de ville eller ej."

"Fuldstændigt homøopatisk," bemærkede jeg.

"Ja, det ved jeg ikke, hvad er," fortsatte Francesco; "men Beppina fortalte, at da hun sidst skriftede hos ham, var hun blevet varm af at gå derop, og bad om noget at drikke. Så kom han med et bæger vin; men næppe havde hun fået det til livs, før hun blev som rent tosset. Munden løb på hende som en kastanjetromle, og da hun kom hjem, skammede hun sig over alt det, hun havde siddet og betroet den hellige mand. "Der var ikke den ting, som han ikke havde kunnet fået mig til at sige," sagde hun."

Jeg brast i latter over den sørgmodige andagt, hvormed Francesco fremførte sin elskedes bekendelser og svarede: "Hør, Francesco, er det ikke mærkeligt? Jeg har set akkurat det samme mirakel hjemme i mit land. Jeg har set folk, som når de fik et bæger eller to, lod munden løbe og til sidst hverken vidste, hvad de sagde eller gjorde."

"Eccellenza mener da ikke, at Beppina drak sig fuld?" spurgte Francesco fornærmet. "Nej, dertil er hun rigtignok for velopdragen, og hun tåler desuden meget. Det var kun et eneste bæger – et ganske lille et, oven i købet."

"Men han har jo ikke de blade," indvendte jeg. "Klosteret gik jo til grunde ved et jordskælv."

"Ganske rigtigt, Eccellenza, men træet holdt sig. Del vil da sige, det knækkede midt over; men stubben blev stående, og den skyder blade hvert forår. Der er mange folk, selv i Napoli, som tror på disse blades feberstillende kraft, og San Nicola sælger ikke så lidt af dem i badetiden både til fremmede og indfødte. Her var en østrigsk familie i forfjor, hvis datter tik tredjedags-feber og var opgivet selv af badelægen; men hun

kom sig, da hun fik et afkog af bladene – jo, San Nicola gør såmænd mirakler endnu med de blade; men han velsigner dem jo også først."

"Hvad hed den familie?"

"Der var ikke et menneske på øen, som kunne sige det navn," forklarede Francesco, "og derfor kan jeg det heller ikke; men en af dem bor endnu i Napoli."

Nu blev alt mig klart. Både hvorledes Pisani straks havde kunnet finde rede på telegrammets underskrift, og hvorfor fru Zschukowskij havde sendt mig det. Hun måtte rimeligvis have hørt om den underkur, den østrigske dame havde været genstand for, og, overtroisk som hun var, greb hun nu efter dette halmstrå for at redde sit barn. Jeg priste min gode lykke med at gå til min skikkelige Francesco. Han havde her, som så ofte, hjulpet mig ud over alle vanskeligheder, og næste morgen ved solopgang ville jeg besøge den fundne helgen for at få de fortryllede blade.

Da jeg betroede Francesco denne min beslutning, satte han, til min store forundring, et meget betænkeligt ansigt op. "Eccellenza må have mig undskyldt, men i morgen kan jeg ikke," indvendte han.

"Hvorfor ikke?"

"Jeg skal jo forloves!" svarede Francesco med en stolt mine og ringede med bjældekoblet som med en klokke. "Hvorfor tror Eccellenza ellers, at jeg sidder her og pudser til langt ud på natten?"

"Men du er jo forlovet, Francesco, og det oven i købet med to."

"Nej, Eccellenza, jeg er i øjeblikket slet ikke forlovet. Filomela har jeg slået op med, og det kan jeg frit gøre, når jeg lader

hende beholde, hvad jeg har givet hende i fæstensgave, og det var hele tyve lire; men med Beppina skal jeg først forloves i morgen middag i nærværelse af hendes slægt og venner. De bor i Forio, og når jeg skal ride derned med hende ved middagstid, kan jeg ikke rakke æslerne af om morgenen ved at lade dem klatre til toppen af San Nicola."

"Hvad skal så Beppina have i fæstensgave?" spurgte jeg i håb om at få ham med, når jeg betalte noget lignende.

"Hundrede lire! Hun har allerede fået dem i eftermiddag. Og så skal hun have dette," føjede Francesco til med en vis stolthed og trak et koralbånd frem af brystlommen med perler så store som hasselnødder.

"Men er du da rent besat, Francesco? Den nydelige Filomela, som hele hotellet er så forgabet i, spiser du af med tyve lire, og Beppina, som ikke er nær så køn, giver du hundrede?"

"Køn?" gentog Francesco med en hånlig betoning. "Det er netop ulykken. Hun bliver mig vistnok for køn, det kan jeg mærke, og en fattig æseldriver kan ikke godt gifte sig på kønhed alene. Nej, der er forskel, Eccellenza! Filomela er kun simpel vaskerpige; men Beppina er stuepige og får drikkepenge af de fremmede, når de rejser. Der var nu den engelske Eccellenza i går; han gav hende såmænd tyve lire."

"Så har hun såmænd kysset ham tyve gange, Francesco! Beppina er ikke bange for det."

"Det gør heller ikke det allerringeste, når hun blot tørrer sig godt om munden og giver mig pengene," sagde Francesco roligt. "Et kys er lige som en nysen, der kommer og går – nej, så har rigtignok Filomela gjort det langt værre."

"Hvad har da den stakkels pige gjort?"

"Hvad hun har gjort?" gentog Francesco med en stemme, som dirrede af harme. "Det skal jeg sige Dem, Eccellenza! Hun har ikke ladet sig nøje med kys, som Beppina. Nej, hun har solgt sig, gjort skandale for hele verdens øjne, så at hun vil komme i folkemunde helt over til Napoli, ja blive hængt op i gaderne som en skøge."

"Umuligt, Francesco, hun er kun seksten år!"

"Ja, så kan Eccellenza selv regne ud, hvorledes hun vil være, når hun bliver to og tredive," svarede Francesco bittert. "Der var en tid, hvor jeg holdt så meget af hende," lagde han vemodig til; "hun var så væver som en vagtel og ren som San Restitutas hvide lilje. Men nu er det forbi. Jeg har fået foragt for hende, Eccellenza. Jeg har selv set hendes skændsel. Hun er ikke bedre end en af dem, der går om aftenen i Toledogaden."

Der var noget så overbevisende i hans smerte og harme, at jeg ikke ville tirre ham ved at ytre tvivl. Og dog forekom det mig utænkeligt, at den stilfærdige Filomela, knap voksen, skulle være sunken så dybt. Hun var datter af en fattig enke, som boede i et lille hus tæt neden for *La Piccola Sentinella*. De ernærede sig begge ved at vaske for fremmede. Der var altid så net og rent i deres lille stue; moderen var så alvorlig, Filomela så undselig og beskeden – kunne det virkelig være muligt?

Medens jeg forfulgte disse tanker, sad Francesco med bøjet hoved og vejede koralbåndet i hånden: "Se, dette havde jeg købt til Filomela, Eccellenza," sagde han mere stilfærdigt; "det er et smukt bånd og har kostet mange penge for en fattig karl som jeg. Jeg kom så glad med det i lommen; men da jeg trak det frem og viste hende det, ved så Eccellenza, hvad hun sagde?"

"Nej!"

"Hun sagde: "Å, er låsen ikke af guld?" – Ja, det sagde hun, Eccellenza! – Sådan en fattigtøs, som hun, var ikke fornøjet med det ægte tom-bam, for det solgte guldsmeden mig det for. Så kom vi op at skændes, og så kom Beppina. Jeg fulgte med hende op til hotellet, og under vejs fortalte Beppina mig, hvad Filomela i de sidste uger havde nedværdiget sig til. Jeg ville ikke tro det; men til sidst viste hun mig det værelse, hvor han havde boet, inden han rejste, og der fandt jeg Filomelas livstykke og hovedlin på hans seng. Ak, Eccellenza, at kvinder kan fødes så nederdrægtige! Jeg fik troen i hænderne; men i morgen hævner jeg mig – jeg forlover mig med Beppina, og Filomela kan rende efter ham, der har betalt hende; han vil måske endnu give hende fem lire om dagen. Så meget fik hun, sagde Beppina."

Francesco rejste sig og hængte bjældekoblerne op på muren med en resigneret mine.

Det gjorde mig ret ondt for den stakkels fyr; thi midt under hans rasen mod Filomela, hvis brøde jo syntes bevist, var der i hans stemme dog noget, som tydede på, at Filomelas utroskab gik ham dybere til hjerte, end han ville være ved. Også mig bedrøvede hendes brøde. Jeg havde troet så godt om hende; hun var så frisk, så barnlig; skøn som en Hebe og uskyldig som en Madonna – hvordan måtte så Beppina være?

"Du vil altså ikke være min fører til San Nicola?" spurgte jeg efter en pause. "Det er mig meget magtpåliggende at komme derop."

"Eccellenza må have mig undskyldt," svarede Francesco.

"Vel! Så tager jeg Alessio fra torvet. Han har også gode æsler; men så er det bedst, vi gør vor regning op med det samme, for så rider jeg med ham resten af sommeren."

Francesco satte et langt ansigt op, et ansigt, hvor kærlighed og konkurrence førte en fortvivlet kamp. Endelig sagde han: "Det kan ikke være Eccellenzas alvor!"

"Jo, Francesco, for det er alvor, jeg har for. Jeg har fået telegram om at skaffe nogle blade af træet deroppe. Det kommer fra en moder, som tror, at hendes barns liv afhænger deraf. Jeg vil derop, og jeg vil have dig med, fordi jeg anser dig for den pålideligste fører her på øen. Når vi rider ved solopgang, kan vi være tilbage til middag. Du får tyve lire og kan på min bekostning leje dig et par æsler, hvis dine skulle blive for trætte til at gå til Forio."

"Men Beppina?" sagde Francesco og skelede til tegnebogen, som jeg havde taget frem. "Hun venter mig aldeles bestemt. Vi skulle i morgen formiddag ned på torvet til guldsmeden –"

"Og se på ringe?"

"Nej, dem køber vi i Forio. Nej, det er halsbåndet; for hun vil heller ikke have ægte tom-bam. Hun vil have en svær, gammeldags guldlås."

"Den kan hun jo købe selv."

"Ja, men så må jeg bede Eccellenza om at tage halsbåndet med og sige besked endnu i aften. Skal vi ride i morgen ved solopgang, bliver det henad tre, og så er Giovanni næppe oppe. Eccellenza må derfor sørge for alt, hvad vi skal have med, endnu i aften."

"Godt! Så er alt klaret, ikke sandt!"

"Jo, det vil jeg håbe, Eccellenza," svarede Francesco, "skønt Beppina holder vist ikke af det. – Nu var alting bestemt, og det betyder vist ikke noget godt, når man forandrer sig på sin forlovelsesdag."

"Du er så fuld af overtro, Francesco, som et æg af blomme og hvide. Når blot ikke Beppina går hen og forandrer sig, behøver du vist ikke at være bange."

"Beppina er tro som guld, Eccellenza! Det sagde hun selv endnu i eftermiddags, og derfor kan hun også købe sig den sværeste guldlås i morgen på torvet. Vil De sige hende det fra mig."

Med disse ord overrakte Francesco mig med en højtidelig mine halsbåndet, hvis tombakslås ganske sikkert måtte støde ethvert kenderøje.

"Altså klokken tre i morgen, og de bedste æsler," sagde jeg, idet jeg stak hans dyrebare fæstensgave i lommen.

"Altid det bedste til Eccellenzas tjeneste," svarede Francesco galant. "Hils Beppina, og bliver hun gnaven, så sig blot "den sværeste, hun kan finde", så hjælper det nok."

Med denne bemærkning, der røbede dybt kendskab til den kvindelige natur, gik Francesco ind med bjældekoblerne, selv et skikkeligt æsel, der bar livets byrde med kristeligt tålmod. Havde han vidst om Beppina, hvad man sagde på hotellet, havde han næppe ringlet så lystigt.

La Piccola Sentinella var i alle henseender et mønsterværdigt hotel, hvis flinke værtinde ikke tålte uregelmæssigheder af nogen art. Desto mere overraskedes jeg ved at finde mit værelse i samme orden, eller rettere uorden, som da jeg havde forladt det. Ærgerlig kastede jeg koralbåndet på bordet og ville lige til at ringe på Beppina, da jeg hørte sagte trin på verandaen og kort efter en svag banken på min dør. Den lød så ydmyg, så beskeden; Beppina plejede at dundre anderledes på.

"Kom ind!" råbte jeg.

Døren gik op, noget tøvende, og halvt i månelyset, halvt i lampeskæret stod Filomela med en kurv snehvidt lintøj på hovedet. Hun blev stående på tærsklen med et usikkert udtryk i sit smukke, barnlige ansigt, så blev hun pludselig rød.

"Hvad vil du, Filomela? Er det mit vasketøj?"

Hun rødmede endnu dybere, trak en lille seddel op af sit korset og sagde: "Ja, Eccellenza! Jeg kunne ikke finde Beppina, og derfor bringer jeg det selv. Her er vaskesedlen."

Jeg lod, som om jeg opmærksomt gennemgik denne fortryllende samling af fejlstavninger, men samtidig betragtede jeg hende skarpt fra siden. Hun stod rank og let med den tunge kurv på hovedet; men fingrene på hendes venstre hånd bevægede sig krampagtigt, og hendes blik, der først var faret spejdende om, fæstede sig nu kun på ét punkt. Hvad så hun dog efter?

"Det er rigtigt, Filomela," sagde jeg. "Du kan sætte kurven der. Kom ind til mig. Jeg vil tale lidt med dig." hun så på mig, uden at tage kurven fra hovedet, og rødmede atter. Der kom et usikkert, næsten forskrækket udtryk i hendes ansigt. Pludselig satte hun kurven på gulvet med et kast og greb fat i låsen.

"God nat, Eccellenza!"

"Men hvad er det, Filomela? Bliv dog og lad os passiare lidt sammen! Jeg har sådan lyst til at tale med dig i aften."

"Nej, Eccellenza, ikke nu. Det er så sent, og vi er alene."

"Ja, hvad gør det? – Beppina taler tit halve timer med mig, når hun gør mit værelse i stand til natten."

"Beppina!" gentog Filomela, og om hendes smukke mund kom der et usigeligt udtryk af foragt. "Ja, *hun* talte vist gerne

med Eccellenza hele natten, hvis De ønskede det!"

"Hør, Filomela," sagde jeg og tog hendes hånd, "nu skal du være fornuftig og blive. Et par ord mellem os kan måske – –"

"Slip mig, Eccellenza!" hviskede hun og fik pludselig tårer i øjnene. "Lad mig gå! – Er jeg ikke mishandlet nok?"

"Jeg har jo ikke i sinde at fornærme dig, Filomela, blot et ord – –"

"Nej, nej, ikke et eneste, Eccellenza! Hvis Beppina kom og så mig alene med Dem, ville hun –" og Filomelas stille tårer gik over til pludselig gråd.

"Hvad ville hun?"

"Å, hun ville naturligvis sige det samme om mig, som da jeg gik til den franske maler – –"

Filomela standsede pludselig og så ned for sig.

"Duchatel?" spurgte jeg.

"Ja, Eccellenza. Han gav mig så mange penge derfor, og så lod jeg mig friste; jeg syntes ikke, at der var noget ondt deri."

Filomela brast i en voldsom hulken og trak med heftighed sin hånd ud af min.

Ved denne bevægelse kom hun til at støde til bordet, så koralbåndet faldt på gulvet. Jeg bukkede mig for at tage det op, men Filomela kom mig i forkøbet. Hun stirrede et øjeblik på det; hendes øjne funklede, og med et skrig rev hun pludselig den tykke silketråd over, så at perlerne rullede hen ad stengulvet. Hun stod et øjeblik ganske bleg, så sprang hun som en jaget hind ud ad døren og ned ad terrassen, overladende til mig at samle dem op, hvis jeg kunne.

Det viste sig snart at være et arbejde, som ville bringe hele mit værelse i samme stand som på en flyttedag. Ærgerlig

ringede jeg på Beppina – der kom ingen. Jeg ringede atter, jeg kimede – forgæves. Jeg hørte kun porthunden gø; den troede rimeligvis, det var indbrud. Ærgerlig lavede jeg mig til at gå i min uredte seng, da jeg atter hørte listende trin på verandaen – det var gamle Giovanni. I sin røde flannels nattrøje, med den røde ischiathue på hovedet, og den evige støvekost under armen, lignede han grangivelig prinsen af Arkadien.

"Hvorfor er mit værelse ikke i orden?" spurgte jeg temmelig ublidt.

"Heller ikke her? – Næ se, – det er det fjerde," sagde Giovanni, mere henvendt til støvekosten end til mig.

"Det fjerde, hvad for noget?"

"Ih – det fjerde værelse, hun har glemt i aften. Ja, man kan nok mærke, at hun skal forloves i morgen." og Giovanni gav sig med filosofisk ro til at rede min seng.

"Hvor pokker er da Beppina?"

"Hvor hun er?" vrissede han. "Jeg troede, hun var her. Alle hendes perler ligger jo rundt om på gulvet. Eccellenza har da ikke revet det itu alene, kan jeg tænke?" Og Giovanni klukkede, som gurglede han sig med koralperler.

"Vrøvl, gamle Giovanni! Jeg er jo lige kommet hjem. Hvor er Beppina?"

"Ja, sig mig det," gryntede han, og gav hovedpuden et vældigt dunk. "Sig mig det, Eccellenza! Hi, hi! Vidste jeg, hvor alle unge piger er på denne tid, så vidste jeg nok mere, end jeg havde godt af. Hun er naturligvis nede i vignen og fjaser med sin kæreste, ham, den lange Francesco!"

"Nej, dér kommer jeg lige fra. Dér var hun ikke."

"Så er hun hos sin moster," svarede Giovanni filosofisk og slog vaskevandet med et vældigt pjask ud ad døren. "Alle unge piger har en moster, og når man ikke kan finde dem andetsteds, så er de dér. Beppina har måske to."

Og Giovanni fnisede og gryntede, medens han svang støvekosten over bordet, så fluerne surrede mig om ørene.

"Når kommer hun da hjem?"

"Hjem? – Hæ, hvem siger os det? Spørg vagtlerne i dalen! De går gerne af reden, når hun går i sin. Spørg vagtlerne, Eccellenza!"

"Så må du sørge for mig, Giovanni! Klokken tre i morgen vil jeg op til San Nicola."

"Klokken tre!" gentog Giovanni og stirrede idiotisk på mig. "Klokken tre sover alt, selv æslerne."

"Ikke mit! – Francesco har alt i orden til den tid. Tag min vadsæk, og pak vinen og frokosten deri."

Giovanni tog imod vadsækken med en tvær mine, stak støvekosten under armen og ønskede mig god nat. Men da han gik ned ad terrassen, hørte jeg ham tydelig mumle: "Han er gal! – Splittergal! – Han har så mange penge, at han kan sove hele dagen, og så vil han til San Nicola klokken tre! – Tossehoved!"

Hvilken friskhed, hvilken fuglesang og blomsterduft strømmede mig i møde hin tidlige morgen, da jeg åbnede verandaens glasdøre. Over Vesuv lå en lyserød skyvifte, broderet med sølvstriber af vulkanens hvidlige dampe, og om San Nicolas forsprængte tinder kredsede lette, hvide tågedun, der hurtigt opløste sig i tindrende dug. De vævre cikader tav endnu, de havde det for vådt til at lade deres skingrende

trommehvirvler høre. Derimod tonede nede fra dalens myrtekrat vagtlernes molstemte kluk, blandet med triller af nattergalen, der åbenbart mente, at natten endnu ikke var forbi. Foran porten holdt Francesco i skinnende hvid skjorte, ny rød hue og med en højrød nellike bag det venstre øre. Hans firbenede ven, det bedste æsel på øen, havde en rød silkesløjfe i sit venstre bjældekobbel og en blomstrende myrtekvist i panderemmen. Det var godt at se, at begge skulle ud at fri; men det var ikke let at gætte, hvem der ville blive den lykkeligste.

Giovanni derimod så ud, som han skulle til begravelse. Han stod ved det store bord i spisesalen og talte på sine fingre fra én til fire og tyve, og derpå fra fire og tyve til én på en sørgmodig, ensformig melodi, som bad han sit Ave.

Hver gang han kom til ende med tallene, lod han sit blik løbe hen over bordet, talte kuverterne og rystede på sit stakkels idiotiske hoved.

"Eccellenza skulle vel ikke have set en kurv med spiseskeer!" spurgte han. "Den stod her i går aftes."

Havde jeg ikke vidst, at Giovannis spørgsmål var så idiotisk uskyldigt, kunne der have været grund til at blive fornærmet. Nu rystede jeg kun på hovedet og greb så den velfyldte vadsæk, som Francesco med et eneste kast anbragte oven på sin hue, hvor den sad som fastgroet.

Der var en urimelig masse spænder og remme, som Francesco den morgen skulle efterse, inden vi drog af sted. Jeg så godt, at hans mørke øjne under hele dette Penelope-arbejde fo'r fra kælder til køkkenvinduerne og derpå helt ned i dalen. Men Beppina viste sig ikke, og Francesco spurgte ikke efter hende.

"Spørg vagtlerne!" tænkte jeg, da vi red ned forbi den morgenfriske vigne, hvis vinblade glimtede af dugdråber.

Det gik et stykke nedad i tavshed; men jeg kunne af den måde, hvorpå Francesco udstødte sit "orrr!", og ganske umotiveret smækkede til sin firbenede ven, mærke, at han havde lidt en skuffelse og ærgrede sig derover.

"Det er meget tidligt, Eccellenza!" bemærkede han pludselig.

"Ja! Alt sover endnu."

"Naturligvis! Der er jo ingen grund til at stå op. Orrr! Dit misfoster! Vil du lade være at gnide Eccellenza op ad muren!"

Og Francesco gav æslet et sådant rap, at jeg nær var gået ud over hovedet på det.

"Småt! Småt! Francesco! Hvad pokker er der i vejen?"

"Ingenting, Eccellenza! Det bliver en varm dag."

"Ja, det gør vist så."

Vi drejede ned i dalen og kom forbi det hus, hvori guldsmeden boede. Her gav Francesco æslet et nyt rap og spurgte pludselig: "hvad sagde så Beppina, Eccellenza!"

"Jeg fik ikke talt med hende. Hun var gået ud, da jeg kom; Giovanni vidste ikke hvorhen. Han mente, hun kom først hjem henad morgenstunden."

"Så er hun gået til sin moster," sagde Francesco med overbevisning, "for hun har en moster i Fontana på den anden side bjerget, så møder vi hende bestemt deroppe."

Og Francesco satte æslet i et muntert trav og travede selv jodlende efter.

Men vi mødte en ganske anden end Beppina. Ved udkanten af byen, hvor den fælles vaskeplads ligger, var kun et eneste levende væsen oppe. Det var Filomela, som stod tæt ved vejen,

beskæftiget med at hænge tøj til tørring. Hvor hendes bevægelser var graciøse, medens hun bredte det snehvide linned ud over den lave myrtehæk, som begrænsede vejen. Hun var så fordybet i sit arbejde, at hun slet ikke lagde mærke til os, før vi var hende ganske nær. Da vendte hun sig pludselig om, holdt hånden over øjnene for solen, strakte så begge arme ud imod os og råbte: "Francesco!"

Der lå en sådan bønlighed, en sådan smerte i dette udråb, at jeg uvilkårligt holdt æslet an. Men i samme øjeblik gav Francesco det et vældigt rap med sin figenkæp, og idet han med stokken truede ad Filomela, udstødte han et skældsord, hvis mening jeg ikke forstod. Desto bedre syntes Filomela at fatte dets betydning. Hun blev først ligbleg, så blussende rød, og idet hun greb den tømte kurv, flygtede hun ind mellem vignerne så let som en hind, der pludselig overraskes af skytten.

"Se, hvor hun render!" sagde Francesco og pegede hoverende med stokken efter hende. "Tror Eccellenza, at hun ville kile sådan af sted, hvis hun havde en ren samvittighed?"

Og hermed satte han begge hænder for munden og brølte det samme ord ud efter hende, som gennem en råber. Jeg så nogle buske bevæge sig inde i vignen, så hørte jeg et tungt fald, og så blev alt stille, blikstille; kun en cikade svirrede op, så tav også den.

"Du mishandler jo Filomela!" udbrød jeg harmfuld. "Gå straks ind og se, hvad der blev af hende!"

"Jeg kan ikke krybe over kaktushække, og hun har ikke fortjent det bedre," svarede Francesco hårdt. "Se, dér render hun igen!"

"Men hvad har hun da gjort, siden du er så hård imod hende?"

Francesco tav et øjeblik, så sagde han: "Hvorfor skulle jeg blotte hendes skam mer end nødvendigt? Hun har jo dog været min kæreste! Men siden hun solgte sig til den franske maler, er det forbi med hende."

"Beppina besøgte jo også den franske maler!" indvendte jeg. "Jeg har set, at han kyssede hende."

"Det regner vi ikke så nøje her på øen," forklarede Francesco; "desuden skulle hun jo holde hans værelse i orden. Men Filomela havde intet hos ham at gøre, og dog sneg hun sig op til ham hver dag, og han lukkede sin dør af. Jeg ved nok, hvad han gjorde, Eccellenza. Å, det var nederdrægtigt!"

Og Francesco lettede sit hjerte ved at give æslet et så forsvarligt rap, at jeg hoppede i sadlen, så at en af koralperlerne sprang ud af min lomme og trillede hen ad vejen, hvor den lå som en bloddråbe i støvet.

Francesco bukkede sig, tog den op og betragtede den med kendermine. Hans ansigt antog et betænkeligt udtryk, idet han sagde: "Den ligner akkurat dem i Beppinas halsbånd."

"Her er resten," sagde jeg og tømte en håndfuld perler i hans fremrakte hånd.

Francesco spilede sine sorte øjne op og slugte perlerne med dem. "Det er jo Beppinas halsbånd!" udbrød han pludseligt.

"Ja, – jeg kunne ikke gøre for det. Filomela rev det itu."

Om jeg havde givet Francesco et drag over nakken med hans egen æselkæp, kunne det ikke have givet et større sæt i ham.

"Filomela!" skreg han. "Filomela rev det itu? Å, Eccellenza!"

"Nå, du behøver da ikke at skrige op for det. Jeg har jo givet dig alle perlerne på et par nær, som du skal få i morgen."

Francesco syntes slet ikke at lægge mærke til mine beroligende ord. Han rev vadsækken af hovedet, tog sin røde hue af og hældte alle perlerne i den som i en pose. Derpå slog han en knude på huen, og idet han tænderskærende satte den på, mumlede han: "Jeg skal hævne mig, Eccellenza! Jeg finder hende nok i aften."

"Du må ikke gøre Filomela noget ondt. Hun kunne ikke gøre for det. Hun er heftig, som du."

"Jeg vil myrde hende, Eccellenza!" skreg Francesco og hævede stokken. "Hun har gjort det af den pure ondskab. Jeg bliver aldrig gift med Beppina!"

"Hvorfor ikke?"

"Hun har jo revet båndet itu," sagde han på én gang næsten grædefærdig. "Båndet mellem Beppina og mig; vort fæstensbånd! – –"

Og Francesco gav sig med ét til at hulke som et barn, idet han uden videre satte sig på et fremspringende klippestykke og begravede ansigtet i begge sine hænder. Æslet standsede med ham og gav sig roligt til at græsse.

Pludselig fo'r han op. Hans øjne lyste af raseri, og idet han rystede den knyttede hånd ud over dalen, råbte han: "Forbandelse over jer dernede i det hvide hus! Det skal blive rødt inden midnat – det sværger Francesco Gapetti!"

Derpå tog han æslet ved bidslet og drejede det uden videre om.

"Hvad skal det betyde, Francesco? Vi skal jo opefter!"

"Ja, i morgen! I dag går det nedefter på alle måder," svarede han og gav æslet et slag.

Jeg sprang af, stillede mig i vejen for det og sagde: "Francesco, har du hørt, at jeg vil til San Nicola, og erindrer du, at vi har sluttet kontrakt? Hvis du bryder den, skriver jeg dig ind i hotellets bog over upålidelige førere. Nu har du valget."

Det hjalp. Han mumlede noget mellem tænderne, men vendte dog æslet om, og nu gik det igen opad, tungt, trevent. Der var kommet vilje mod vilje og så går det sjældent glat.

Men var Francesco tavs, så begyndte nu fuglene deres kvidren i det mørkegrønne skovbælte, hvor vejen snoede sig ind som en kirkesti mellem tusindårige træer. Hvor var her friskt, hvor var luften let, alt indbød til en jublende morgensang, og dog gik Francesco tungt og træt, med modløst ansigt og ludende hoved. Jeg begyndte virkelig at få medlidenhed med ham.

Så vekslede alt igen. Vi kom ud af kastanjebæltet, ud på de hvide, vildsomme stier, halvt vandløb, halvt banede af menneskefod. Her kneb det. De lå i et dirrende sollys, som krumme flodstriber på et landkort. Tog man fejl, kunne man nå et skred; endnu et skridt, og man styrtede som forårselven ned i det gabende dyb. Men heller ikke dette rørte Francesco. Han havde ganske opgivet sit evige "orrr!" Æslet fik ikke et slag, men det behøvedes heller ikke; det syntes at kende vejen bedre end dets uopmærksomme fører.

Tungt arbejdede vi os opad. Det sidste stykke gik over lavasand, aske og forvitrede pimpstensblokke. San Nicolas skinnende, takkede kratertop lå lige over os. Forneden den lysegrønne, villaklædte ø, ombæltet af golfens solblinkende

bølger; lige for os en brat vej, knap fire alen bred, begrænset af svimlende afgrunde til begge sider. Her stod æslet instinktmæssigt stille.

"Vil De videre, Eccellenza?" spurgte Francesco noget drillende.

"Det er jo *via mala*, vi er kommet ind på. Hvad skal det betyde?"

"Å, der er så mange, der går den gale vej," bemærkede Francesco tvært, "så kan vi vel også. Den er en time kortere, det ved æslet – men vi kan jo vende om."

Jeg så op. Dér lå kapellet ikke tusinde alen fra os. Jeg kunne tydeligt se dets jerngitrede vinduer i den hvide klippe.

"Fremad!" sagde jeg.

"Luk øjnene, Eccellenza!" bad Francesco og greb æslet fast om halen. "Svimmelheden kunne gribe Dem."

I dette øjeblik kendte jeg ham igen. Ilsindet, men den braveste fører på hele Ischia.

Jeg lukkede ikke øjnene; men jeg skal ikke nægte, at det et øjeblik forekom mig, at jeg red på ryggen af en redekam og så en mængde legetøjshuse ligge væltet ud dybt nede i dalen. Ti minutter efter stod æslet pustende uden for kapellets dør, hvor en vissen myrtekrans raslede over et vejrbidt stenbillede af den hellige Nicola.

"Han er ikke hjemme; vi kunne have sparet os al vor ulejlighed," bemærkede Francesco og tørrede sveden af sin pande.

Dette tilfælde havde jeg ikke forudset. Det var ikke faldet mig ind, at en eremit kunne skilles fra sin celle, og jeg meddelte dette til Francesco, som atter betroede mig, at den hellige mand

enten var taget til Napoli for at besøge sit kloster, eller mulig til Fontana, for at indsamle levnedsmidler til sin ensomme bolig. Francesco holdt særligt på det sidste og foreslog, at vi skulle ride til Fontana for at søge efter ham dér.

Da jeg imidlertid havde en ikke ubegrundet mistanke om, at det var Beppina, han mente, foreslog jeg først at foretage en rekognoscering, derpå at spise frokost og, som sidste udvej, at ride til Fontana. Herpå gik Francesco surmulende ind.

Kapellet syntes uangribeligt. Det lignede en kasemat, hugget ind i klippen, havde en stærk, jernbeslagen dør i midten og to små, tilgitrede vinduer på hver side – her var enhver adgang lukket. Mismodig fulgte jeg fjeldvæggen og kom derved til en halvcirkelformet plads med en henrivende udsigt over Casamicciola-dalen. Videre kunne jeg ikke nå. En stejl styrtning, dækket med grus og pimpsten, spærrede mig vejen.

Jeg lænede mig til klippevæggen, tog min kikkert frem og gav mig i ro til at beundre den henrivende udsigt. Da hørte jeg en underlig hvæsende lyd. Det var, som om nogen trak en taktfast og meget anselig blæsebælg lige bag ryggen på mig. Forbavset vendte jeg mig om og opdagede nu en mindre dør, og lidt fra den to glughuller, der gik så langt ind i klippen, at jeg intet kunne se. Fra det ene af disse glughuller lød blæsebælgen især meget tydeligt.

Jeg gik tilbage og fortalte Francesco min iagttagelse, men han svarede: "Umuligt, Eccellenza! Det er kun en æselstald. Jeg kender den meget godt; den går dybt ind i klippen. Vel er San Nicola en hellig eneboer, men at han skulle drive sin forsagelse så vidt, at han sover der, hvor æslerne har gødet, det er for

meget. Det er lufttrækket gennem klippespalterne, De har hørt."

Jeg gik tilbage, stak hovedet ind ad glughullet, og nu hørte jeg blæsebælgen så tydeligt, at jeg med bestemthed kunne sige, at det var en, der snorkede, og det grundigt. Da jeg antog, at der måtte noget lige så grundigt til for at vække ham, tog jeg en sten og hamrede af al kraft løs på døren. Det gav en hul genlyd derinde. Blæsebælgen afløstes af et utydeligt råb, blandet med et kvalt skrig – så blev alt stille. Jeg hamrede på ny.

"Det kan ikke hjælpe, Eccellenza," sagde Francesco, som kom til ved larmen. "Lad os ride til Fontana; her er han ikke."

"Jo vist er han så. Jeg hørte stemmer derinde," svarede jeg og hamrede løs igen.

Der hørtes atter en utydelig larm, som om man stængede for en dør. Så blev det stille, og jeg forberedte mig allerede til et nyt angreb, da der pludselig lød en hæs, søvndrukken stemme ud ad det nærmeste glughul: "Hvem er I, som ved nattetide kommer og forstyrrer mig i min andagt! Gå I ned til Casamicciola og drik jer vin dér!"

"Nu har De gjort ham vred, Eccellenza," hviskede Francesco. "Det var slemt – nu velsigner han ikke de hellige blade."

Jeg følte det sande i denne bemærkning og svarede indsmigrende: "Undskyld, hellige fader, at vi så tidligt forstyrrer eders andagt; men nøden tvinger os dertil. Jeg er sendt af en fjerntboende kvinde for at hente nogle blade af det hellige johannestræ til hendes syge barn. På en god betaling kan I være vis."

Den sidste sætning lod til at være passende anbragt; thi der svaredes med en utydelig, men dog temmelig velvillig grynten.

Lidt efter hørtes lyden af en stang, som skødes fra døren. Så gik den varsomt op, og San Nicola stod for os i hele sin eremitlige helgenglorie.

Jeg har nu set adskillige uvaskede, uredte og ubarberede munke; men mage til det pragteksemplar, der her stod i døren og missede mod solen med sine søvnige øjne, havde jeg ikke truffet. Han mindede mig uvilkårligt halvt om Chilian som Tiresias, halvt om Jakob Skomager. Han manglede rigtignok brændevinsflasken; men der var noget ved næsen, som erstattede manglen.

"Er I fra Napoli?" spurgte han og skævede mistænkeligt til mig, medens Francesco andægtigt foldede hænderne over sin røde hue.

"Nej, fra Danmark. Et land langt borte."

"Ja, langt borte, meget langt borte," gentog han og slog ud med hånden, som fangede han en flue. "Jeg kender det ikke, slet ikke. Er det der, hun bor?"

"Nej, hellige fader, det er i Østrig."

"Å, nå! – Jeg synes nok, jeg har hørt det navn før – det er også langt borte, ikke sandt?"

"Jo, det er."

"Ja, bladene virker bedst på afstand, underligt nok. Men vi har ikke mange af dem; de er så søgte, å, så søgte – de sidste, vi forærede en syg, kostede fyrretyve lire. Det er mange penge!"

"Bryd jer ikke om det, hellige fader! Det kommer ikke an på betalingen."

"Å, ja så! Det er en anden sag, en anden sag," gentog han og smaskede med læberne. "De hellige blade har vi i sanktuariet. Vil I følge med, så skal jeg hente dem."

Han halede op i sin eremitkutte, trak den bredskyggede hat fastere på hovedet og traskede af, op mod kapellet. Set bagfra tog han sig mere ud til sin fordel. Han var en lille, men stærkt bygget skikkelse, og det lange grå skæg syntes kun dårligt at svare til det øvrige.

Kapellet var et halvmørkt, gravklamt rum med et tarveligt alter. På dette stod et grelt malet træbillede af den hellige Nicola, og ved dets fod fandtes en skuffe. Denne blev halet ud med stor højtidelighed, San Nicolas smudsige fingre forsvandt på dens bund og dukkede atter op med nogle visne genstande, som jeg syntes lignede laurbærblade på et hår.

"*Remanete mira domini,*" messede han med salvelse, dyppede en lille kost og stænkede vievand på dem, medens Francesco knælede andægtigt og bad et ekstra Ave.

"Hvad koster de?" spurgte jeg.

"De koster intet, aldeles intet – kun et lidet offer til vort hellige alter. Alt efter behag," messede han.

Jeg huskede på, hvad han nylig havde sagt, og rakte ham to tyve francsstykker. Han sukkede, vejede dem i hånden og messede: "Det er to – giv i den velsignede Treenigheds navn én til, så får I en æske af San Nicolas hellige alter."

Da etiketten ved alle mirakelmiksturer er det vigtigste, "ofrede" jeg endnu en tyvefrancs og fortrød ikke min gavmildhed. De indviede blade raktes mig i en lille, plumpt udskåren læddike med den hellige Nicola på låget oven over den skinbarlige Lucifer, som bed sig selv i halen. Mere kunne man billigvis ikke forlange.

Da vi atter trådte ud i det varme sollys, kastede San Nicola et hurtigt sideblik til vadsækken og spurgte: "Skal I langt i dag? Jeg

ser, I fører bagage med."

"Det er Eccellenzas frokost, ærværdige fader," svarede Francesco ydmygt.

"Frokost! – nej virkelig?" smaskede San Nicola og faldt i alvorlige tanker. "Frokost! – hæ! Jeg har såmænd ikke spist frokost i mange år. Et par figner, unge mand – et par figner og en drik vand – dårligt vand oven i købet – det er mit daglige måltid."

"Hvis I, ærværdige fader, vil tage til takke med, hvad hotellets køkken – –"

"Hotellets køkken! – Ja, jeg tænkte nok, at I var fra *La Piccola Sentinella*," smaskede San Nicola med synlig veltilfredshed. "Hjertelig gerne, det er jo ikke fastedag – hæ! – Hej, Francesco! Kom ind med i sanktuariet og hjælp mig med et par bænke og et bord. Vi kan spise her i skyggen; der er så mange fluer nede ved æselstalden – å, så mange forbistrede fluer."

Uagtet jeg derved gav afkald på den henrivende udsigt over dalen, var udsigten til de forbistrede fluer ikke tiltrækkende. Jeg nikkede derfor til fyren, og efter at Francesco havde åbnet den velspækkede vadsæk, hvoraf stegte vagtler, tunfisk, flasker og frugter væltede ud, trak jeg Epomeo-vinen frem, medens Francesco og eremitten forsvandt i kapellet. Endnu en gang ville jeg fryde mit øje ved den storslåede udsigt over den blånende golf, og slentrede derfor ganske langsomt i læ af klippen ned til æselstalden.

Jeg havde lige sat kikkerten for øjet, da jeg bag mig hørte en underlig lyd. Det lød som klirren af metal. Så fulgte lette trin; døren, til hvilken jeg lænede mig, rørte sig, og en stemme hviskede: "Asinone! – Er de borte? – Å, søde Asi – – Uh!" – Og et

hvinende skrig fik bjergvæggen til at skingre – intet æsel på hele øen kunne have skreget højere.

I næste øjeblik var jeg derinde. Der var halvmørkt, men i skæret fra et af de små glughuller så jeg en kvindelig skikkelse trykke sig op i en krog. Jeg gik hen imod den. Da klang et nyt skrig, og inden jeg ret kunne besinde mig, gled skikkelsen forbi mig i halvmørket, styrtede ud ad døren og løb på bare ben og i et malerisk nattoilette op imod kapellet. I det samme trådte San Nicola ud ad dette, bærende på et bord, hjulpet af Francesco. Skikkelsen tørnede i vildt løb mod dem – væltede bordet, og i næste øjeblik udgjorde de tre personer en uopløselig Laokoonsgruppe, fra hvilken der klang eder og forbandelser, blandede med det ene kvindehyl efter det andet.

Pludselig syntes der at indtræde en katastrofe. Francesco var kommet på benene, en kniv blinkede i hans hånd, men i samme nu fik han et slag i hovedet med et bordben, som San Nicola trakterede med stor færdighed. Der fulgte endnu et i tilgift, og slaget var endt. Francesco styrtede til jorden; den kvindelige skikkelse rejste sig, udstødte et endnu vildere hyl end tidligere, og styrtede så med de laser, hun endnu havde på, ned ad *via mala* med fare for at knække sin hals. Den hellige Nicola stod ene tilbage. Han kastede et truende blik ned mod mig, svang bordbenet over sit hoved som en kølle, og fo'r så i nogle vældige, men højst u-eremitlige spring ned ad *via mala*s skråning, idet han udstødte et, mig uforståeligt råb, som i høj grad forøgede hans forløbers hastighed. Få minutter efter var de mig begge af syne.

Jeg gik op imod kapellet – hvilken sørgelig valplads! Dér lå det sønderbrudte bord, og mellem stumperne af det min

stakkels Francesco med et blødende sår over det ene øje. Han var bevidstløs, og da jeg i æselstalden havde set en vandkrukke, gik jeg ned for at hente den. Jeg trådte atter ind i det halvmørke rum, rev en svovlstik af og tændte et lys, der stod på et plumpt bord tæt ved indgangen. Hvilken overraskelse! Der var ikke spor af æselstald – det hele var en ret hyggelig lille kahyt, hvor levninger af et solidt måltid tydede på, at de figner, den gode Asinone nød, måtte vokse på en meget kødelig stamme. Heller ikke syntes han at sove i sin bare kutte, således som Francesco havde fortalt, for der stod en opredt seng, lige forladt, og på det tilbagekastede tæppe lå et skørt, et korset og et af de hovedklæder, som de unge piger på Ischia bærer. Det var, kort sagt, en meget mærkværdig æselstald, hvor der vist havde været mange forbistrede fluer; men min overraskelse steg til det højeste, da jeg trak vandkrukken hen til døren for at bruge dens indhold. Det var sølvskeer, lutter sølvskeer, og på den første jeg fik i hånden, stod *La Piccola Sentinella*s mærke. – Det var noget for Giovanni! Et par vindunke, flasker og glas fandt jeg også, men af vand – selv dårligt vand – var der ikke en dråbe.

Jeg gik tilbage til kapellet, tørrede blodet af Francescos ansigt, badede det med vin og hældte en slurk i hans halvt åbne mund. Det hjalp – han åbnede øjnene og mumlede med et forvildet udtryk: "Til hjælp! Dræb mig ikke!"

"Det er mig, Francesco! Kender du mig ikke?"

"Å, Eccellenza, er det Dem? Gud være lovet, at ikke også De blev slået ihjel af den kæltring. Å, jeg bliver aldrig menneske mere!"

"Jo vist så! Dér, drik det!" Og jeg gav ham et bæger vin, som han langsomt tømte.

Det virkede. Han sad lidt endnu, som halvt forstyrret, så ravede han op og udbrød grædende: "Å, det forbandede bæst! Så havde gamle Giovanni dog ret! Å, han har flækket mit hoved."

"Snak, Francesco! Du har fået en flænge i huden; det går snart over. Hvad havde Giovanni ret i?"

"Å, at det var Asinone – den rigtige Asinone, mener jeg. Å, hvem skulle tro, at de kunne spille sådan en komedie?"

"Jeg forstår dig ikke! Den rigtige Asinone, siger du? Hvem er det?"

"Å, en vældig skurk! – Den snueste bandit i hele Napoli. I fjor rendte han fra bagnoet i Gaëta og roede i en båd her over til øen – ingen vidste, hvor han blev af. Nogle sagde, at brødrene på Monte Vergine havde skjult ham, fordi han ellers ville svide klosteret af over hovedet på dem. Men at de ville putte ham herop for at tigge sammen til deres kloster, det havde jeg dog ikke troet. Jo, det er rigtignok en net komedie – se dér!"

Francesco pegede ned mellem resterne af det sønderbrudte bord. Foruden en bunke af de hellige blade, som i rigt mål væltede ud af bordskuffen, opdagede jeg ikke alene San Nicolas eremit-hat med jakobæusmuslingerne, men også hans skæg og tonsur, der ved et sandt mirakel havde skilt sig fra hans hellige person.

"Det var det første, der gik af svinet!" sagde Francesco med indædt harme. "Jeg plejer dog ellers at kunne holde min mand, når jeg først har ham i skægget og håret."

"Men hvordan gik det til? Hvordan kom I op at slås?"

Francesco spilede øjnene vidt op: "Hvordan det gik til, Eccellenza? Så De det ikke?"

"Nej. Jeg så kun, at det fruentimmer, som kom fra æselstalden, løb på eremitten, så at han tabte bordet, og i næste øjeblik tærskede I alle løs på hinanden. "

"Det fruentimmer! – Ja, det må Eccellenza nok kalde hende; men min kæreste var det da ligegodt."

"Din kæreste? Nu har du altså tre?"

"Nej, Eccellenza, nu har jeg slet ingen – det var jo – det var jo – Beppina!"

"Beppina! – Jeg kendte hende ikke."

"Nej, Eccellenza, når fruentimmer er i den dragt, er der heller ikke ret megen forskel på dem. Jo, det var Beppina, den tøjte! Og da jeg langede ham, Asinone, en ud til tak for at han havde givet min kæreste natteleje, faldt de begge over mig og tærskede mig så rædsomt. Se blot!"

Og Francesco pegede fra øjet ned på halsen, hvor fem blodrøde striber fortalte, hvor blide Beppinas fingre kunne være. Stakkels fyr! Han så så mørbanket bedrøvet ud, at han stærkt mindede mig om Mazetto i Don Juan.

"Se, det havde nu Filomela aldrig gjort," bemærkede jeg.

"Nej, Eccellenza, det havde hun ikke," indrømmede Francesco med dyb overbevisning. "Og dog ved jeg næsten ikke, hvad der er værst, enten det eller det andet."

"Hvilket andet? Så sig mig dog en gang rent ud, hvad hun har gjort."

"Ja, Eccellenza, nu da alt er forbi, kan jeg jo gerne fortælle det. Men må jeg ikke få en dråbe vin først; for de historier kan nok tage kuløren af en mand."

Francesco drak, tørrede sig om munden og sagde bittert: "Hun har gjort, hvad ingen anden pige her på øen, selv den

fattigste, ville byde sin kæreste – hun har ladet sig lægge på lærred!"

"Lægge på lærred? Hvad er det?"

"Det er det, som han, den franske kobler, rendte efter pigerne for; men ingen, uden Filomela, kunne han få til det. Selv Beppina viste ham vintervejen."

"Har da Filomela stået i forhold til ham?"

"Stået? – På det lav! – Nej, det er meget værre. Hun har siddet i forhold til ham, og så lagde han hende på lærred, uden at give hende så meget som et korset på."

"Du mener altså, at hun har siddet model for ham?"

"Ja, netop. Og han har tegnet hende af med kuløren og det hele, og det så nederdrægtigt, at enhver kan kende hende straks. Men ingen anstændig pige her på øen sidder i forhold til en maler, selv om hun får nok så meget derfor. Sådant svineri kender vi ikke til her på Ischia."

"Men jeg ser ikke, at der er det ringeste ondt deri. Hvad kan det gøre, at en ung pige sidder for en kunstner, og at han maler et smukt portræt."

"Ja, hvis han havde malet det sådan, at ingen kunne se, hvem det skulle være; men han havde lagt hende sådan op på lærredet, at det var, som om man så hende i et spejl. Alle kendte hende straks – "Det er Innocentis Filomela," sagde de."

"Det er jo netop dyden ved det. Du må jo være glad ved at få så smukt et billede af din kæreste."

"Men jeg fik det jo ikke," indvendte Francesco. "Både Filomela og jeg havde troet, at han ville give os det, når det var færdigt. Men han lo kun af hende og sagde, at han gav ikke sine penge væk. Han ville sælge hende i Napoli, sagde han. Sælge min

kæreste, Eccellenza! Lade hende hænge op i Toledogaden! Nej aldrig! – Derfor slog jeg op."

"Men hvad kunne det skade, om hun kom til at hænge hos en kunsthandler i Toledogaden?"

"Det skal jeg sige Dem, Eccellenza. Når hun kom dér, ville kunsthandleren lade hende fotografere, for Filomela er omtrent den smukkeste pige her på øen."

"Ja, og hvad så?"

"Hvad så?" – gentog Francesco bittert. "Å, ikke andet, end at enhver af de koblere, hvoraf Toledogaden vrimler, ville gå ind og købe hende. Og når de havde gjort det, ville de snuse efter, hvorfra hun var, hvor hun boede, og en skønne dag ville vi have en af disse kæltringer her på øen for at friste hende med sit guld og sine løfter."

"Skam dig, Francesco! Filomela ville aldrig bukke under for en sådan fristelse."

"Det tror jeg heller ikke; men hun blev alligevel ødelagt. Kunne sådan en fyr ikke lokke hende til Napoli, så ville han dog sende hende fluer på halsen."

"Fluer på halsen?"

"Ja, Eccellenza! Det ville han," udbrød Francesco lidenskabeligt, "hun er køn nok dertil. Han ville rende rundt til officerer, dagdrivere, præster og de rige fremmede. Over alt, hvor han kom, ville han vise hendes fotografi og anbefale den smukke Filomela i Casamicciola. Og den ene flue værre end den anden ville komme surrende til øen, og til sidst ville hun sidde i en sådan sværm, at hun ikke kunne nære sig længere. Og selv om hun kunne det, ville de bespy hendes rygte således, at hun

af fortvivlelse enten ville gå ned til havet eller kaste sig armene på én, hun syntes en smule om."

Francesco havde talt sig varm. Han tog sig pludselig til panden, blegnede og sank bagover. Jeg gav ham atter noget vin, og medens han drak, tænkte jeg på, at denne æseldriver værnede med finere følelse om en kvindes ære end mangt et æsel af en driver hjemme hos os; men jeg fik tillige en bestemt følelse af, at han i grunden dog elskede sin brune nattergal fra dalen, og at alt måske endnu kunne blive godt.

"Hvis jeg nu fik Duchatel til at give os det maleri tilbage, hvad så?"

Francesco stirrede på mig med store øjne. "Madonna! Var det muligt?" hviskede han.

"Ganske umuligt er det ikke; jeg kender jo Duchatel; men hvad så?"

"Å, Eccellenza!" stammede han, tog sig smertelig til hovedet og brast i gråd. Jeg så forundret på ham – han vedblev at hulke som et barn.

Solen steg, heden begyndte at komme – det var nødvendigt at tænke på hjemturen. Trods alle protester fik jeg Francesco praktiseret op på æslet, tog selv hans figenkæp, og nu gik det fod for fod ned ad bjerget, hvor det uvante syn af en æseldrivende Eccellenza lokkede folk frem af de skjulteste vigner. På Casamicciolas torv kunne vi næppe komme frem, og medens Francesco blev transporteret ned til hospitalet "*La Misericordia*" for at blive forbundet, spredtes historien om San Asinone og Beppina sig med sådan hast over øen, at gamle Giovanni vidste langt mere end jeg, da jeg hed og udaset nåede op til *Piccola Sentinella*.

På mit bord lå et tvefarvet brev, rosenduftende. Det var fra fru Zschukowskij, – nu skulle gåden løses. Ude i den svale buegang tog jeg en magelig plads, brød seglet og læste en moders fortvivlelse, hendes længsel, hendes håb.

Det var, som jeg havde anet. Hendes barn tæredes hen af en snigende tredjedagsfeber – alt var forsøgt uden resultat. Så havde en veninde fortalt hende om underkuren med de hellige blade, og nu troede hun på dem, på dem alene. Hun havde fortalt sit barn om den fromme eremit på det hellige bjerg, om de underfulde blade, som San Nicola havde fra træet, hvorunder Frelseren havde hvilet, og nu troede barnet selv på dem, ventede på dem med en febersygs hele glødende længsel. Og hun beskrev, hvor hun selv ventede og længtes! Hvor hun misundte mig, der midt i en fortryllet natur havde adgang til San Nicolas underfulde have. Hun forestillede sig min vandring derop, bad mig beskrive hende det hellige kapel og dets ærværdige beboer, lovede at betænke ham og kirken, når hendes barn blev frelst, og medens hun skrev om bøn og faste, om aftenklokkeklang og salmesang, om kapellets slanke marmorsøjler og duftende virakskyer, måtte jeg med al denne romantik sammenholde den nøgne virkelighed: den skidne bandit, den mørke æselstald, det lurvede bjergkapel, min mørbankede Francesco – og da hun endelig sluttede med, at den ærværdige eremit i natlige visioner endog modtog åbenbaringer af den hellige jomfru, da kom jeg til at tænke på Beppinas moster, og jeg fik mig en så befriende satyrlatter over den kvindelige enfold og den menneskelige tåbelighed, at det klang under hvælvingerne.

"De ler så hjerteligt, at jeg kunne misunde Dem," sagde badelægen, som just passerede buegangen. "Man kan mærke, De er ikke læge."

"Jo, såmænd er jeg så! Det er netop en patient, som skriver mig til. Der kan De se."

"Lad mig se de blade," sagde han, da han havde læst brevet.

Jeg trak min læddike frem og viste ham dens tarvelige indhold.

"Det er blade af laurbærkirsebærtræet," sagde han. "Dem kan De købe hele læs af for et par lire."

"Det tænkte jeg nok. Det ene svarer naturligvis til det andet." Og nu fortalte jeg ham om fru Zschukowskijs overtro, og om, hvor uheldig jeg havde været med mit besøg hos San Asinone.

"Hvad vil De nu gøre?" spurgte han.

"Intet, naturligvis. Jeg kan da ikke sende nogle mugne laurbærkirsebærblade, som jeg kar købt af en stratenrøver."

"Hvorfor ikke?" spurgte lægen med urokkelig alvor.

"Fordi det strider mod min samvittighed og den respekt, jeg har for fru Zschukowskij."

"Deres samvittighed og Deres respekt har intet med selve sagen at gøre, og den er at frelse hendes søn. Ved den slags midler er det troen, som bringer helbredelse, og betager De hende den, dræber De måske hendes barn. Disse blade er i større dosis en dødelig gift; hvad De har der i æsken gør for almindelige mennesker hverken fra eller til; men for en troende kan det være livet."

"De mener altså, at jeg skal sende dem?"

"Ubetinget, og uden at der følger et ord med. Det sidste er hovedsagen, husk på det."

En time efter var jeg på vej til posthuset med San Asinones blade. Læddiken havde jeg ladet sætte i en veltilloddet blykapsel, som gav den et end mere helgenagtigt ydre. På tilbagevejen til hotellet mødte jeg et bedrøveligt syn: Fire gendarmer – og mellem dem Beppina i sin bare særk og San Asinone i håndjern. Foran dem vandrede Pisani med et udtryk i ansigtet, som tydeligt nok sagde mig, at miraklernes tid var forbi, og i porten stod gamle Giovanni og grinede – han havde fået alle sine sølvskeer igen.

Om aftenen kom Duchatel. Han havde kun været på besøg i Napoli, og havde ikke solgt Filomela – hun var kun studie til et større billede, sagde han; men han lo i øvrigt ad min fortælling og syntes ikke tilbøjelig til at skille sig ved skitsen.

Tre uger efter var det lille eventyr glemt, og Francesco udskreven; men han var forknyt og mismodig. Sine glade elskovssange havde han lagt på hylden med koralperlerne, og til Filomela skævede han kun i forbigående.

Da kom der atter en dag et tvefarvet brev, rosenduftende, fuldt af solskin og lykke. Det strømmede over af taksigelser, af lovprisninger. San Asinone havde gjort et nyt mirakel: Barnet var frelst, feberen forsvundet som ved et vidunder – alt de hellige blades værk! Med brevet fulgte en anvisning på tusinde francs – "Til en god gerning for en tilsvarende," skrev hun.

Og hvilken kunne jeg gøre bedre? – Jeg gik til Duchatel og udløste den stakkels Filomela af sit fangenskab på lærredet. Billedet sendte jeg ned til Francesco, resten af pengene til den forbavsede Filomela – så gik det vel i orden, tænkte jeg.

Og det gik i orden.

En smuk septemberdag ringede de gamle kirkeklokker i Casamicciola til Filomelas og Francescos bryllup. Vi var alle med, alle i feststemning, og dansede alle tarantella – selv gamle Giovanni!

Den ubekendte

Det var midt i maj – blomsternes og den hellige jomfrus herlige måned. Nede ved Casamicciolas bådehavn herskede der et usædvanligt liv – færre grise og flere folk end ellers, mest unge piger, som lo og sladrede, snart indbyrdes, snart med æseldriverne, som alt havde stillet deres langørede gråben i række – man ventede dampskibet fra Napoli.

På så naiv en ø som Ischia, hvor en hest bliver anset for en Pegasus, og en ko for en vejrmølle, er dampskibets komme altid en begivenhed, som imødeses med spænding. De unge piger beregner virkningen af deres læbers smil og deres rosers rødme. Æseldriverne studerer på de mest forførende, oratoriske vendinger, og fiskerne konspirerer i stilhed for at drive fragten op til en halv lire og så – en lille "*buono mano*", der mulig kunne gøre den til en hel. Kort sagt – man venter *ingleser*, masser af *ingleser* til Restitutas hellige navnedag. Måtte befolkningen og præsterne råde – hun fik min sandten fire og tyve om året.

"*Eccola! Eccola!*" klinger det pludselig hen over stranden. Alles øjne, alles hænder, alles tanker går i samme retning, og op over Punta Perrones brune klipper stiger en slank, hvid dampsøjle i vejret. Den følges af en skingrende piben – fiskerne kaster sig hovedkulds i bådene, æseldriverne kommer pludselig i hårene på hinanden om pladserne, de unge piger kiltrer deres lette skørter op og vader til over knæene i vandet for at kunne falbyde den første buket – ankeret falder, kommandoråbene

lyder, og et øjeblik efter ligner "*Il Tifeo*" en stor vildand, omringet af skrigende ællinger, som søger at plukke dens fjer.

Lidt efter spredes flokken, og ællingerne ror tilbage hver med sit bytte, synkefærdige under vægten af kufferter og "*forestieri*". Den lille marina, der få minutter før lå i drømmende stilhed, er nu et sandt Babel, hvad sprogforvirring angår. Russisk, engelsk, tysk og lazaron-neapolitansk surrer om ørene som fluer på en varm sommerdag, af og til overdøvet af det maurisk-ischiatiske "*pruschakr!*" når de verdenskloge æsler forsøger at sætte en engelsk lady ud over en murkant. Lidt efter lidt bliver marinaen tom – mit håb om at få en landsmand med til Restitutas majfest i det muntre Lacco blev sørgeligt skuffet.

Mismodig ville jeg allerede vende tilbage til min ensomme *loggia*, da der på én gang fra skibet signaleredes efter endnu en båd, medens en enkelt passager viste sig agter, hvor han langsomt samlede sine rejserekvisitter sammen.

"Det må være en dansk!" tænkte jeg, og tog atter plads på de store tufblokke, som dækkede landingsbroen.

Båden blev halet ind under falderebstrappen. Et staffeli, en vadsæk og en kappe blev kastet ned, og så kom den ubekendte, høj, sortklædt, med en stor spansk kunstnerhat på hovedet – jeg syntes så bestemt, at det var en spansk maler, jeg kendte godt fra Rom. Han satte sig agter i båden, lænede sig skødesløst tilbage, og lod den højre hånd glide gennem vandet, hvormed han af og til kølede sin pande. Så kom han i land. Jeg ilede ham i møde, rakte hånden ud, hilste, og – så at jeg havde taget fejl. Det var en ubekendt, som hilste igen, noget tvungent, og – åbenbart for at sige noget – på tysk spurgte, hvor han kunne bo.

Jeg nævnede *La Piccola Sentinella*, og gik langsomt tilbage – så skulle jeg da atter være alene.

På hjemvejen traf jeg min ven Francesco med to ledige æsler. Han havde gjort en brillant forretning med et par engelske ladies, og var nu ikke utilbøjelig til at ville fortsætte den ved at gøre en tur med mig til øens sydligste punkt, det prægtige Monte San Angelo med dets kogende kilder. Kontrakten blev sluttet til Francescos tilfredshed, og medens han red hjem for at sætte det ene æsel på stald, lejrede jeg mig på en af de myrteklædte brinker, hvor Casamicciola-dalen som en blomstrende have viser sine orangelunde, sine kastanjeskove og sine henrivende villaer, der som hvide duer dukker frem i kløfterne af det skykronede Epomeo.

Pludselig lød trin, langsomme, tunge trin, og udsigten foran mig formørkedes. Dér stod han igen, høj, sort klædt, med den brede, spanske hat i hånden; men hans ryg var bøjet, hans holdning vaklende, og mod panden trykkede han et rødt silkelommetørklæde, som led han heftige smerter. Den lille, barbenede Giovanni, der bar hans sager, syntes instinktmæssigt at forstå hans tilstand; thi han løb hen, plukkede et par roser og rakte ham dem med et: "*Eccola, Eccellenza!*" den høje, mørke mand bøjede sig ned, løftede drengen i vejret, kyssede ham og satte ham så atter ned med et suk, der lignede en stønnen. Så tog han roserne; men idet han vendte sig for at gå videre, fik han øje på dalen, som her første gang åbner sig i hele sin dybde, fri for de skjulende vignemure. Han stod længe stille og så tavs ud over det vidunderlige landskab; men alt som han så, rettedes hans skikkelse, hans mørke øjne fik liv, hans arme bredte sig ud, som ville han favne

al denne milde fred, al denne blomsterrigdom, alt dette sollys med dets orangeduft og fuglesang – da opdagede han mig, og ligesom skamfuld over at være blevet iagttaget, gik han ilsomt videre uden at hilse. Drengen fulgte ham syngende.

Der gives mennesker, som man kan se hundrede gange uden at huske, hvorledes de egentlig ser ud, og så gives der andre, som man kun ser én gang, og dog aldrig glemmer. Til disse sidste hørte han. Endnu i dette øjeblik ser jeg dette blege ansigt, indfattet i dets sorte ramme af mørke lokker og kruset skæg, denne høje pande med årernes blå skrift, denne noble profil, men fremfor alt dette bløde, noget frygtsomme, melankolske blik, som næsten lignede en kvindes, der elsker uden håb og lever uden lyst.

Francesco kom med æslet, og af sted gik det til Monte San Angelo over kløfter og fald, over styrtninger og brinker; men selv på "*via mala*" kunne jeg ikke slippe den ubekendte af tankerne. Francesco kendte ham ikke, men havde set ham stå som en støtte ved "*Piccola Sentinella*" og stirre ud over havet. "Således, Eccellenza!" sagde han, og stillede sig i en positur, der mindede om Napoleon på St. Helena.

Sent om aftenen kom jeg tilbage og fandt den skikkelige Taddeo, hotellets ældste tjener, stående i døren med en bekymret mine. Der skulle lukkes, forklarede han, men den tyske signore, som var kommet om formiddagen, var blevet borte. Han var gået ud i skumringen, uden at have spist eller talt til nogen, og var ikke vendt tilbage. Han var så underlig, denne ubekendte, vistnok meget syg eller meget ulykkelig. Hvis han nu var faldet ned i kløfterne eller havde druknet sig, det

ville skade hotellets renommé for hele sæsonen – og Taddeo rystede betænkelig på hovedet.

Jeg lod ham bringe mig fremmedbogen. Navnet stod skrevet med en rystende hånd, fuldkommen ulæseligt; derimod troede jeg at kunne tyde "München" som den ubekendtes opholdssted. Jeg satte mig til aftensbordet, stadig lyttende efter hotellets dørhammer; men ingen bankede, og klokken var snart tolv. Så tændte jeg en cigar og tilbød Taddeo at se efter den ubekendte, hvis han ville sidde oppe, til jeg kom tilbage.

Hvor kan der dog være stille på denne lykkelige ø, hvis indbyggere aldrig har set anden dampskorsten end "*Il Tifeo*"s, aldrig hørt en vogn rumle eller en okse brøle. I fuldt, klart månelys lå Casamicciolas venlige høje for mig, begroede med myrter og violduftende gyvel. Over alt denne rene havets ånde, svanger af blomsterduft og nattekølighed, denne blege måneglans over dal og vigner, over alt den samme nattens ensomme stilhed, kun brudt af kirkeurets fjerne slag, nattergalenes sang fra dalen, og den dybe, dumpe susen af dønningen ind under klipperne, når vinden bar på. Men intet, intet levende væsen, uden de store abruzzerhunde, som stak deres sorte snuder gennem villaernes jerngitre, når jeg passerede forbi.

Uvilkårligt fulgte jeg dalstrøgets lave mur, hvor ildfluerne tumlede sig i dybet som flagrende lygtemænd. Da trådte min fod på noget blødt; jeg bukkede mig og tog det op – det var den spanske hat – den lå i skyggen, tæt inde under murkanten. En uhyggelig tanke bemægtigede sig mig. Fra murkanten og til bunden af dalen var der over hundrede fod – hvis han nu? – Jeg bøjede mig over muren og stirrede ned i det mørke dyb; men

jeg så kun orangernes sorte toppe, gennemvævede med flagrende lysstriber af ildfluernes brudeblus. Svimmel af denne frugtesløse stirren trådte jeg ud på vejen, og opdagede nu, at jeg stod ved det lille kapel for *Madonna da Cinque Croce*. Den pyntede dukke i sine stive skørter og med kniplingstørklædet i hånden, de fem sorte kors med deres spyd og spigre, de grelle votivtavler – alt tegnede sig næsten spøgelsesagtigt i månens belysning, og forøgede den uhyggelige stemning, der beherskede mig. Et par ildfluer strøg over vejen ind imod kapellets mørke slagskygge, og i deres vekslende glimt så jeg noget ligge derinde – det var ham. Tilsyneladende livløs lå han tværs over kapellets stentrin med hovedet lænet op imod jerngitteret. Det røde tørklæde lå foran ham.

Han var meget bleg, endnu blegere end da jeg så ham ved dagen, fuldkommen bevidstløs, men ikke kold. Var det døden eller blot en dyb besvimelse? – Jeg vidste det ikke; men da alle mine bestræbelser for at vække ham til live viste sig frugtesløse, kaldte jeg hjælp fra hotellet, og snart efter var han bragt op på sit værelse, der lå ved siden af mit. Lægen kunne ikke skaffes; han var for en time siden hentet med båd til Procida.

Jeg faldt sent i søvn, og i al den tid var der dødstille i hans værelse. Henad morgenstunden vaktes jeg af tunge, langsomme trin. Så lød det samme håbløse suk, jeg havde hørt om formiddagen, og trinnene svandt ned på loggiaen; men jeg var for træt til at følge dem, og først sent op ad formiddagen åbnede jeg træskodderne på min altandør for at hilse på solen.

Han sad nede på den med vinløv dækkede loggia, lænet til en pille, og stirrede ufravendt lige ud for sig. Hvilken udsigt! Kunne man vel tænke sig den skønnere? Først den

blomstersmykkede dal med bløde fald mod kysten, så det mørkeblå hav, og i baggrunden Capo Misene, bag hvis bjergtop lette sommerskyer syntes at fødes. Foran ham stod et staffeli. På murkanten lå en palet med farverne stukket op; men han malede ikke; kun nogle sorte linjer på det hvide lærred viste, at han havde gjort udkast til et forgrundsstudie af dalstrøget.

Da jeg havde spist frokost, gik jeg ned på loggiaen – han sad der endnu, og farverne sad endnu urørte på paletten. Stregerne havde ikke øget sig, og dog syntes han træt; i det mindste støttede han hovedet til pillen, som om han var det.

"Har De det bedre?" spurgte jeg, idet jeg tog plads på murkanten.

"Jeg har det aldrig godt," svarede han og flyttede paletten.

"Det var også en forstyrret nat. Et held var det, at –"

"Forstyrret?" afbrød han mig. "Jeg har sjældent sovet så godt som i nat. Jeg gik tidligt til sengs og vågnede først sent."

Jeg stirrede forbavset på ham; men han vedligeholdt det roligste ansigt, idet han gjorde et par strøg på lærredet: "Måske sov jeg lidt hårdt – lidt hovedpine! Å, det er ingenting."

Og han tegnede igen.

"Ved De da ikke, at jeg fandt Dem besvimet ved kapellet?"

Han stirrede på mig, og hans blide, mørkebrune øjne fik et uroligt, næsten uhyggeligt udtryk.

"Kapellet?" gentog han. "Å jo, jeg syntes nok, at jeg var ved et kapel. Men det blev mig for køligt dér – man har ikke godt af at sidde på stenbænke – så gik jeg hjem og lagde mig."

Jeg fik en uvilkårlig følelse af, at jeg ikke burde gå videre, og sagde henkastende: "De maler?"

"Jeg prøver på det," svarede han, ligesom lidt stakåndet. "Men det vil ikke rigtig gå – ikke altid – før gik det så godt."

Der kom et håbløst udtryk i hans ansigt, udtrykket af en mand, hvis livsgerning er brudt. Han famlede efter paletten og lagde til: "Somme tider ser jeg alle ting dobbelt – det er ikke godt for en maler – jeg tror, at jeg må høre op for i dag."

Han stak paletten fast på malerkassens låg.

"De kan også anvende Deres tid bedre," sagde jeg, mest for at trøste ham. "Det er i dag S. Restitutas fest. Den store procession fra Lacco kommer lige her forbi. Det er noget for en maler."

"De har ret," sagde han, ligesom oplivet, "man skal ikke pine sig, når det ikke vil gå. Jeg vil se processionen. Må jeg følge med Dem? Jeg er ikke kendt med vejene endnu."

"Processionen er klokken tolv. Jeg skal til den tid hente Dem på Deres værelse."

"Nej, ikke der," sagde han hastigt. "Ved posthuset; det ved jeg, hvor er. Jeg har nogle breve at besørge."

Han stod ved posthuset til den fastsatte tid og ventede på mig. Derfra måtte vi forbi *Madonna da Cinque Croce*; der var ingen anden vej.

Da vi kom forbi kapellet, iagttog jeg ham skarpt. Han gik langsomt med hænderne på ryggen, uden at tale; men da vi kom til det sted, hvor jeg havde fundet hatten, kastede han et dulgt blik til siden og sagde: "Sker her aldrig ulykker? Den murkant er jo knap en alen høj."

"Men den er over to alen bred," bemærkede jeg og så skarpt på ham.

"Deri har De ret," svarede han. "Det så jeg ikke."

Noget fra kapellet slynger en bred hulvej sig ned i dalen. Dens skrænter er dels nøgne tufklipper, dels dækkede med yppigt grønt af myrter, rhus og cistus. Foran os lå den brede, solåbne vej; selv havde vi skygge under akacietræerne – ingen plads kunne vælges bedre. Vi lejrede os i græsset; men han syntes dybt hensunken i sig selv og tav. Selv vidste jeg ikke, hvad jeg skulle underholde ham med – jeg begyndte at frygte for, at han ikke var rigtig klog.

Da klang med ét alle klokkerne fra La Tresta, Monte og Olivieri. Kapellerne i dalen svarede. Salmesang og viraksdampe fyldte luften rundt omkring, og op gennem hulvejen kom de hvide kordrenge med gyldne slag, fulgte af de hvide brødre fra Misericordia-klosteret nede ved badene. Kors og bannere, lygter og lys, monstranser og krucifikser vajede, funklede og glimrede i det rene sollys, omhyllede af viraksdampe, som var det krudtskyer. Stærkere og stærkere fyldtes hulvejen af mænd, kvinder og børn, af munke, præster og nonner, alle syngende den samme monotone, næsten jamrende klagesang, der er så ejendommelig for de italienske processioner. Da lød en høj, ren klokkeklang, og hele skaren standsede foran et ældgammelt madonnabillede midt i hulvejen. Klokken lød anden gang, og som ramt af lynet styrtede hele skaren til jorden, væltede sig i hulvejens støv, slog sig for brystet og anråbte, knælende og liggende mellem hinanden, den himmelske jomfru om nåde og forbøn. I samme nu løsnedes *mortalettoe*rne, som var skjult på begge sider af hulvejen under gyvelbuskene. Glimt på glimt, knald i knald gik det over hovederne på den knælende skare. Kvinderne hvinede, børnene skreg, hulvejen stod i én krudtdamp – da lød et usædvanlig skarpt knald, fulgt af skrig

og jamren. En *mortaletto* var sprunget; jeg hørte jernstumperne hvine gennem luften.

Da følte jeg et hårdt tag i min skulder. Jeg vendte mig om og så ham stå vaklende, med det røde tørklæde trykket mod panden.

"Er De såret?" råbte jeg.

"Nej," svarede han med hæs stemme. "Å, rædsomt! – forfærdeligt! Før mig bort herfra! Jeg kan – jeg kan ikke mere!"

Han blev tung i mine arme og rev mig over ende med sig på grønsværet, så krampagtigt omklamrede han mig. For anden gang måtte jeg søge hjælp fra hotellet og for anden gang blev han båren bevidstløs hjem. Om eftermiddagen kom Taddeo og lettede sit hjerte ved at meddele mig, at den tyske signor rejste.

"Det rabler for ham!" var Taddeos uforgribelige mening.

Processionen, der fik en så uheldig slutning, var imidlertid kun forspillet til den egentlige fest. Denne fejres i det lille fiskerleje Lacco, hvor S. Restitutas kirke findes, om formiddagen med marked og messe, om aftenen med illumination, fyrværkeri og tarantella – det er en ægte folkefest, hvor de unge skønheder og de gamle festdragter viser sig, for så at forsvinde bag jalousierne og i kisterne. Det afsides, ellers så rolige fiskerleje, er den aften et lille Napoli, hvor hele øens befolkning strømmer sammen, og for at undgå trængslen, besluttede jeg at tage en båd, som kunne føre mig lige til mit bestemmelsessted.

På vejen ned til stranden traf jeg den lille Giovanni, der lignede et vandrende staffeli med en vadsæk i hånden. På en af de store tufblokke ved landingsbroen sad den ubekendte.

Malerkassen stod lænet op til stenene. Han sad med bøjet hoved, ansigtet støttet på begge hænder, og lod ikke til at ville kende mig. Hans båd, en smuk, stor *lancia*, vuggede sig ude ved havnebroen; fiskerne var just i færd med at sætte dens brede latinersejl. Jeg ønskede ikke at forstyrre ham; men idet jeg gik ham forbi, sprang han op, trykkede min hånd og sagde med tårer i øjnene: "Far vel! Tak for alt!"

"De rejser altså!"

"Ja. Jeg har fået had til denne ø. Jeg må bort."

"Had? – Og hvorfor? – Er den ikke et lille paradis, uberørt af stædernes smitte? Er her ikke en skøn natur, hjælpsomme mennesker og sundhedskilder, som måske kunne helbrede Dem? Hvorfor da hade den?"

"Fordi jeg har lidt så meget her; fordi jeg her har udstået en nats fortvivlelse og en dags rædsel. Fordi – fordi jeg her, netop midt i al denne skønhed, har følt mig så dødeligt syg, så dødeligt ulykkelig. "

Han hulkede stærkt og trykkede min hånd krampagtig. Jeg så forbavset på ham; han lagde mærke til mit blik og spurgte med lav stemme: "Tror De, at jeg er gal?"

"Nej," svarede jeg; "men i høj grad deprimeret og nervøs."

"De har ret. Tak, fordi De ikke dømmer som så mange! Og dog, da De så mig i formiddags, måtte De jo tro, at jeg var vanvittig."

"Jeg forstod ikke Deres frygt, så lidt som det indtryk, det lille uheld frembragte. En dreng blev let såret, det var det hele."

"Nej, nej! Det var ikke det, som forfærdede mig."

"Hvad da?"

"Ak," sagde han, "gamle frygtelige erindringer, syner, der piner mig som marer; dem er det, som røver min søvn og forvirrer mit stakkels, smertefulde hoved. Sæt Dem her et øjeblik, så skal jeg fortælle Dem, hvorfor jeg lider. – Vi skal jo skilles, og De har vist Dem så venlig imod mig."

Jeg satte mig ved siden af ham, og i korte, urolige sætninger vedblev han: "Som De ved, er jeg kunstner – eller rettere, jeg *var* det. Jeg malede gode, historiske billeder; nu gør jeg kun forsøg på slette landskaber. Jeg studerede i München, men jeg er født preusser – min gamle moder bor i Berlin. Jeg slap for at gøre det danske felttog med – man havde ikke brug for så mange soldater; men da krigen i fjor udbrød med Østrig, blev jeg udskreven. Jeg havde tjent som konstabel, og skønt en simpel artillerists stilling ikke er til at misunde, fulgte jeg dog ordren med glæde. Jeg var ung, jeg så krigen i et vist romantisk skær, jeg længtes efter eventyr, efter motiver til min kunst – ak, jeg vidste ikke, hvad jeg gik i møde.

I begyndelsen gik alt godt, eller, efter min mening, slet; jeg striglede heste eller pudsede seletøj. Vi rykkede ind i Bøhmen, og nu mærkede vi, at det blev alvor. Endelig kom den store dag ved Sadowa, som skulle afgøre Østrigs skæbne. Vort batteri havde taget stilling på nogle kratbevoksede høje, hvor vi holdt i reserve, omtordnet af slagets bulder, men uden at kunne se dets gang. Af og til faldt en granat; men det generede os ikke – vi lavede vittigheder over, at østrigerne skød så slet. Hvad der pinte os var den utålelige hede, og fremfor alt spændingen, uvisheden om, hvordan det gik. Da kom en ordonnans jagende – kort efter klang ordren til opbrud, vi hørte en stærk tiraillørild ikke langt fra os, og i samme øjeblik sad hver på sin

plads, jeg på den næstforreste kanon. Vi svingede ud imod en hulvej, der førte ned til sletten. Pludselig så jeg trainkonstablen på den forreste kanon rive forløberne til sig og svinge ud af linjen.

"Fremad, karl!" råbte batterichefen og red ind på ham.

"Jeg kan ikke, hr. kaptajn!" svarede karlen og dukkede sig.

"Fremad, siger jeg!" skreg kaptajnen og lod den flade klinge falde ned over hans ryg.

Karlen udstødte et skrig, fik de stejlende heste igen i sporet, vi fulgte efter – men hvad så jeg? Foran os lå hulvejen i sommersolens belysning, men den var ikke tom. En eskadron af de kække, østrigske kyrasserer var her faldet i et frygteligt baghold. De preussiske jægere, der lå skjult bag hegnene, havde skudt dem ned som spurve. I store dynger lå de – sårede og lemlæstede. Døende og døde, ryttere og heste tumlede sig i dødens sidste forfærdelige kramper. Og på dette myrderi skinnede solen så mildt, så varmt, som var det blomster. De hvide uniformer, de funklende kyrasser, de fnysende heste, men fremfor alt de sårede skrækslagne ansigter, da de så os jage ned imod dem – alt så jeg, skarpt, klart, som i en elektrisk belysning. En følelse af væmmelse, gru og medynk betog mig – men vi *skulle* frem, slagets udfald beroede derpå.

"Fremad! Fremad!" klang det uafladeligt.

Sporerne huggedes i hestene, som var mere menneskelige end vi, og fremad gik det, fremad over døende mennesker. Jeg klamrede mig til kanonen, som hoppede under mig. Jeg lukkede mine øjne med bøn til Gud om at dø; men jeg kunne ikke lukke mine øren for denne kvalfulde stønnen, disse hvinende skrig, disse dødssuk, eder og forbandelser, der lød op

mellem hjulene. Det var, som kørte jeg på bløde, blodsprøjtende svampe. Det sortnede for mig, en afmagt greb mig, jeg slap kanonen, og her –"

Han rev den brede, spanske hat af hovedet, strøg det mørke hår til side – et bredt, gabende ar, hvor håret var afraget, gik fra øret op imod issen.

"Dér ser De mærkerne af kanonhjulet, og her levningerne af, hvad jeg var," sagde han sørgmodigt og pegede på sig selv. "Alt er spildt, mit helbred, min kunst, min fremtid – jeg er et vrag, som krigens bølger har kastet i land for langsomt at dækkes af sandet. Forstår De nu, hvad jeg ikke havde mod til at gøre, da De fandt mig ved *Madonna da Cinque Croce*, og forstår De min besvimelse ved processionen? – Det var hulvejen ved Sadowa, jeg så igen!"

Han trykkede min hånd, greb sin malerkasse, og gik, uden at vende sig, ud ad bådebroen, fulgt af Giovanni. Lidt efter strøg den smækre *lancia* med sit hvide latinersejl over mod Capo Misene; men så længe jeg kunne se, viftede det røde silketørklæde til afsked. Det var en slagen mand og dog en sejrherre, der fo'r over vandene.

Fem år efter var jeg atter på Ischia og tog på ny ophold i mit kære "*Piccola Sentinella*" til stor glæde for Taddeo, som altid frygtede for hotellets renommé. Jeg fik den samme lille *casino*, som jeg havde beboet sidst, og sad just på den løvklædte loggia i nydelsen af en cigaret og den henrivende udsigt, da en hånd lagde sig på min skulder: Jeg vendte mig om – dér stod min ubekendte, men rank, bredskuldret, kraftig, og med så livsfrisk et udtryk i de før så melankolske øjne, at det var en fryd at se.

"Jeg tager jo ikke fejl?" spurgte han og rakte mig hånden.

"Nej," svarede jeg. "Men hvor De er forandret! Jeg havde aldrig kendt Dem."

"Tiden kan såre, men tiden kan også læge," sagde han; "og dog er det ikke tiden alene, jeg skylder min sundhed. Husker De, da vi skiltes? Jeg ville hjem for at dø i mit fædreland. Da traf jeg i Napoli en dansk kirurg, en ung mand, som følte for mine lidelser. Han opdagede, at en bensplint var trængt ind under hjerneskallen, og at den var årsagen til hele min sygelige tilstand. Han fjernede den ved en heldig operation, og det er ham og så denne lykkelige ø, som jeg engang mødte med had, der har gjort mig til menneske igen. Kom med!"

Han førte mig op ad terrassen, hvor dørene stod åbne til en elegant salon. Dér stod et stort, næsten fuldført billede – det var madonnaprocessionen fra hulvejen.

"De ser, jeg er fuldstændig helbredet," sagde han munter. "Jeg har lagt landskaberne på hylden. Hvad siger De om det?"

"Jeg siger, at nu ser De ikke dobbelt," svarede jeg.

"Ja, jeg er en lykkelig kunstner – og," lagde han til, idet han pegede på en ung, smuk blondine, "jeg er mere end det; jeg er en lykkelig mand. – Dér ser De min hustru; vi er just på vor bryllupsrejse. Tag din hat, Therese, og lad os gå en tur med den unge danske, om hvem jeg har fortalt dig så tit. Nu er der ingen af os, som hader Ischia."

Vi vandrede i den stille, lune sommeraften langs dalen, hvor orangerne duftede og nattergalene sang. Da det blev mørkt, kom ildfluerne frem i lysende blink – det var alt som sidst; kun *han* var som nyskabt. På tilbagevejen kom vi forbi det skumle kapel, *Madonna da Cinque Croce*, med dets lille, osende lampe.

Uvilkårligt gjorde jeg en håndbevægelse hen mod den dybe styrtning, hvor jeg havde fundet hatten under murkanten. Han trykkede min hånd og hviskede:

"Fortæl min hustru alt! Kun ikke, at De har været vidne til den mørkeste nat i mit liv!"

Om "Fra sollyse strande"

Forfatter: Vilhelm Bergsøe (1835-1911)
Første udgave: Vilhelm Bergsøe: *Fra sollyse Strande.* Gyldendalske Boghandels Forlag (F. Hegel og Søn), København 1886. Denne udgave efter førsteudgaven.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter Clarkson Stanfield (1793-1867): *A View of Ischia* (1841).

ISBN 978-87-7628-284-4
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-553-2 (Ølstykke 2017).

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1: **Hoboister:** Dengang en fællesbetegnelse for militærmusikere. *Red. anm.*

Note 2: **Kløften med de klirrende våben:** Findes i samlingen *Italienske noveller*. *Red. anm.*

Note 3: **Følgende telegrammer:** Begge telegrammer er taget fra avisen "*L'Italia*." *Forf. anm.*

Note 4: **Den af os meldte ulykke:** Der hentydes til det pludselige udbrud af et krater ved Resinas kirkegård. *Forf. anm.*

Note 5: **Unze:** 1 unze = ca. 30 gram. *Red. anm.*

Note 6: **Il governo**: I førsteudgaven af "Fra sollyse strande" står der "Palmieri" som underskriver, men han blev først ansat ved Vesuv-observatoriet i 1848, og det er rettet i senere udgaver. *Red. anm.*